

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI

**KONYA İLİNİN İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE KONYA'DAKİ TURİST REHBERLERİNİN
İNANÇ TURİZMİNE BAKIŞ AÇILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAMİLE GÜRDAL

DANIŞMAN

PROF. DR. ESİN ÖZKAN

AKSARAY 2023

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI

KONYA İLİNİN İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE KONYA'DAKİ TURİST REHBERLERİNİN
İNANÇ TURİZMİNE BAKIŞ AÇILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAMİLE GÜRDAL

DANIŞMAN
PROF. DR. ESİN ÖZKAN

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(.....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Kamile

Soyadı : GÜRDAL

Bölümü : Turizm Rehberliği

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Konya İlinin İnanç Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Konya'daki Turist Rehberlerinin İnanç Turizmine Bakış Açıları

İngilizce Adı: Evaluation of Religious Tourism Potential of Konya Province and Perspectives of Tourist Guides in Konya on Religious Tourism

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Kamile GÜRDAL

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Kamile GÜRDAL tarafından hazırlanan “Konya İlinin İnanç Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Konya’daki Turist Rehberlerinin İnanç Turizmine Bakış Açıları” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Turizm Rehberliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Esin ÖZKAN)

İmza

(Turizm Rehberliği, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç.Dr.Neşe ÇULLU KAYGISIZ)

(Turizm Rehberliği, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: (Doç.Dr.Eda ÖZGÜL KATLAV)

(Turizm İşletmeciliği, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 03/10/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 07.09.2023 tarih ve 2023/38-09 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince hem ders hem de tez döneminde bilgi ve tecrübesi ile yoluma ışık tutan, çalışmama destek ve katkı sağlayan saygıdeğer danışman hocam Prof.Dr. Esin ÖZKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim sürecince değerli katkılarını, ilgi ve desteklerini esirgemeyen fakülte hocalarına; tez hazırlığı sürecinde manevi desteğiyle beni cesaretlendiren Bedir GÜNEŞ'e ve Konya'da bulunan inanç çekim unsurlarının fotoğraf çekimine onay veren Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğüne teşekkürlerimi sunarım.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KONYA İLİNİN İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE KONYA'DAKİ TURİST REHBERLERİNİN İNANÇ TURİZMİNE BAKIŞ AÇILARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Kamile GÜRDAL, Aksaray 2023

ÖZET

Günümüzde turizm sektörü ülke ekonomileri için büyük önem taşımaktadır. Her ne kadar geleneksel deniz-kum-güneş turizmi uluslararası turizmde önemli bir yer tutsa da inanç turizminde yer aldığı alternatif turizm pazarı giderek büyümektedir. Türkiye her üç semavi din için önemli merkezlerin bulunduğu bir ülkedir. Özellikle İslamiyet'e ait çok sayıda kutsal mekan ve dini değerler mevcuttur. Konya ili de inanç turizmi potansiyeli bakımından dikkat çeken illerden bir tanesidir.

Yapılan bu çalışmanın amacı, Konya ilinin mevcut inanç turizmi potansiyelinin ortaya konulması, bilinen inanç merkezlerinin yanında bilinmeyenlerin de araştırılarak Konya'nın inanç turizmine katkıda bulunmaktır. Bu çalışma ile Konya ilinin inanç turizmine yönelik gelecek zamanlarda yapılacak bilimsel çalışmalara yol göstermek amaçlanmaktadır. Ayrıca, Konya'da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine yönelik bakış açılarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Konya'da görev yapan turist rehberleri ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması yapılarak görüşme formları hazırlanmıştır (Rzazade vd., 2018, Demir, 2022; Demircan, 2014) Hazırlanan görüşme formları uzman görüşüne sunulmuş, uygun onayı alındıktan sonra kullanılmıştır. Araştırmada katılımcılara 8 açık uçlu soru yöneltilmiş, elde edilen bulgular Betimsel Analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından inanç merkezleri ziyaret edilmiş olup güncel durumları fotoğraflanmıştır.

Çalışmadan elde edilen verilere göre, Konya ilinin inanç turizmi potansiyelinin yeterli düzeyde olduğu, fakat bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılmadığı anlaşılmıştır. Konya'da inanç turizmi faaliyetlerinin Mevlana üzerinden yapıldığı; bunun yanı sıra Şems-i Tebrizi Türbesi, Nasreddin Hoca Türbesi, Sadreddin Konevi Türbesi, Ateşbaz-ı Veli Türbesi, Sille Aya Elana Kilisesi gibi inanç merkezlerinin bilinirliğinin olduğu ve ziyaret edilen yerler olduğu görülmektedir. Ancak araştırma sonucu, Konya'da hem Hristiyanlık hem de İslam dini açısından çok sayıda inanç merkezi olduğu belirlenmiştir. Özellikle Kilistra bölgesinin Hristiyanlık dini için önemli bir bölge olduğu; burada çok sayıda kilise, manastır bulunduğu ancak turizm alt yapısının olmadığı, turizme hizmet etmediği anlaşılmıştır. Ayrıca Selçuklular ve Osmanlılar zamanından kalma türbe, cami, mescit ve medrese gibi çok sayıda İslami eser bulunmaktadır. Yerli ve yabancı turistler tarafından az bilinen ya da hiç bilinmeyen bu inanç merkezlerinin de turizme kazandırılması gerektiğine; Konya iline ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Bilim Kodu: 116902

Anahtar Kelimeler: İnanç, Turizm, İnanç Turizmi, Konya.

Sayfa Adedi: 213

Danışman: Prof. Dr. Esin ÖZKAN

**AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EVALUATION OF RELIGIOUS TOURISM POTENTIAL OF KONYA PROVINCE
AND PERSPECTIVES OF TOURIST GUIDES IN KONYA ON RELIGIOUS
TOURISM**

(Master Thesis)

Kamile GÜRDAL, Aksaray 2023

ABSTRACT

Today, the tourism sector is of great importance for the country's economy. Although traditional sea-sand-sun tourism has an important place in international tourism, the alternative tourism market, which includes faith tourism, is growing. Turkey is a country with important centers for all three monotheistic religions. In particular, there are many holy places and religious values belonging to Islam. Konya is one of the cities that attract attention in terms of faith tourism potential.

The aim of this study is to reveal the current faith tourism potential of Konya and to contribute to Konya's faith tourism by researching the unknown ones as well as the known faith centers. With this study, it is aimed to guide the scientific studies that will be carried out in the future for the faith tourism of Konya. In addition, it is aimed to determine the perspectives of the tourist guides working in Konya towards faith tourism. Purposeful sampling method, one of the qualitative research methods, was preferred in the study. Interviews were conducted with the tourist guides working in Konya using semi-structured interview technique. Interview forms were prepared by reviewing the literature. (Rzazade et al., 2018, Demir, 2022; Demircan, 2014) The prepared interview forms were submitted to expert opinion and used after obtaining appropriate approval. In the study, 8 open-ended questions were asked to the participants, and the findings were analyzed with the Descriptive Analysis method. In addition, belief centers were visited by the researcher and their current status was photographed.

According to the data obtained from the study, it has been understood that the faith tourism potential of Konya is at a sufficient level, but this potential is not fully utilized. Religious tourism activities in Konya are carried out through Mevlana; In addition, it is seen that belief centers such as Şems-i Tebrizi Tomb, Nasreddin Hodja Tomb, Sadreddin Konevi Tomb, Ateşbaz-ı Veli Tomb, Sille Aya Elana Church are known and visited. However, as a result of the research, it has been determined that there are many belief centers in Konya in terms of both Christianity and Islam. Especially Kilistra region is an important region for Christianity; It has been understood that there are many churches and monasteries here, but there is no tourism infrastructure and it does not serve tourism. In addition, there are many Islamic works such as tombs, mosques, masjids and madrasas from the Seljuk and Ottoman times. These belief centers, which are little known or not known by local and foreign tourists, should also be brought into tourism; It is believed that it will contribute to the province of Konya economically, socially and culturally.

Science Code:116902

Key Words: Faith, Tourism, Faith Tourism, Konya.

Page Number:213

Supervisor: Prof. Dr. Esin ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER VE RESİMLER LİSTESİ.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Turizm Kavramı ve Tanımı.....	2
1.1.1. Turizm Sınıflandırması.....	2
1.1.1.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Sınıflandırma.....	3
1.1.1.2. Ziyaret Edilen Yere Göre Sınıflandırma.....	3
1.1.1.3. Katılanların Yaşlarına Göre Sınıflandırma.....	3
1.1.1.4. Katılanların Sosyoekonomik Durumlarına Göre Sınıflandırma.....	4
1.1.1.5. Katılanların Amaçlarına Göre Sınıflandırma.....	4
1.2 Alternatif Turizm Kavramı.....	5
1.2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri.....	6
1.2.1.1. Sağlık Temelli Turizm.....	7
1.2.1.2. Doğa Temelli Turizm.....	7
1.2.1.3. Spor Turizmi	8
1.2.1.4. Gastronomi Turizmi	9
1.2.1.5. Sorumlu/Toplum Temelli Turizm.....	9
1.2.1.6. Gönüllü Turizm.....	10
1.2.1.7. Kent Turizmi	10
1.2.1.8. Kumar Turizmi	10
1.2.1.9. Yavaş Turizm.....	10
1.2.1.10. Kültürel Temelli Turizm.....	10

1.2.2. İnanç ve İnanç Turizmi Kavramları.....	12
1.2.2.1. İnanç Turizminin Önemi.....	13
1.2.2.2. İnsanların İnanç Turizmine Katılma Nedenleri	13
1.2.2.3. İnanç Turizminin Dünya'daki Gelişimi.....	14
1.2.2.4. İnanç Turizminin Türkiye'deki Gelişimi.....	16

BÖLÜM II

KONYA İLİNİN İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİ

2.1. Konya İli Genel Bilgiler.....	23
2.1.1. Coğrafi Özellikleri.....	23
2.1.2. Tarihi.....	23
2.2. Konya İlının Turizm Potansiyeli.....	24
2.3. Konya İlının İnanç Turizmi Merkezleri.....	28
2.3.1. Evliyalar ve Türbeler.....	29
2.3.2. Camiler, Külliyyeler ve Mescitler	102
2.3.3. Medreseler.....	139
2.3.4. Kiliseler ve Manastırlar.....	144

BÖLÜM III

ARAŞTIRMA YÖNTEM VE BULGULARI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	154
3.2. Araştırmanın Problemi.....	154
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	155
3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	165
3.5. Araştırmanın Bulguları.....	160
4.SONUÇ VE ÖNERİLER	171
5.KAYNAKÇA.....	174
6.EKLER.....	194
6.1. Görüşme Formu.....	195
6.2. Tez Değerlendirme Formu.....	196

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Türkiye’yi İnanç Turizmi Kapsamında Ziyaret Eden Turist Sayıları.....	19
Tablo 2 Türkiye’de Kutsal Kabul Edilen Mekanlar	20
Tablo 3 Konya’daki Müze ve Ören Yerleri.....	24
Tablo 4 Konya’daki En Çok Ziyaret Edilen İnanç Turizmi Merkezleri	27
Tablo 5 Konya’daki Otel Sayıları ve Yatak Kapasiteleri	28
Tablo 6 Katılımcılara İlişkin Bilgiler.....	161
Tablo 7 Konya’daki “İnanç Turizmi Değerleri” Kategorisine İlişkin Bulgular.....	162
Tablo 8 Konya’da “İnanç Turizminde Farklı İnanç Merkezleri” Kategorisine İlişkin Bulgular.....	163
Tablo 9 Konya’da “İnanç Turizminin Yeterliliği” Kategorisine İlişkin Bulgular	166
Tablo 10 Konya’da “İnanç Turizmini Geliştirme Stratejileri” Kategorisine İlişkin Bulgular.....	167
Tablo 11 Konya’da “Ulusal ve Uluslararası Nitelikteki Etkinliklerin İnanç Turizmine Katkısı” Kategorisine İlişkin Bulgular	168
Tablo 12 Konya’daki “Mevlana Türbesinin Konya’nın Uluslararası Tanınırlığındaki Rolü” Kategorisine İlişkin Bulgular.....	169
Tablo 13 Konya’da “İnanç Turizmi Varlıklarına Karşı Tutum” Kategorisine İlişkin Bulgular.....	170

ŞEKİLLER VE RESİMLER LİSTESİ

RESİMLER

Resim 1 Ateşbaz-1 Veli Türbesi Dıştan Görünüm.....	31
Resim 2 Ateşbaz-1 Veli Türbesi İçten Görünüm.....	31
Resim 3 Bedreddin Muslih Türbesi.....	32
Resim 4 Celaleddin Karatay Türbesi.....	33
Resim 5 Cemel Ali Dede Türbesi Dıştan Görünüm.....	34
Resim 6 Cemel Ali Dede Türbesi İçten Görünüm.....	34
Resim 7 Cennet Çukuru.....	35
Resim 8 Ebu İshak Kazeruni Türbesi	36
Resim 9 Ebu Said Muhammed Hadimi Türbesi.....	37
Resim 10 Emir Nureddin Sephevan Türbesi.....	38
Resim 11 Emir Bedreddin Gevhertaş Türbesi.....	39
Resim 12 Fahrünnisa Hatun Türbesi.....	39
Resim 13 Ferhuniye Türbesi.....	41
Resim 14 Hacı Abdullah Efendi Türbesi Dıştan Görünüm.....	41
Resim 15 Hacı Cihan Türbesi Dıştan Görünüm.....	42
Resim 16 Hacı Cihan Türbesi İçten Görünüm.....	43
Resim 17 Muhammed Bahaeddin Efendi Türbesi	43
Resim 18 Handevi Kadevi Hazretleri Türbesi.....	45
Resim 19 Mevlana Müzesi.....	45
Resim 20 Horasan Erleri.....	50
Resim 21 Kubbe-i Hadra (Yeşil Kubbe).....	51
Resim 22 Hasan Paşa Türbesi	52
Resim 23 Fatma Hatun Türbesi.....	53
Resim 24 Sinan Paşa Türbesi.....	54
Resim 25 Hürrem Paşa Türbesi.....	54
Resim 26 Matbah-1 Şerif (Mutfak)	55
Resim 27 Matbah-1 Şerif	56
Resim 28 Şeb-i Arus Havuzu	56
Resim 29 Şadırvan	57
Resim 30 Selsebil	59
Resim 31 Neyzenler Mezarlığı.....	59

Resim 32 Valideler Mezarlığı.....	60
Resim 33 Eflaki Dede Türbesi	61
Resim 34 Gömeç Hatun Türbesi.....	71
Resim 35 II. Kılıçaslan Türbesi Dıştan Görünüm.....	72
Resim 36 II. Kılıçaslan Türbesi İçten Görünüm	73
Resim 37 İshak Paşa Türbesi	73
Resim 38 Kalender Baba Türbesi Dıştan Görünüm.....	75
Resim 39 Kalender Baba Türbesi İçten Görünüm.....	75
Resim 40 Kalender Baba Türbesi Cenazelik Bölümü.....	76
Resim 41 Kesikbaş Türbesi Dıştan Görünüm.....	76
Resim 42 Kesikbaş Türbesi İçten Görünüm.....	77
Resim 43 Karaaslan Türbesi Dıştan Görünüm.....	78
Resim 44 Karaaslan Türbesi İçten Görünüm.....	78
Resim 45 Nasreddin Hoca Türbesi.....	80
Resim 46 Pirebi Sultan Türbesi.....	81
Resim 47 Pir Esad Sultan Türbesi Dıştan Görünüm.....	81
Resim 48 Pir Esad Sultan Türbesi İçten Görünüm	82
Resim 49 Sahibata Türbesi.....	83
Resim 50 Sadır Sultan Türbesi.....	84
Resim 51 Seyfeddin Karasungur Türbesi.....	84
Resim 52 Seyyid Harun Veli Türbesi.....	85
Resim 53 Sivayuş Sultan Türbesi.....	87
Resim 54 Söylemez Türbesi.....	87
Resim 55 Şeyh Alaman Türbesi Dıştan Görünüm.....	89
Resim 56 Şeyh Alaman Türbesi İçten Görünüm.....	89
Resim 57 Şeyh Halili Türbesi Dıştan Görünüm.....	90
Resim 58 Şeyh Halili Türbesi İçten Görünüm.....	90
Resim 59 Şeyh Hasan Rumi Türbesi.....	91
Resim 60 Şeyh Osman Rumi Türbesi Dıştan Görünüm.....	92
Resim 61 Şeyh Osman Rumi Türbesi İçten Görünüm.....	92
Resim 62 Şeyh Şerafeddin Türbesi.....	93
Resim 63 Şeyh Şücaeddin Türbesi Dıştan Görünüm.....	94
Resim 64 Şeyh Şücaeddin Türbesi İçten Görünüm.....	94
Resim 65 Ulaşbaba Türbesi Dıştan Görünüm.....	95

Resim 66 Ulaşbaba Türbesi İçten Görünüm	95
Resim 67 Ulvi Sultan Türbesi Dıştan Görünüm	96
Resim 68 Ulvi Sultan Türbesi İçten Görünüm	97
Resim 69 Üçler Türbesi	97
Resim 70 Tavus Baba Türbesi Dıştan Görünüm	99
Resim 71 Tavus Baba Türbesi İçten Görünüm.....	100
Resim 72 Turgutoğlu Türbesi	101
Resim 73 Yarım Kümbet Türbesi	101
Resim 74 Abdülaziz Sultan Mescidi.....	102
Resim 75 Ak Cami.....	103
Resim 76 Alaaddin Cami Dıştan Görünüm	104
Resim 77 Alaaddin Cami İçten Görünüm.....	105
Resim 78 Aslanlı Kışla Cami Dıştan Görünüm.....	106
Resim 79 Aslanlı Kışla Cami İçten Görünüm	106
Resim 80 Aziziye Cami Dıştan Görünüm	107
Resim 81 Aziziye Cami İçten Görünüm.....	107
Resim 82 Beşarebey Ferhuniye Mescidi.....	108
Resim 83 Erdemşah Mescidi	110
Resim 84 Eşrefoğlu Süleyman Bey Cami Dıştan Görünüm.....	111
Resim 85 Eşrefoğlu Süleyman Bey Cami İçten Görünüm	112
Resim 86 Hacı Veyiszade Cami Dıştan Görünüm.....	113
Resim 87 Hacı Veyiszade Cami İçten Görünüm	113
Resim 88 Hasbey Mescidi	114
Resim 89 Halka Begüş Mescidi	115
Resim 90 Hoca Hasan Cami	115
Resim 91 İplikci Cami	116
Resim 92 Kadı Mürsel Cami.....	117
Resim 93 Kapı Cami Dıştan Görünüm	118
Resim 94 Kapı Cami İçten Görünüm.....	118
Resim 95 Karaaslan Mescidi	119
Resim 96 Karatay Mescidi.....	120
Resim 97 Namazgah	121
Resim 98 Selimiye Cami Dıştan Görünüm.....	123
Resim 99 Selimiye Cami İçten Görünüm.....	123

Resim 100 Sırçalı Mescid	124
Resim 101 Ak Cami Dıştan Görünüm	125
Resim 102 Ak Cami İçten Görünüm	125
Resim 103 Çay Cami	126
Resim 104 Karataş Cami	127
Resim 105 Kurtuluş Cami	127
Resim 106 Mezaryakası Cami	128
Resim 107 Orta Mahalle Cami	129
Resim 108 Subaşı Cami	130
Resim 109 Şerafeddin Cami	131
Resim 110 Şeyh Sadreddin-i Konevi Türbesi.....	132
Resim 111 Şeyh Sadreddin-i Konevi Cami	132
Resim 112 Evhaduddin-i Kirmani Türbesi	134
Resim 113 Şems-i Tebrizi Cami	136
Resim 114 Şems-i Tebrizi Türbesi	137
Resim 115 Taş Mescid.....	138
Resim 116 Ali Efendi Muallimhanesi.....	140
Resim 117 İnce Minare Medresesi	141
Resim 118 Karatay Medresesi	142
Resim 119 Nasuhbey Daruhuffazı	143
Resim 120 Sırçalı Medrese	144
Resim 121 Aya Elena Kilisesi Dıştan Görünüm.....	146
Resim 122 Aya Elena Kilisesi İçten Görünüm	146
Resim 123 Koimesis Tes Panagias Kilisesi Dıştan Görünüm	147
Resim 124 Koimesis Tes Panagias Kilisesi Dıştan Görünüm	147
Resim 125 Tepe Şapeli/Zaman Müzesi	149
Resim 126 Kilistra	151
Resim 127 Sandıkkaya (Haçlı Planlı Şapel)	153
Resim 128 Konya Aziz Pavlus Kilisesi Dıştan Görünüm	153
Resim 129 Konya Aziz Pavlus Kilisesi İçten Görünüm.....	153

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
TURSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
KTB	Kültür ve Turizm Bakanlığı
WTO	Dünya Turizm Örgütü
TDY	Türkiye Diyanet Vakfı
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra

GİRİŞ

Turizm sektörü ülkelerin ekonomik gelişimi için önem arz eden bir sektördür. Bu nedenle turizm sadece yaz aylarını değil yılın diğer aylarını da kapsayacak şekilde yayılmış ve çeşitlendirilmiştir. Böylece alternatif turizm ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm geleneksel turizm ürünlerinden farklı ürünleri barındırmaktadır (Altınay,1996). Geleneksel turizmde turistler genellikle bir tur paketini satın alarak gruplar halinde turizm hareketlerine katılmaktadırlar (Tekeli,2001). Alternatif turizmde ise kırsal turizm, kültürel miras turizmi, gastronomi turizmi, dark turizmi, ipek yolu turizmi, etkinlik turizmi ve inanç turizmi gibi çeşitli alternatif turizm hareketlerine katılmayı tercih etmektedirler (Albayrak,2013).

Alternatif turizm çeşitlerinden birisi olan inanç turizmi, insanların kutsal olarak kabul ettikleri mekanları dini amaç ve duygularla ziyaret etmesidir. O nedenle ki inanç turizmi dünya çapında yapılan en eski turizm hareketlerindendir (Özpay, 2017: 938). İnsanlar tarih boyunca dini duygularla bulundukları yerden başka şehirlere, başka ülkelere seyahatler gerçekleştirmişler; mabedler, camiler, türbeler, mescitler, kiliseler, manastırlar, sinagoglar, dini olayların geçtiği yerleri ziyaret etmişlerdir. Bu seyahatlerin bazılarını hac görevini yerine getirmek, bazılarını da dini ritüelleri gerçekleştirmek için yapmışlardır.

Konya birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir ilimizdir. Bundan dolayıdır ki inanç turizmi bakımından oldukça zengin turistik ürünlere sahiptir. Özellikle semavi dinlere ait çok sayıda dini yapı ve mekan barındırmaktadır. Hz. Mevlana, Şems-i Tebrizi, Nasreddin Hoca, Sadreddin Konevi, Seyyid Harun Veli gibi alim ve evliyalar Konya’da yaşamış ve kabirleri burada bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmada öncelikle turizm ve inanç turizmi ile ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Daha sonra dünya’daki ve Türkiye’deki inanç turizmiyle ilgili gelişmelerden bahsedilmiştir. Ardından çalışma konusu olan Konya ilinin inanç turizmi potansiyeli değerlendirilmiştir. Ayrıca Konya’da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açılarını ortaya koymak amacıyla mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmında kullanılan araştırma yöntemleri ve tekniklerinden bahsedilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, temalara ayrılarak betimsel analiz yöntemi ile incelenip yorumlanmıştır. Son bölümünde ise Konya ilinin genel olarak inanç turizmi potansiyeli belirlenmeye çalışılmış, bu potansiyelin artırılmasına yönelik öneriler sunulmuştur.

BÖLÜM I

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Turizm Kavramı ve Tanımı

Turizm, insanların yirmi dört saatten fazla, bir seneden az olacak şekilde, yaşadığı yerden farklı bir bölgeye para kazanma amacı gütmeyen çeşitli amaçlarla gerçekleştirdiği seyahatlerdir. *Türk Dil Kurumuna göre turizm; “Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi” ve “Bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2023).*

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) turizmi, “gelir getirici etkinlikler dışında kalan boş zamanların hemen hepsini içine alan bir seyahat, bundan doğan konaklama, yeme-içme, ulaşım, eğlence gibi hizmetler ve ilişkilerdir” diye tanımlamaktadır (Middleton, 2001: 32). Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği’ne göre turizm kavramı; “insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki mevcut ihtiyaçlarını karşıladıkları yerler dışında yolculukları ve buralardaki, özellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek kısa süreli konaklamalarından doğan durumlar ve ilişkiler bütünü” olarak tanımlamıştır (Kozak vd., 2010:3).

Uluslararası Resmi Turist Organizasyonları Birliğinin üyelerine önerdiği ve yaygın olarak benimsenen 1963 tarihli Birleşmiş Milletler turizm tanımı ise; “24 saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir uğraşta bulunmamak koşulu ile, bireyin yolculuk ve/veya konaklamalarından doğan olay ve ilişkilerin tümüdür.” (Sarı, F. 2007: 4) şeklindedir. Turizm en genel tanımıyla; “Devamlı olarak yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlence, kültür vb. ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketleridir.” (Sezgin, 1995: 4).

1.1.1. Turizm Sınıflandırması

Turizm farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bunlar; katılanların kişi sayısına göre: bireysel turizm, kitle turizmi, grup turizmi, katılanların ziyaret ettiği yere göre: iç turizm, dış turizm, katılanların yaşlarına göre: gençlik turizmi, orta yaş turizmi, üçüncü yaş turizmi, katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre: sosyal turizm, lüks turizm, katılanların amaçlarına göre: kongre turizmi, iş turizmi, spor turizmi, kültür turizmi, eğlence turizmi, deniz turizmi, mağara

turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, sağlık turizmi, inanç turizmi'dir(Gümüş & Kulakoğlu Dilek, 2018:21-29).

1.1.1.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Yapılan Sınıflandırma

Turizm hareketine katılan kişilerin sayıları baz alınarak yapılan sınıflandırmadır. Bireysel turizm, grup turizmi, kitle turizmi olarak üç başlık altında toplanmıştır. Kişinin turizm faaliyetine tek başına katılması bireysel, ortak bir grupta katılması grup, birbiriyle herhangi bir bağı olmayan büyük grupların gerçekleştirdiği turizme ise, kitle turizmi adı verilmektedir (şahiner, 2012:13).

1.1.1.2. Ziyaret Edilen Yere Göre Yapılan Sınıflandırma

Turistlerin geldiği bölgeye göre yapılan sınıflandırmadır. İç turizm ve dış turizm olarak ikiye ayrılmıştır. Bireylerin kendi ülkelerinde gerçekleştirilen turizm hareketlerine katılmalarına iç turizm; kendi ülkeleri dışında başka ülkelere yapılan turizm faaliyetlerine katılmalarına dış turizm denir (Oğuzsoy, 2008: 18).

1.1.1.3. Katılanların Yaşlarına Göre Yapılan Sınıflandırma

Turizm hareketine katılanların yaşları baz alınarak yapılan sınıflandırmadır. Gençlik turizmi, yetişkin turizmi ve nc yaş turizmi olarak e ayrılmaktadır. Gençlik turizmi, 15 ile 24 yaş arasındaki gençlerin, gezme, eğlenme, arkadaş ve akrabalarını ziyaret etmek maksadıyla sürekli olarak yaşadıkları yer dışına çıkararak seyahat etmeleri; gittikleri yerlerde uygun fiyatlı konaklama, yeme-içme, alışveriş gibi hizmetleri talep etmeleri, bu süreçte benliklerini bularak, eğitim hayatlarına katkı sağlamalarını kapsar. Gençlik turizmi, kültürlerarası alışveriş, eğitim-ğretim, ucuz ve yararlı bir tatil gibi maksatlarla yapılan etkinliklerdir (tker Belber, 1999: 89-90). Yetişkin turizmi, 25-60 yaş aralığında bulunan ve çalışma hayatında aktif rol alan bireylerin gerçekleştirdiği turizm hareketidir. Bu gruptaki bireyler genellikle akrabaları ile uzun süreli seyahati tercih etmektedirler (Kozak vd., 2014: 14). nc yaş turizmi, altmış yaş ve üzeri yaş grubundaki insanların katıldığı turizm çeşididir. Bu turizm çeşidi sorumlulukları azalmış, emekli olmuş ve yeterli maddi imkana sahip bireylerce gerçekleştirilmektedir (Ongun,2004:20).

1.1.1.4. Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Yapılan Sınıflandırma

Kişilerin sosyo-ekonomik durumları baz alınarak yapılan sınıflandırmadır. Sosyal turizm ve lüks turizm olarak ikiye ayrılmaktadır. Sosyal Turizm, toplumda ekonomik gücü yetersiz olan

bireylerin teşvikler ve desteklerle turizm hareketlerine katılmasıdır. Türkiye’de turizmin ilk gelişme gösterdiği yıllarda devlet, kurduğu sosyal tesisler aracılığıyla çalışanları turizm hareketlerine dahil etmeye çalışmıştır (Sezer, 2010: 10). Lüks turizm, yüksek gelire sahip ve toplum içinde prestij sahibi olan kişilerin gerçekleştirdiği turizm çeşididir. Lüks ve her türlü konfora sahip turistik tesisler tercih edilmektedir. Kendilerine ait özel konaklama yerleri olduğundan geceleme sayıları kısa sürelidir(Baki,2008:14).

1.1.1.5. Katılanların Amaçlarına Göre Yapılan Sınıflandırma

Katılanların amaçlarına göre yapılan sınıflandırmadır. Kongre turizmi, kültür turizmi eğlence turizmi, deniz turizmi, mağara turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, sağlık turizmi ve inanç turizmi olarak alt başlıklardan oluşmaktadır. Kongre turizmi, eğitim, bilim ve sanat gibi konular üzerinde tartışmak, fikir geliştirmek için belirli aralıklarla yapılan toplantılardır. Uzmanlık gerektiren konularda bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla yapılmaktadır (Tunç ve Saç,1998:17). İş turizmi, kişilerin görev yaptığı kurum adına gerçekleştirdiği seyahatlerdir. Spor turizmi, sporla ilgilenen izleyici, taraftar veya yönetici gibi aktif olarak sportif faaliyetlerin içerisinde yer alan kişilerin olimpiyatlar, turnuvalar gibi müsabakalara katılmak yada takip etmek için gerçekleştirdikleri turizm çeşididir (Ritche ve Adair, 2004:8).

Kültür turizmi, bir ülkenin kültürel zenginliklerini, yerel halkın yaşam biçimini görmek; festivaller, müzik gösterileri vb. kültürel etkinliklere katılmak maksadıyla gerçekleştirilen gezilerdir (Emekli, 2006:54). Dünya Turizm Örgütüne göre kültür turizmi kapsamında; eğitim, sanat, kültür, festival turları, arkeolojik sit alanları, harabeler ve doğal güzelliklerin ziyaretleri gibi etkinlikler yer almaktadır (Çelik, 2008). Eğlence turizmi, turizm hareketinin amacının eğlenme, gezme, dinlenme ve boş vakit değerlendirme olduğu turizm çeşididir. Deniz turizmi, kıyı ve denizleri kapsayan tüm etkinlikler deniz turizmi içerisinde yer almaktadır. Dalış yapmak, deniz kayağı yapmak, balık tutmak, deniz canlılarını seyretmek gibi faaliyetlerin yanında doğa ve kültür seyahatleri etkinliklerini barındırmaktadır (Zell, 2003). Mağara turizmi, yeraltında, kayaçların içerisinde insanların girebilmesine imkan sağlayacak biçimde genişletilmiş, doğal yeraltı boşlukları olan mağaralar, eski zamanlardan günümüze kadar ulaşmış olan yapılarıyla ve eşsiz manzarasıyla turizmde önemli bir yer edinmiştir (Bahar, 2015:13).

Akarsu turizmi, Rekreatyoneel etkinliklerin akarsu çevresinde yapılması ile oluşan turizm çeşididir. Trekking, rafting ve yüzme gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde

bulunan Manavgat Çayı, Çoruh Nehri, Zamatı Irmağı, Köprüçay, Fırat nehrinin bir bölümü, Dim Çayı, Adana-Feke- Göksu Nehri raftinge uygun akarsulardır (Çolak, 2009: 32). Yayla turizmi, insanların yaz aylarında bulundukları yerlerden ayrılarak yaylalara çıkmaları ve orada konaklayarak tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmeleridir (Zengin,2011:140). Sağlık Turizmi, insanların sağlığını tekrar kazanmak için tedavi maksadıyla başka bir bölgeye gerçekleştirdikleri konaklamalı seyahatlerdir (Aslanova, 2013:131).

İnanç turizmi, İnsanlar her dönemde inandıkları dini liderlerin yaşadığı mekanlara ilgi duymuşlar ve bu mekanları ziyaret etmek istemişlerdir. Bu istek onları seyahate teşvik etmiştir. Değişik dinlere mensup olan kimselerin, dini ihtiyaçlarını gidermek maksadıyla inanç merkezlerine gerçekleştirdikleri seyahatlere İnanç turizmi denilmektedir (Sargın,2006:3). Kutsal kabul edilen mekan ve bölgeleri ziyaret etmek, ritüellere katılmak, dini görevleri yerine getirmek inanç turizmi kapsamında yapılan etkinliklerdir.

1.2. Alternatif Turizm Kavramı

Kitle turizminin neden olduğu kalabalık ortamlardan dolayı meydana gelen aşırı turizm sorunlarına çözüm olarak doğan (Wearing ve Neil, 2009: 2) alternatif turizm; genel anlamda birden çok turizm faaliyetini kapsayan, turizm etkinliklerini bir mevsimle kısıtlamayı on iki aya yayan, çevreye duyarlı halk ve turist ilişkisini kuvvetlendiren bir turizm çeşididir. Bölgesel yoğunlaşmayı azaltarak yerli halk ve bölge için ekonomik getiri sağlamaktadır (Yaylı ve Sürücü, 2016, s.34).

Alternatif turizm, doğal kaynakların bizden sonraki nesillere aktarılacak onları ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanılmasını sağlayan, sürdürülebilir kalkınmayı beraberinde getiren bir turizm çeşididir (Oruç, 2004:8). Kaynakların tüketilmesine karşı tepki olarak “adil” bir turizm fikri vurgulayarak kültürel ve çevresel bozulmaları önlemek amacıyla yapılan çabaların tümünü kapsamaktadır(Cohen,1987).

Bireyciliğe odaklanarak yerli toplum ve çevreyle etkileşim kuran (Kippendorf, 1998) alternatif turizm; doğal kaynak stoklarını koruyarak kaliteli bir çevre oluşturmayı ve yöre halkının turizm ile ilgili aktivitelerini kontrol ederek ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir gelişimin temelleri ile alternatif turizm kavramları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır (Dowling,1993’ten aktaran Özgül Katlav, 2018:11). Alternatif turizm, sürdürülebilirlik anlayışını temel alarak kapsamında turizm ürünlerinin çeşitlenmesini, yerel

halkın turizme katılımını, özgün değerlerin yaşatılarak korunmasını temel almaktadır.

Bu turizm türünde sosyal ve çevresel taşıma kapasitesine özel bir önem verilmektedir. Turizmin alternatif çeşitleri, turizm sektöründe çevreyi koruyucu ve sosyal bir sorumluluk meydana getirdiği için “sürdürülebilir turizm gelişimi” olarak açıklanmaktadır (Topaktaş, 1997:17).

1.2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri

Geleneksel turizme alternatif olarak bir çok turizm çeşidi doğmuştur. Alternatif turizm; sağlık temelli turizm, doğa temelli turizm, spor turizmi, gastronomi turizmi, etkinlik turizmi, sorumlu/toplum temelli turizm, gönüllü turizm, kent turizmi, kumar turizmi, yavaş turizm ve kültür temelli turizm gibi çok çeşitli turizm türleri sunmaktadır (Özgül Katlav,2018:15).

Ayrıca son zamanlarda hayatın giderek rutinleşmesi nedeniyle insanlar farklı turistik deneyimlere yönelmişlerdir. Bu deneyim arayışları; alışveriş turizmi, sanal turizm, yaratıcı turizm, sınır turizmi, intihar turizmi, son şans turizmi, ve uzay turizm gibi alternatif turizm türlerinin doğmasına neden olmuştur (Eren,2018:275-296). İntihar turizmi, bireylerin hayatlarına son vermek için yaptıkları seyahatlerdir. Sanal turizm, bilgisayar sistemleri kullanılarak 3 boyutlu bir ortamda gerçekleşen fiziksel olmayan turizm türüdür. Turizm, destinasyonlarını sanal ortamda gerçeğe yakın bir biçimde deneyimleme imkanı sağlamaktadır. Sınır turizmi, birbirine sınırı bulunan ülkeler arasında gerçekleşen bu turizm çeşidi, iş, alışveriş, eğlenme, arkadaş ve akraba ziyareti vb. amaçlarla yapılmaktadır. Son şans turizmi, yok olmakta olan deniz-kara parçalarını, kültürel miras unsurlarını, doğal kaynakları, nesli tükenen ve tükenmekte olan hayvanları görmek ve onları korumak gerektiğinin bilincine varmak amacıyla yapılan seyahatlerdir.

Yaratıcı turizmde ziyaret edilen yer, orada hayatını sürdüren insanlar ve o yerin kültürü ile eğitsel, sosyal, duygusal, katılımcı bir etkileşim içerisine girilerek orada yaşayan bir vatandaş gibi hissetme duygusu sağlanmaktadır. Uzay turizmi, uzaya seyahat gerçekleştirmek, bir süre uzayda konaklamanın haricinde, simülasyon cihazları, yörünge altı yada yerçekimsiz uçuşlar gibi etkinlikleri kapsamaktadır.

Kitle turizmine alternatif olarak doğmuş olan çok sayıda turizm çeşitleri bulunmaktadır. Genel olarak kabul görmüş olan alternatif turizm çeşitleri (Özgül Katlav, 2018) tanımlanarak aşağıda kısaca anlatılacaktır.

1.2.1.1. Sağlık Temelli Turizm: Sağlık Turizmi, insanların sürekli yaşamını sürdürdükleri yerden başka bir yere zihinsel ve bedensel sağlığını iyileştirmek amacıyla gerçekleştirdikleri seyahatlerdir. Sağlık Turizminin çeşitleri bulunmaktadır. Bunlar: medikal turizm, termal turizm, spa ve wellness turizmi, ileri yaş(geriatri) turizmi, engelli (engelsiz) turizm'dir (Çetinkaya,2018:50). Medikal Turizm, insanların talep ettikleri sağlık hizmetinin yaşamını sürdürdüğü ülkede verilmediği zamanlarda yada hizmet verildiği halde fiyatların yüksek olması durumunda veyahut verilen sağlık hizmeti sigorta kapsamında olmadığında tedavi olmak amacıyla başka ülkelere seyahat etmelerini kapsamaktadır (Çetinkaya,2018:50). Termal Turizm, insanların tedavi olmak amacıyla termal hizmetlerin verildiği işletmelere giderek hem termal hizmetlerden yararlanarak hem de konaklayarak gerçekleştirdikleri turizm çeşididir (Çetinkaya,2018:52).

Spa ve wellness Turizmi, spa suyun soğuk yada sıcak uygulama ile; damlama, akıtma, püskürtme gibi değişik şekillerde kullanılarak iyileşme, rahatlama duygusunu hissettiren bütünleştirici bir tedavidir. Günümüzde su ve çamur tedavilerinin yanı sıra masaj terapileri, aroma terapileri gibi hizmetler de verilmektedir. Wellness ise; akıl, ruh, beden ve ilişkilerde iyi olmayı ifade etmektedir. İnsanlar zihinsel, ruhsal, bedensel ve ilişkisel anlamda kendilerini iyi hissetmek için masaj, yosun ve çamur banyoları, cilt bakımı gibi hizmetler almaktadırlar. Bu tür hizmetler Wellness kapsamında değerlendirilmektedir (Çetinkaya,2018:56). İleri yaş(Geriatri) Turizmi, geriatri toplumda bulunan yaşlı kimselere tedavi olanakları sağlayan hizmetleri kapsamaktadır. Belirli yaş üzerindeki kişilerin sağlık sorunlarının turizm faaliyetleriyle giderilmesine "Geriatri Turizmi" denilmektedir(Çetinkaya,2018:57). Engelli Turizmi, başkalarından yardım almadan eşit imkanlarda seyahat etmek, tatil yapmak, konaklamak ve sosyal imkanlardan faydalanmak gibi olanaklar sağlayan sağlık turizmi çeşididir. Bireylerin doğuştan gelen haklarından özgürce faydalanabilmeleri için herhangi bir engelle karşılaşmaksızın hak ve hizmetlere sürdürülebilir bir biçimde erişebilmesi öngörülmektedir(Çetinkaya,2018:60).

1.2.1.2. Doğa Temelli Turizm: Doğa ve doğayla ilgili olguların, bu çevreyi ziyaret etmek için temel dürtü olduğu, doğal çevreye yapılan seyahattir(Akdemir,2018:72). Doğa temelli turizmin, çiftlik turizmi, agro(tarım) turizm, yayla turizmi, akarsu turizmi, dağ ve kış turizmi, mağara turizmi gibi çeşitleri bulunmaktadır. Çiftlik Turizmi, insanların yaşamını sürdürdükleri yerden bir çiftliğe konaklamalı yada günübirlik olarak ziyaret gerçekleştirmeleri ve bu ziyaret esnasında çiftlikteki faaliyetlerden faydalanmalarınıdır. Çiftliklerde konaklama ve yeme-içme

imkanlarının yanında tarım faaliyetleri, hayvancılık, yetiştirilen ürünlerin satılması gibi faaliyetleri kapsamaktadır (Akdemir,2018:78).

Agro/Tarım Turizmi, tarım ürünleri, tarımsal çevre ve tarım alanlarındaki konaklamaları kapsayan turizm çeşididir. Rekreatif, eğitici, sosyal ve ekonomik işlevleri bulunmaktadır (Akdemir,2018:79). Yayla Turizmi, temiz hava, oksijen bakımından zengin ve kaynak suyu bulunan doğal ortamlarda tatil yapmayı düşünen kimselerin yaylalara düzenlediği seyahatlerdir. Yaz aylarında serin olması ve eşsiz manzarası yaylaları daha cazip hale getirmektedir (Akdemir,2018:80).

Akarsu Turizmi, akarsularda küçük gruplar halinde; rafting, kano veya nehir kayağı aracılığıyla gerçekleştirilen turizm çeşididir. Akarsu üzerinde sportif faaliyetlerle turistlere eğlence ve macera deneyimleri sunulmaktadır. Dağ ve Kış Turizmi, dinlenmek ve tatil yapmak amacıyla dağlık ortamlara gitme ve dağ sporlarını gerçekleştirme faaliyetleri dağ turizmi kapsamında yer almaktadır. Kış turizmi ise genellikle karlı ortamlarda yapılan ve kış sporu faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir turizm çeşididir (Akdemir,2018:82). Mağara Turizmi, mağaraları ve çevresini merak edenler ve jeolojik yer şekillerinin korunmasıyla ilgilenenler tarafından tercih edilmektedir. Bilimsel, kültürel, rekreatif amaçlarla ziyaretler gerçekleştirilmektedir (Akdemir,2018:84).

1.2.1.3. Spor Turizmi: Sportif aktiviteler ve faaliyetler amacıyla seyahate çıkan turistlerin oluşturduğu turizm çeşididir. Sportif etkinliklere katılmak ve spor organizasyonlarını seyretmek maksadıyla ziyaretler yapılmaktadır (Akdemir,2018:94). Spor turizmi'nin futbol turizmi, golf turizmi, akarsu turizmi, dağ turizmi, hava sporları turizmi, deniz turizmi ve su altı dalış turizmi gibi çeşitleri bulunmaktadır (Akdemir,2018:95). Futbol Turizmi, futbol oynamak yada taraftarı olunan futbol takımının maçlarını seyretmek maksadıyla yapılan seyahatleri kapsamaktadır. Golf Turizmi, bin yıllık geçmişi olan golf sporu, bir aristokrat sporu olarak ortaya çıkmış, ilerleyen zamanlarda bütün dünyaya yayılmıştır (Akdemir,2018:95). Golf, uçları kıvrık biçimde ve clup ismiyle bilinen 14 farklı metal yada tahta sopa kullanılarak küçük sert bir topa doğada özel olarak yapılmış olan çok sayıda doğal ve yapay engelin bulunduğu ortalama 750.000 metrekarelik bir sahada oynanan açık hava sporudur (Akdemir,2018:98). Golf Turizmi ise, insanların yaşamını sürdürdükleri yerlerden başka yerlere golf sporu amacıyla seyahat etmeleridir.

Akarsu Turizmi, akan nehrin uygun bir bölümünden şişme botlar kullanılarak girilmesi, hızla akan suların geçilmesi aktivitesinden oluşmaktadır. Akarsu etkinlikleri genellikle Kano ve Rafting şeklinde gerçekleştirilmektedir (Akdemir,2018:100). Dağ Turizmi, dağlık ortamlarda bulunma, dinlenme ve tatil yapmanın yanı sıra dağ ve doğa sporları gibi aktiviteleri kapsamaktadır. Genel olarak İngilizcede "Alpinizm" olarak bilinmektedir (Akdemir,2018:101). Hava Sporları Turizmi, insanların ticari bir amaç gütmekten sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılıp hava araçlarını kullanarak spor aktivitelerine katılmak yada bu aktiviteleri seyretmek için gerçekleştirdikleri seyahatlerdir. Hava sporları hava araçları ile yapılmaktadır (Akdemir,2018:103).

Deniz Turizmi, insanların yaşadıkları yerden başka bir yere deniz ve deniz aktiviteleri amacıyla gerçekleştirdikleri seyahatleri kapsamaktadır. Dalış yapmak, sörf yapmak, deniz canlılarını gözlemlene, yelkencilik gibi aktiviteler bunlara örnek verilebilir (Akdemir,2018:83). Su Altı Dalış Turizmi, su altı dünyası flora, fauna, arkeolojik kültür objelerini görme, onları fotoğraflama, filme alma; sportif amaçlarla balık avlama tanıtımı ve dalış yapma, deniz kıyısında konaklama hizmetlerini de kapsayan faaliyetler bütünüdür (Akdemir,2018:105).

1.2.1.4. Gastronomi Turizmi: En genel tanımıyla, başka toplumların kültürlerini onların yiyecekleri aracılığıyla öğrenmektir. Turizm faaliyetlerine katılan kişilerin yerel yiyecek ve içecekleri tatmak, yerel olan yeme içme kültürünü öğrenmek ve deneyim kazanmak amacı ile gerçekleştirdiği seyahatlerdir (Çalışkan,2013:40). Literatürde gastronomi turizmi, mutfak turizmi, yemek turizmi olarak adlandırılmaktadır. Gastronomi turizmi, yöresel yemeklerin yanı sıra, o bölgeye ait içecekleri; yemek ve içeceklerin hazırlanması aşamasında kullanılan gereçleri; gelenekleri ve sunum şekilleri gibi kültür öğelerini de barındırmaktadır (Şahin Perçin,2018:117).

1.2.1.5. Sorumlu/Toplum Temelli Turizm: Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü toplum temelli turizmi "Yerel, doğal ve kültürel değerler üzerine kurulmuş, bu değerleri hem koruyan hem de yerel halkın özellikle kadın ve dezavantajlı nüfusun, bu değerlerden ekonomik fayda sağlayacağı bir turizm türü" olarak tanımlamıştır. Toplum temelli turizm, doğal çevreyi korumanın yanında mevcut gelir kaynaklarına olumsuz etki etmeden bölgede yeni gelir fırsatları yaratmayı amaçlamaktadır (Akkuş,2018:159).

1.2.1.6. Gönüllü Turizm: Bireylerin yaşamını sürdürdükleri yerlerin dışında belirli bir süre içerisinde kendi arzularıyla maddi imkanlarını kullanarak ihtiyaç sahibi kimselere yardım etmek amacıyla yapılan seyahatlerdir. Gönüllü turizminin ana mevsusu, toplumun ve çevre şartlarının iyileştirilmesidir. Bu nedenle insanlar toplumun refah düzeyinin artması için iyi niyet etkinliklerine katılmaktadırlar (Akkuş,2018:181).

1.2.1.7. Kent Turizmi: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü kent turizmini, yüksek nüfus yoğunluğuna sahip kentlere kısa süreli gerçekleştirilen geziler (1-3gün) olarak tanımlamıştır (Akdemir,2018:257).

1.2.1.8. Kumar Turizmi: Kumar oyunları, boş zaman aktivitesi olarak yada heyecan duygusunu yaşamak için ortaya para koyularak oynanan oyunlardır(Bayraktar,2018:228). Kumar turizmi ülke ekonomileri bakımından önemli bir potansiyele sahip olduğu için günümüzde çoğu bölgede yasal olarak kumar turizmi aktiviteleri yapılmaktadır. Las Vegas, Singapur, Macao, Monte Carlo ve Atlantic City kumar turizmi için önemli merkezlerdir(Bayraktar,2018:249).

1.2.1.9. Yavaş Turizm: Tarihe, kültüre ve çevreye saygılı, sorumluluk bilincinde, insani ilişkileri önemseyen bir turizm çeşididir. Tatil hızı yavaşlatılarak diğer ziyaretçilerle, yerli halk ile daha derin ilişkiler kurma imkanı sağlar(Dursun,2018:226).

1.2.1.10. Kültür Temelli Turizm: Sanat, tarihsel ve arkeolojik kaynaklar, festivaller, gelenek ve görenekler, yaşam tarzı, dil, inanç, giyim tarzı, mimari özellikleri, el sanatları, mutfak gibi kültürel kaynaklar açısından geniş bir turizm türüdür. Kültür temelli alternatif turizmin bir çok çeşidi bulunmaktadır. Bunlar; kültürel miras turizmi, dark turizm, diaspora turizmi, etnik turizm, ipek yolu turizmi, etkinlik turizmi, inanç turizmi (Çamlıca,2018:24) şeklindedir. İnanç Turizmi araştırma konusu olduğundan ayrıca ele alınacaktır.

Kültürel Miras Turizmi, Kültür maddi ve manevi olarak ikiye ayrılmaktadır. Bir toplumun sahip olduğu araç ve gereçler, binalar, giysiler gibi somut varlıkları maddi kültürü yansıtırken, toplumun gelenek ve görenekleri, inançları, normları vb. farklı kavramlar ise manevi kültür unsurlarını oluşturmaktadır (Türker ve Çelik, 2012:88). Miras, geçmiş nesillerden gelecek nesillere bırakılan doğal ve kültürel değerlerdir. Bunlara müzeler, saraylar, anıtlar, milli parklar, gelenekler örnek olarak verilebilir. Kültürel Miras; “geçmişten miras alınan değerlerin

ve farklı sebeplerden dolayı gelecek nesillere bırakılmak istenen, fiziksel olarak var olan ve insanlar tarafından yapılmış yapılar ya da eserler ile bir topluma ait değerlerin tümü” (Çapar ve Yenipınar, 2016:103) olarak tanımlanmaktadır. Kültürel Miras Turizmi ise; mimari ve sanatsal açıdan önemli olan tarihi yapılar, anıtlar ve arkeolojik yapıların yanında modern zamanlarda oluşan yapıların turistlerce ziyaret edilmesidir (Karapınar ve Barakazı, 2017:10).

Dark Turizmi, literatürde hüzün turizmi olarak geçmektedir. Bu kavram ilk defa Foley ve Lenon tarafından kullanılmıştır (Yuill, 2003). (Foley and Lennon, 2000: 3) dark turizmini, “gerçek ve metalaşmış ölüm ve felaket alanlarının sunum ve tüketimini kapsayan bir fenomen” olarak tanımlamışlardır. Turistleri dark turizme yönelten motivasyonlar, bazı sebeplerle yaşanmış ölüm olaylarına duyulan ilgi, ölen insanların önemsinmesi, bazı bölgelerde bulunan mezarlıklar’dır (Albayrak, 2013:68). Dark turizmi, ziyaretçilere üzüntü, acı hissini yaşatmak; gerçekleşen olaylardan sonra edinilen tecrübe ile huzura ermek için yapılmaktadır (Kılıç ve Akyurt, 2011:213).

Diaspora Turizmi, Diaspora kelimesi, "mevcut veya tarihsel kökünden sökülmiş olmanın politik veya ekonomik olarak motive ettiği siyasi mültecileri, gönüllü göçmenleri, misafir işçileri, sürgün edilmişleri, sabit etnik azınlıkları ve diğer dağılmış grupları içeren geniş bir göçmen nüfusu" için kullanılmaktadır (Mitchell, 1997; Shuval, 2000). Diaspora turizmi, insanların köklerini bulmak için anavatanlarına gitmesini içermektedir (Scheyvens, 2007). Etnik Turizm, kültürel ve egzotik deneyim yaşamak ve özel etnik gruplarla iletişime geçmek için yapılan ziyaretlerdir. Yerli halkın yaşadıkları yerleri ve evlerini ziyaret etme, törenlerini izleme, sanat ve tarih bakımından önem arz eden eski ve antika eşya alışverişi yapma etnik turizm faaliyetleri arasında yer almaktadır(Çamlıca,2018:36).

İpek Yolu Turizmi, İpek Yolu, en doğudan en batıya ipek ticaretini ifade eden bir ticaret kültürünün genel adıdır. İpek Yolu’nun önemli bölümü Türklerin yaşadığı topraklara uzanmaktadır. Bu topraklar üzerindeki tüm yurtlar birbirine bağlanarak ticaret yolu ile zenginleşme sağlanmıştır (Deniz,2016:196). İpek yolu üzerinde kervansaraylar bulunmaktadır. Bu kervansaraylar, ticaret ve kültürel etkileşimlerin sürdürülmesinde önemli bir role sahiptirler (Ardıç Yetiş ve Çullu Kaygısız, 2017:524). Günümüzde otel ya da motel şeklinde adlandırılan o günün kervansarayları ve hanları tüccarların dinlenme ve konaklama yaptıkları yerler olarak bilinmektedir. Ziyaretçiler bu yapıları İpek yolu turizmi kapsamında ziyaret etmektedirler.

Etkinlik Turizmi, belirli bir yer ve zamanda belirli şartlar altında gerçekleşen kayda değer bir olaya “Etkinlik” denilmektedir (Çoban,2018:137). Etkinliklerin temel çekicilik unsuru, zaman sınırlılığı ve benzersizliğidir. Katılımcıların profilleri, organizasyonların yapıları ve yönetimi, etkinliğin yapılma zamanı gibi özellikler etkinliğin benzersiz olmasını sağlamaktadır (Uygur ve Çelik, 2010). Bayramlar, özel halk kutlamaları, festivaller oldukça önem teşkil etmektedir (Qunin, 2009:5). Etkinlik turizmi ise; insanların yaşamını sürdürdükleri yerlerden etkinliklerin yapıldığı bölgelere seyahat etmeleri ve yaşadıkları yere dönene kadar gerçekleşen olayların tümüdür(Çoban,2018:146).

1.2.2. İnanç ve İnanç Turizmi Kavramları

İnanç ve inanç turizmi kavramlarından bahsetmeden önce “Din” kavramından bahsetmek yerinde olacaktır. Din, bireylerin düşüncelerini ve inançla ilgili değerlendirmelerini kapsayan zihinsel işlevlerini, tavır ve davranışlarını, diğer bireylerle olan ilişkilerini ve sosyal yapısını belirleyen ve disipline eden bir sistemdir (Gündüz, 2007, s.21). İnsanoğlu varlığının başlangıcından bu yana bir dine ait olma gereksinimi içerisinde olmuştur. O nedenle ki tarih boyunca çok sayıda değişik din ve inanç çeşitleri var olmuştur. İnsanlar dini ve inancı gereği kutsal kabul ettikleri yer ve mekanlara kitlesel olarak ziyaretler gerçekleştirmişlerdir (Güzel, 2010, s.90).

İnanç, bir düşüncenin veya olgunun, bir varlığın gerçek olduğunun kabul edilmesidir. İnsanlar, geçmiş zamanlardan bu yana olağanüstü varlıklara inanmış, onlara kutsallık yüklemiş ve bu varlıklara yakın olmak için çaba göstermişlerdir. Bu da inanç turizminin doğmasına neden olmuştur (Adak,2018:23). İnanç turizmi, kutsal mekanlara yönelik yapılan seyahatleri kapsamakta olup (Çetin ve Kaymaz, 2013:1172), insanların sürekli olarak ikamet ettikleri yerlerden dini amaçlarla inanç merkezlerine yaptıkları seyahatler ve bu seyahatleri esnasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerden faydalanmalarını kapsayan ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Çelik, 2008:23). İnanç turizmi, bireysel ya da grup şeklinde hacı olma, inanç tebliği ve misyonerlik gibi amaçlarla yapılabilir (Gülbüz ve Aydın, 2018:541). İnanç turizmi bakımından bir mekanı çekici hale getiren özelliklerin başında, dini önderlerin yaşadıkları ve ziyarette bulundukları yerler, önemli görüşme ve antlaşmaların düzenlendiği yerler yer almaktadır. Ayrıca dini önderlerin vefatından sonra defnedildikleri yerlerde önem arz etmektedir. Mezarlar, türbeler, kiliseler, tapınaklar gibi yapılar inanç turizmi açısından çekim merkezleri arasında yer almaktadır (Özgen, 2012:253).

İnanç turizminin amacı, bireylerin manevi ve dini ihtiyaçlarının giderilmesidir. Bunun yanında başka ulusların kültürlerinin, kutsal varlıklarının ve inançlarının tanınması da seyahat nedenleri arasındadır (Altun ve Çınar, 2019:18). İnanç turizmi “aktif inanç turizmi” ve “pasif inanç turizmi” olarak iki şekilde sınıflandırılmaktadır (Aksoy,1998:6). Bir ülkedeki insanların dini ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla farklı bölgelere ziyaretler gerçekleştirmeleri ve bu ziyaretler esnasında turizm ilişkilerinden faydalanmaları, ziyaret edilen ülke açısından aktif inanç turizmi olarak değerlendirilmektedir (Kaya,1999:5). Aktif inanç turizminde en önemli husus, seyahat edilen ülkeye döviz sağlamak ve ekonomik değer yaratmaktır (Çelik,2008:23). Bir ülkedeki insanların dini ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla farklı bölgelere ziyaretler gerçekleştirmeleri ve bu ziyaretler esnasında turizm ilişkilerinden faydalanmaları, bu insanların kendi ülkeleri açısından pasif inanç turizmi olarak değerlendirilmektedir (Aksoy,1998:7).

1.2.2.1. İnanç Turizminin Önemi

Dini inançları gereği hac görevini yerine getirmek, ritüellere katılmak, dua etmek gibi maksatlarla yapılan seyahatler ülkelerin ekonomisini etkilemektedir. Özellikle ödemeler dengesinde sürekli açıkları bulunan ülkeler için ekonomik faydalar sağlamaktadır. Hac ziyaretleri gerçekleştirilecek dini merkezlere sahip olan ülkeler ekonomik olarak kazanç elde etmektedirler. Ayrıca inanç turizmi bireylerin manevi açıdan rahatlamalarına olanak sağlamakta, farklı kültürlere sahip bireyler arasında kültürel alışverişe sebep olmakta, farklı inançlara sahip bireylerin kaynaşmasını sağlamaktadır. Ziyaretçiler dini görevlerini yerine getirmenin yanında diğer turizm faaliyetlerine de katılmaktadırlar (Gündüz, 2016: 41).

1.2.2.2. İnsanların İnanç Turizmine Katılma Sebepleri

İnsanlar çeşitli sebeplerle inanç turizmine katılmaktadırlar. Bu sebepler; psikolojik sebepler, dini gün ve bayramlar, dini arz kaynaklarının zenginliği, dini yayma faaliyetleri başlıkları altında dört grupta sınıflandırmak mümkündür (Aksoy,1998:7-8):

Psikolojik Sebepler: Bireyleri turizme yönelten nedenleri belirleyebilmek maksadıyla araştırmacılar bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma sonucunda iki motif’ten bahsedilmektedir. Bu motiflerden ilki "kaçış", ikincisi "yöneliş" motifidir. Kaçış motifi, tekdüze hayattan kaçmayı, yöneliş motifi ise beklentilere uygun bir dünya arayışını ifade etmektedir (Şaman,2009:13). İnsanlar farklı amaçlarla inanç turizmi merkezlerini ziyaret etmektedirler.

Dini Gün ve Bayramlar: Dini gün ve bayramlar insanların bir araya gelerek kaynaşmasını sağlamaktadır. İslamiyet'te Cuma günleri mübarek gün sayılmakta, Ramazan ve Kurban Bayramları tatil edilmektedir. Hristiyanlık'ta Aralık ayının son haftası Hz. İsa'nın doğumu nedeniyle mübarek günler sayılmaktadır. Yahudilik'te Cumartesi günleri mübarek sayılmaktadır (Eykyay,2013 23).

Dini Arz Kaynaklarının Zenginliği: Uluslararası turizm kaynaklarına bakıldığında dini turistik mekan ve yerler bakımından zengin bir potansiyel olduğu görülmektedir. Arabistan yarımadasında bulunan Mekke ve Medine şehirleri, Türkiye'de bulunan Artemis Tapınağı, Kapadokya ve Efes, Mısır Piramitleri, Kudüs ve Vatikan önemli inanç merkezleridir (Aksoy,1998:9).

Dini Yayma Faaliyetleri: Geçmişte peygamberler ve diğer inanan kimseler dini yaymak maksatlı seyahatler gerçekleştirmişlerdir (Göktaş, 2016:22). Günümüzde de inandığı dini yaymak amacıyla seyahatler gerçekleştiren kimseler bulunmaktadır.

1.2.2.3. İnanç Turizminin Dünyadaki Gelişimi

Günümüzde inanç turizmi denilince üç semavi dine ve uzakdoğu inançlarına ait seyahatler akla gelmektedir. Fakat inanç turizmi bugünün inanç sistemleriyle sınırlanamaz. Köklü bir kültüre sahip olan Anadolu gibi bölgelerde üç semavi dinden önce mevcut olan inançların günümüzde izleri görülmektedir. Bu inançlar da turizm açısından önem arz etmektedir (Yörük,2010). İnsanlığın ilk çağlarında ekonomik ve spor amaçlı seyahatler gerçekleştirilmiştir. Bu seyahatlerin yanısıra dini amaçla seyahatlerde yapılmış; Eski Yunan'da düzenlenen dini bayram ve törenlere başka şehirler ve ülkelerden insanlar katılmışlardır (Evliyaoğlu, 1989: 18). O dönemlerde Efes, Didim gibi yerlere tapınak ziyaretleri de gerçekleştirilmiştir. (Pamir,1997:5). Eski zamanlarda gelişen toplumlar arasında politik ve dini güç sıkı bir bağ içerisinde olmuştur. Antik Mısır'da bulunan Abydos, Thebes, Heliopolis gibi dini merkezler hacılarca ziyaret edilmiştir. Hitit halkı bazen savaşı bile bırakarak krallarıyla kutsal seyahatler ve festivaller düzenlemişlerdir (Rinschede, 1992:53). Hristiyanlık bakımından inanç turizminde ilk örnek olarak Hristiyanlığın ortaya çıkarak yayılmaya başladığı süreçte Aziz Paulus'un yapmış olduğu gibi dini yaymak maksadıyla gerçekleştirilen seyahatler verilebilir (Yüksel, 2019: 13). 620 yıllarından sonra Müslümanlık Arap dünyasında, Kuzey Afrika'da ve Ortadoğuda yayılmaya başlamış, müslümanların kutsal kabul ettiği Mekke, Medine gibi yerler ziyaret edilmeye başlanmıştır. Ayrıca budizm ve

hinduizm gibi doğuya ait dinlerin hakim olduğu yerlerde insanlar kutsal olarak gördükleri yerlere dini amaçlarla yolculuklar gerçekleştirmişlerdir (Oğuz, 1999: 24).

Ortaçağ zamanında seyahatlerin büyük bölümünü dini amaçlarla gerçekleştirilen seyahatler oluşturmuştur. Bu tür seyahatler Ortadoğu'da, Avrupa'da yaygın olarak yapılmıştır. Ülke sınırları içinde kutsal kabul edilen yerlere yapılan ziyaretler zamanla ülke sınırlarını aşmıştır. Hristiyanlar günahlarından kurtulmak maksadıyla kutsal kentlerdeki azizleri ve yer altı mezarlarını ziyaret etmişlerdir. Bu dönemlerde Efes ve Kudüs kutsal olarak kabul edilmiştir. Efes hristiyan hacılar için önemli bir dini merkez haline gelmiş, çokça ziyaret edilen yerler arasına girmiştir. Ortaçağda müslümanlar için önemli olan kutsal mekanlar Mekke, Medine ve Kerbela olmuştur. Hindistan'da ise Ganj Nehri Budistlerin dini ziyaretlerine sahne olmuştur (Evliyaoğlu,1989:25; Toskay, 1989).

Dini amaçlarla yapılan seyahatlerin tarihi insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanıyor olsa da inanç temelli turizmin gelişimi 1990'lı yıllarda hızlanmıştır. İnanç turizmi açısından yapılan destinasyonlara bakıldığında seyahatlerin belirli bölgelere; Kudüs, Vatikan, Mekke, Medine gibi kutsal mekanlara yapıldığı görülmektedir. Bundan dolayıdır ki kitlesel boyutta turizm hareketleri gerçekleşmektedir (Turan, 2012:36). Kitlesel turizm hareketinin nedeni kutsal kabul edilen belirli zamanların olmasıdır. Hristiyanlık dininde Paskalya ve Pentikost günlerinde kutsal yerler ziyaret edilmekte; İslam dininde Kurban Bayramı arifesinden üç gün önce Mekke ziyaret edilmekte; Yahudilik dininde Ağlama Duvarı'nın karşısında dualar yapılarak hac ibadeti gerçekleştirilmektedir (Erbaş, 2002:119-120).

PEW Araştırma Merkezi tarafından 2015 yılı Nisan ayında yayınlanan "Dünya Dinlerinin Geleceği" isimli çalışma kapsamında Dünya dinlerinin 2010 yılı nüfusları verilmiştir. Bu çalışmaya göre dünya üzerinde 2,2 milyar Hristiyan, 1,6 milyar Müslüman, 1 Milyar Hindu, 1.1 Milyar herhangi bir dinen inanmayan kimseler, 488 Milyon Budist, 14 milyon Yahudi yaşamakta olup 58 milyon Bahai İnanıcı, Jainizm, Şihizm, Şintoizm gibi dinlere inananlar, Afrika geleneksel dinlerine, Çin halk dinlerine, yerli Amerikan dinlerine ve Avustralya Aborjin dinlerine inanan 405 Milyon insan bulunmaktadır (pewresearch.org.tr).

Kutsal mekanlar dikkate alındığında Akdeniz bölgesi Hristiyanlık için önemli bir hac merkezi durumundadır. Bölge, Lourdes, Vatikan gibi pek çok kutsal mekana ev sahipliği yapmaktadır. İsrail inanç turizminde önemli destinasyona sahiptir. Kudüs, üç semavi din bakımından önemli

bir merkezdir. İsrail'i İtalya, İngiltere, İrlanda, Mısır ve Yunanistan takip etmektedir (Güzel,2010:90). İnanç turizmi bu destinasyonlar için önemli bir gelir kaynağıdır.

Dünya'da yılda ortalama üç yüz milyon kişi inanç turizmi maksadıyla seyahat etmekte, bu seyahatlerin sağlamış olduğu yirmi milyar dolar ek gelir için ülkeler inanç turizmi kapsamında çeşitli politikalar geliştirmektedirler. Bu turizm pazarından faydalanmak isteyen ülkeler arasında ise bir rekabet ortamı oluşmaktadır (Çetinkaya, 2019:11). İslam dininde Kurban Bayramı zamanında Mekke'de gerçekleştirilmesi gereken ibadetler ve dinen Kabe ziyaretinin zorunlu kılınmasından dolayı Suudi Arabistan büyük kazanç elde etmektedir. Musevilerin Noel zamanında Kudüs'te bulunan Ağlama Duvarı'nı ziyaret etmeleri; Hristiyanların Vatikan'da yirmi dört aralık'tan itibaren bir hafta süren Noel ibadetleri, özellikle bu dönemlerde yoğun ziyaretçi akınına neden olmaktadır (Sargın,2006:3).

1.2.2.4. İnanç Turizminin Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemiz onbir bin yıllık bir kültürel zenginliğe sahiptir. Eski zamanlarda ana tanrıçaya tapınma kültüründen çok tanrılı dönemlere kadar, Adem peygamberin yaşadığı şehirden, hristiyanlığın ortaya çıktığı dönemlerde hristiyan azizlerin yaşadığı şehirlere kadar, Türklerin Gök Tanrı inancından İslamiyete kadar uzanan çok sayıda kültüre ev sahipliği yapmıştır (Yenipınar, 2002:73).

Ülkemiz inanç turizmi bakımından birçok ülkeden daha avantajlı durumdadır. Bunun sebebi ise tek tanrı inancının hakim olduğu dinlerin Asya'da doğması; semavi dinler tarafından kutsal kabul edilen mekanların Anadolu'da bulunmasıdır (Avcı, 2011:36). Geçmişten günümüze kadar bu topraklarda çeşitli dinler yaşam bulduğu için farklı inançlara sahip insanların ziyaret edebileceği çok sayıda dini mekan yer almaktadır. Türklerin Anadolu topraklarında sürdürdüğü yaşam biçimi, yaşadığı dönemi yansıtan inançları, mimari ve sanat eserleri turizme önemli katkı sağlamaktadır.

Anadolu topraklarında Paganizm, Musevilik, Hristiyanlık, İslamiyet gibi pek çok din yaşam bulmuştur. Hristiyanlığın ortaya çıkarak yayılmaya başladığı dönemlerde hristiyanlar Anadolu'ya gelmişlerdir. Ortaçağ zamanında Museviler yaşadıkları bölgelerde ağır baskılar yaşamışlar ve Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Hristiyanlar, Museviler burada yaşam sürdükleri için Hristiyanlığa ait kiliseler, manastırlar; Museviliğe ait sinagoglar gibi çok sayıda dini mekan bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Anadolu toprakları Türklerin inanmış olduğu İslam

dinine ait kutsal mekanlarla doludur. Selçuklular zamanından kalma türbeler, camiler, mescitler ve medreseler bulunmaktadır. Yüzyıllarca İslam dininin liderliğini yapan Osmanlı Devleti’de birçok kutsal mekan inşa ettirmiştir. İstanbul Topkapı Sarayı’nda bulunan “Kutsal Emanetler” dairesi, Süleymaniye Camisi, Eyüp Sultan Camisi, Edirne’de bulunan Selimiye Camisi, Konya’da bulunan Mevlana Müzesi yerli ve yabancı turistler tarafından en çok ziyaret edilen inanç çekim merkezleridir (Sargın, 2006:4).

Anadolu’da birçok medeniyetin yaşamış olması ve farklı kültürlere ev sahipliği yapmış olması Türkiye'nin inanç turizmi açısından eşsiz bir potansiyel oluşturmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın "Türkiye Geneli Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği"ne göre 2015 yılı itibariyle Türkiye’de 9.403 dinsel yapı bulunmaktadır (Olca ve Albuz, 2016). Ülkemizde Nuh’un gemisinin karaya oturduğu düşünülen Ağrı Dağı, İbrahim peygamberin ateşe atıldığı yer olan Urfa, Efes’te yer alan Artemis Tapınağı, Hristiyanlık için önem arz eden Efes, İznik, Antakya, Kapadokya, Urfa, Demre, Tarsus, İstanbul gibi merkezler ziyaret edilmektedir. Bu merkezler inanç turizminin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır (Aksoy, 2002:420). Anadolu toprakları Hristiyanlığın ortaya çıktığı zamanlarda Aziz Pavlus gibi önemli dini şahsiyetleri ağırlamıştır. Ayrıca Tarsus’ta bulunan Aziz Pavlus Evi, Efes’te bulunan Meryem Ana Evi ve Antakya’da bulunan Aziz Petrus Kilisesi hristiyanlarca ziyaret edilen kutsal mekanlar arasında yer almaktadır (Harunoğulları, 2016: 187).

Günümüzde Türkiye’de 47 civarında Musevi Sinagogu bulunmaktadır. Bunlardan yirmi altısı İstanbul’da, dokuzu İzmir’de, ikisi Hatay’da, ikisi Bursa’da, birer tane de Çanakkale, Gaziantep, Edirne, Ankara, Kilis gibi illerde yer almaktadır. Musevilik dini mensupları ülkemizdeki ibadethanelerinde özgürce dini görevlerini yerine getirmektedirler (Turan, 2012:96).

Ülkemizde museviler için önemli inanç merkezleri bulunmaktadır. Bunlar:

- İstanbul’da bulunan Neve Şalom Sinagogu, İtalyan Sinagogu, Aşkenaz Sinagogu, Zülfaris Sinagogu
- Edirne’de bulunan Yahudi Havrası
- Manisa’da bulunan Sard Sinagogu
- İzmir’de bulunan Senora Sinagogu, Karataş Beth Israel Sinagogu
- Ankara’da bulunan Samanpazarı Sinagogu

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye’de bulunan semavi dinlere ait kutsal yer ve mekanların gösterildiği "İnanç Turizm Haritası" çıkarılmıştır. İnanç turizmi projesi kapsamında üç semavi dine ait mekanların çevre düzenlemesi, aydınlatma, ulaşım vb. konularda iyileştirilmesi ve gerekli tanıtım faaliyetleri ile ziyaretçi sayılarının artırılması amaçlanmaktadır.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 çalışmaları kapsamında önerilen Turizm Koridorlarından biri olan İnanç Turizmi Koridoru, Tarsus ilçesinden başlayarak Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Mardini kapsamaktadır. Bu illere bakıldığında semavi dinler bakımından önemli inanç merkezleri olduğu görülmektedir(www.ktb.gov.tr).

1993 senesinde semavi dinlere ait kutsal yer ve mekanların envanteri hazırlanmıştır. Bu mekanların içerisinde, dini önemi büyük olan ve çok sayıda ziyaret alan, Sanat tarihi bakımından önem arz eden, mimarisi nedeniyle ilk ve ilginç özelliklere sahip olan, kolay ulaşım sağlanabilen ve Seyahat acentalarınca turlara dahil edilen önemli merkezlerin tespiti yapılmıştır. Bu proje kapsamında Dışişleri Bakanlığı Başkanlığında, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili kamu kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komite kurulmuştur. Bu komite ülkemizde Hristiyanlık açısından önemli olan dokuz merkez belirlemiştir. Bunlar;

- Hatay St. Pierre Anıt Müzesi
- Mersin-Tarsus St. Paul Anıt Müzesi
- İzmir-Selçuk Meryem Ana Evi;
- Antalya-Demre St. Nicola Kilisesi
- Bursa-İznik Ayasofya Cami
- Manisa-Sardes Sinagogu, Alaşehir ve Akhisar Kilisesi
- Isparta-Yalvaç Pisidia Antik Kenti
- Nevşehir-Derinkuyu Ortodoks Kilisesi
- Denizli-Pamukkale Laodikya Antik Kenti’dir.

Bu dokuz mekanın yanı sıra İstanbul, İzmir, Şanlıurfa, Bursa, Gaziantep, Edirne, Siirt, Bitlis ve Mardin gibi birçok şehirde İslam dini açısından önem taşıyan kutsal mekanların da eksiklikleri tespit edilerek bu eksiklikler giderilmektedir. Altyapı hizmetlerinin sağlanabilmesi amacıyla maddi destek sağlanmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

İnanç turizmi amacıyla ülkemize gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki tablo’da gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye’yi İnanç Turizmi Kapsamında Ziyaret Eden Turist Sayısı

Yıllar	Türkiye'yi İnanç turizmi Kapsamında Ziyaret Eden Turist Sayısı
2013	97.475
2014	120.983
2015	95.872
2016	65.547
2017	31.632
2018	33.429
2019	113.097
2020	12.925
2021	13.379
Toplam	558.035

Kaynak: (TUİK, 2023)

Yukarıdaki tabloda yer alan veriler Türkiye İstatistik Kurumundan alınmıştır. 2022 yılına ait verilerin Covid-19 nedeniyle toplanamadığı belirtilmiştir. 2020 yılına ait olan veriler 1.,3. ve 4. Çeyrekleri kapsamaktadır. Covid-19 salgınından dolayı 2. Çeyreğe ait verilerin elde edilemediği ifade edilmiştir. Tablo incelendiğinde ülkemize inanç turizmi kapsamında en çok ziyaretçinin 2014 yılında geldiği görülmektedir. 2019 yılına kadar ziyaretçi sayılarında düşüş gözlemlenmiştir. 2019 yılına gelindiğine ise inanç turizmi ziyaretçi sayısı tekrar artışa geçerek 113.097’ ye yükselmiştir. Bu yıldan sonraki dönemlerde dünyayı saran Covid 19 salgını nedeniyle inanç turizmi seyahatlerinde azalma olmuştur.

Ülkemizin farklı bölgelerinin hemen her tür inanç ve din ile ilgili farklı arz kaynaklarına sahip olduğu görülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, Türkiye’nin 43 ilinde üç büyük ilahi din açısından kutsal olarak kabul edilen toplam 316 adet mekan bulunmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de Kutsal Kabul Edilen Mekanlar

İl Adları	İslamiyet'e Ait Eserler	Hristiyanlığa Ait Eserler	Museviliğe Ait eserler
Adıyaman	Nemrut	Arsemia	
Aksaray	Ulu Cami Eğri Minare Taptuk Emre Köyü ve Türbesi Selime Sultan Türbesi Kilise Cami (Aziz Gregorius Kilisesi)	Eğritaş Kilisesi Sümbüllü Kilise Yılanlı Kilise Kale Manastırı Kilisesi Yüksek Kilise Kızıl Kilise Antik Nora Viranşehir	
Amasya	Gökmedrese Cami Burmali Minare Cami Sultan II. Bayezit Külliyesi		
Ankara	Hacı Bayram Cami ve Türbesi Karacabey Cami (İmarat Cami)	Augustus Tapınağı	Samanpazarı Sinagogu
Antalya	Yivli Minare (Alaaddin Cami) Kesik Minare Cami	Aziz Nicolaus Kilisesi Aya Yorgi Kilisesi	
Bitlis	Ulu Cami Ulu Kümbet		
Bursa	Ulu Cami Emir Sultan Camisi ve Türbesi Orhan Cami ve Külliyesi Hüdavendigâr Cami ve Külliyesi Yıldırım Bayezit Külliyesi Yeşil Cami Yeşil Türbe	Senatus (Konsül Sarayı) Hipogeum (Yeraltı Mezar Odası)	Gerus Sinagogu Mayor Sinagogu Etz Ahayim Sinagogu
Denizli		Goncalı Kilisesi St. Philippe Martyrion Hierapolis St. Katedrali Kilise (Pamukkale)	
Edirne	Selimiye Cami Üç Şerefeli Cami	Sweti George Kilisesi	Yahudi Havrası
Erzurum	Çifte Minareli Medrese Üç Kümbetler		
Gaziantep	Yuşa Peygamber Türbesi	Rumkale	
Hatay	Ulu Cami Habib-Ün Neccar Cami Kanuni Sultan Süleyman Cami Sokullu Mehmet Paşa Külliyesi	St. Pierre Kilisesi St. Simon Manastırı Aziz Hanna Kilisesi Markirkos Ortodoks Kilisesi	
Isparta		Aya Payana Kilisesi Aya Yorgi Kilisesi Aya Steffanos Kilisesi St. Paul Kilisesi	

İl Adları	İslamiyet'e Ait Eserler	Hristiyanlığa Ait Eserler	Musevilığe Ait eserler
İstanbul	Eyup Sultan Cami Eyup Sultan Türbesi Fatih Cami Bayezıt Cami Süleymaniye Cami ve Külliyesi Mimar Sinan Türbesi Sultan Selim Cami Haseki Cami	İmrahor İlyas Bey Cami (Studios Manastırı) Kariye Müzesi (Khora Manastırı) Fethiye Cami (Pammakaristos Manastır Kilisesi) Aya İrini Anıtı (St. İrene) Zeyrek Cami (Pantokrator Manastır Kilisesi) Küçük Ayasofya Cami (Ss. Sergius ve Bacchus Kilisesi) Eski İmaret Cami (Pantepotes Manastır Kilisesi)	Neve Şalom Sinagogu İtalyan Sinagogu Aşkenazi Sinagogu Zülfaris Sinagogu Ahrida Sinagogu Yanbol Sinagogu Haydarpaşa Hemdat İsrail Sinagogu Etz Ahayim Sinagogu
İzmir	İssa Bey Cami Hisar Cami	İzmir Kilisesi Meryem Ana Evi Bergama Klisesi St. Jean Bazilikası	Karataş Beth İsrail Sinagogu
Karaman	Yunus Emre Cami ve Türbesi Ulu Cami Tol Medrese	Maden Şehri (Binbir Kilise) Çeşmeli Kilise İnöglesi Kaya Manastırı	
Kayseri	Ulu Cami Gülük Cami Mahperi Hatun Türbesi Sırçalı Kümbet Çifte Kümbet Döner Kümbet	Soğanlı Vadisi Kiliseleri Karabaş Kilisesi Azize Barbara Kilisesi Kubbeli Kilise	
Kırşehir	Ahi Evran Cami ve Türbesi Melik Gazi Türbesi	Derefaıklı Kiliseleri	
Konya	Mevlana Türbesi ve Dergahı Alaaddin Cami Aziziye Cami İnce Minareli Cami ve Medrese İplikçi Cami ve Medresesi Sahip Ata Külliyesi Lala Mustafa Paşa Külliyesi Nasreddin Hoca Türbesi Eşrefoğlu Cami	Sille Siyata Manastırı Ak Manastır Haghia Eleni Kilisesi Lystra	
Malatya	Namazgah Cami Ulu Cami		
Manisa	Ulu Cami ve Külliyesi Muradiye Cami ve Külliyesi Sultan Cami ve Külliyesi	Thyatira (Akhisar) Philadelphia Kilisesi Sardis (Sard) Kilisesi	Sardis (Sard) Sinagogu
Mardin	Ulu Cami Latifiye Cami Melik Mahmut Cami	Deyr Ul Zaferan Manastırı Mar İzozil Manastırı Deyr Ul Umur (Mar Gabriel)	

İl Adları	İslamiyet'e Ait Eserler	Hristiyanlığa Ait Eserler	Museviliğe Ait eserler
Mersin	Makam-ı Şerif Cami ve Danyal Peygamber Kabri Eshab-ı Kehf Mağarası Ulu Cami Eski Cami	St. Paul Anıt Müzesi Alahan Manastırı Meryemlik (Aya Tekla) Zeus Tapınağı ve Kilise Cennet Obruğu-Meryem Ana Kilisesi	
Nevşehir	Kurşunlu Cami Hacı Bektaş Veli Dergahı ve Külliyesi Hacı Bektaş Veli Türbesi	Tokalı Kilise Rahipler ve Rahibeler Manastırı St. Basil Şapeli Elmalı Kilise Çavuşin Kilisesi Yılanlı Kilise Azize Catherine Şapeli Aziz Barbara Şapeli El-Nazar Kilisesi Tağar Kilisesi (St. Theodora Kilisesi)	
Siirt	Veysel Karani Türbesi		
Sivas	Ulu Cami Gök Medrese Divriği Ulu Cami ve Darüşşifa		
Şanlıurfa	Ulu Cami Hz. İbrahim'in Doğduğu Mağara Ve Mevlid-i Halil Cami Hz. Eyyüp Peygamber ve Makamı	Der-Yakup Kilisesi Deyr-i Mesih (İsa Kilisesi)	
Trabzon	Büyük İmarek Cami Fatih Cami Çarşı Cami İskender Paşa Cami	Ayasofya Kilisesi St. Anna Kilisesi Santa Maria Kilisesi Sumela Manastırı	
Van	Hüsrev Paşa Cami Kaya Çelebi Cami	Akdamar Kilisesi Çarpanak Kilisesi	
Zonguldak		Cehennemağzı Mağaraları	

Kaynak: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023)

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu "Kutsal Kabul Edilen Mekanlar" listesinde Konya ilinde bulunan: Mevlana Türbesi ve Dergahı, Alaaddin Cami, Aziziye Cami, İnce Minareli Cami ve Medrese, İplikçi Cami ve Medresesi, Sahip Ata Külliyesi, Lala Mustafa Paşa Külliyesi, Nasreddin Hoca Türbesi, Eşrefoğlu Cami, Silke Siyata Manastırı, Ak Manastır, Haghia Eleni Kilisesi, Lystra yer almaktadır.

BÖLÜM II

KONYA İLİNİN İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİ

2.1. Konya İli Genel Bilgiler

Türkiyenin yüzölçümü bakımından en büyük alana sahip kenti Konya'dır. İl merkezinde üç büyük ilçesi olmakla beraber toplamda otuz bir ilçesi bulunmaktadır. Karasal iklimin hakim olduğu kentte yazları sıcak ve kuru, kışları soğuk ve karlı geçmektedir. 2021 yılı verilerine göre il nüfusu 2.277.017' dir (Konya Valiliği,2023).

2.1.1. Coğrafi Özellikler

Konya ili 36°41' ve 39°16' kuzey enlemleri ile 31°14' ve 34°26' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Ortalama yükseltisi 1.016 m'dir. Bölgede mevcut bulunan akarsular kar ve yağmur suları ile beslenmektedir. Bu akarsulardan en önemlisi Çarşamba Suyu'dur. Konya il sınırları içerisinde Beyşehir Gölü, Tuz Gölü, Suğla Gölü, Ereğli Akgöl, Ilgın Çavuşçu Gölü gibi pek çok göl bulunmaktadır. Bunların yanında kartstik yapılardan oluşan Tımraş obruğu, Kızören obruğu, Meyil gölü, Obruk gölü gibi obrukların dolması ile meydana gelmiş olan göller de bulunmaktadır. Ayrıca Meke gölü gibi volkanik olaylar sonucu meydana gelmiş göller de bulunmaktadır (Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü,2023).

2.1.2. Tarihi

Konya, tarih boyunca önemli kentlerden birisi olmuştur. Konya'da bulunan Çatalhöyük yerleşim merkezi, eski bir neolitik devir yerleşim merkezi olarak bilinmektedir. Burası dünya'da yemek kültürünün başladığı, ateşin kullanıldığı, tarımın yapıldığı, yerleşik hayata geçildiği bir merkez olarak tanınmaktadır.

Konya, neolitik çağdan bugüne kadar Hititler, Frig ve Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Makedonlar, Roma Medeniyeti, Sasaniler ve Müslüman Araplar, Selçuklular, Karamanoğulları, Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapmıştır. Farklı medeniyetlerin bu bölgede yaşamış olması farklı üretim tekniklerini de beraberinde getirmiştir. Çok sayıda farklı sanat eseri meydana gelmiştir. Konya, Selçuklu Devleti'nin başkenti olması ve İpek Yolu üzerinde bulunması nedeniyle önemli bir ticaret merkezi ve çok sayıda İslam alimi ve mutasavvıfın yetiştiği bir kent olmuştur. Mevlana Hazretleri, Şems'i Tebrizi, Seyyid Harun Veli, Sadreddin Konevi, Nasreddin Hoca gibi birçok alim ve evliya'nın yaşamış olduğu bir yerleşim merkezidir (Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü,2023).

2.2. Konya İlinin Turizm Potansiyeli

Dünyanın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Çatalhöyük 2012 senesinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır. Konya inanç turizmiyle ön plana çıkmış bir kenttir. 2016 senesinde İslam Dünyası Turizm Başkenti olarak seçilmiştir. Kültür turizminde de önemli bir potansiyele sahiptir. Silile (Siyata), Kilistra Antik Kenti, Aya Elena Kilisesi, Eflatunpınar Hitit anıtı, Çatalhöyük, İvriz Kaya Kabartmaları, Karahöyük, Bolat, Nekropol gibi önemli tarihi değerleri bulunmaktadır(www.konyadayatirim.gov.tr).

Konya'da kültür turizmi bakımından önem taşıyan müze ve ören yerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Konya'daki Müze ve Ören Yerleri

Konya'daki Müzeler	Konya'daki Ören Yerleri
Mevlana Müzesi	Çatalhöyük - Çumra,
Karatay Çini Eserler Müzesi	Boncuklu Höyük - Karatay
İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi	Kubad-Abad Sarayı - Beyşehir
Atatürk Müzesi	Eflatunpınar Hitit Anıtı - Beyşehir
Etnografya Müzesi	Isaura (Zengibar Kalesi) Antik Kenti - Bozkır
Arkeoloji Müzesi	Bolat Ören Yeri - Hadim
Batı Cephesi Karargâhı Müzesi-Akşehir	Karahöyük- Meram,
Taş Medrese Müzesi-Akşehir	Kilistra Örenyeri (Gökyurt)- Meram
Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi-Akşehir	Gökhöyük Bağları Höyüğü- Seydişehir
Ereğli Müzesi	Antik Vasada Kenti (Bostandere) - Seydişehir
	Gevale Kalesi - Selçuklu

Kaynak: (www.konyakultur.gov.tr)

Konya tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Ören yerleri, doğal sit alanları, tarihi camiler, türbeler, sanat eserleri, müzeler bakımından zengin bir kenttir. Nasrettin Hoca ve Hz. Mevlana gibi dünyaca tanınmış şahsiyetleri olması sebebiyle önemli bir turizm noktasıdır. Ayrıca kültür birikiminin korunduğu Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi ve Yusufaga Yazma Eserler Kütüphanesi bulunmaktadır. Bu kütüphanelerde 91.621 adet kitap bulunmaktadır (Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2023).

Konya “Kongre, Toplantı, Fuar ve Spor Turizmi” potansiyeli olan bir kenttir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı” nın Konya bölümünde bu potansiyele ve önemine dikkat çekilmiştir. Konya’da Mevlana Kültür Merkezi, Büyükşehir Belediyesi Spor ve Kongre Merkezi, Meram Belediyesi Konevi Kültür Merkezi, Selçuklu Belediyesi Kongre Merkezi, Konya Ticaret Odası Kongre ve Sergi Merkezi; Konya Büyükşehir Belediyesi Stadyumu, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Salonları, Selçuklu Belediyesi Uluslararası Spor Salonu, KTO - TÜYAP Konya Fuar Merkezi gibi çok sayıda kongre, fuar ve spor salonu mevcuttur (Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2023).

Konya’da şehir Hastanesi, Eğitim Araştırma Hastaneleri, Kamu,  zel ve  niversite Hastaneleri gibi nitelikli hastanelerin olması, Ilgın, Köşk ve İsmil kaplıcalarının bulunması, kentin ulaşım yöntemlerinin artması vb. nedenlerle Sağlık Turizmi açısından önem arz etmektedir.

Konya’da Kuş Gözlem ve Foto Safari gibi etkinlikler için Kulu ilçesinde bulunan D den g l , Beyşehir ilçesinde bulunan Milli Park ve Leylekler Vadisi, Obruk g lleri potansiyel oluşturmaktadır. Beyşehir Gölü ve etrafı kamp ve karavan turizmi için, Bozdağ Yaban Hayatı Geliştirme Sahası yaban hayatı gözlemciliği için uygun alanlardır. Akşehir ve Beyşehir’de Yamaç Paraşütü yapmak için pistler bulunmaktadır. Buralarda zaman zaman yarışmalar ve etkinlikler düzenlenmektedir.

Konya’nın Beyşehir, Doğanhisar, Derebucak, Seydişehir, Bozkır, Hadim, Cihanbeyli Taşkent, ve Kulu ilçeleri av turizmi için elverişlidir. Beyşehir Milli Parklar şefliği bölgesinde olan Gidengelmez Dağları’nda yaban keçisi avı, Konya Bozdağ’da yaban koyunu avı ve bazı bölgelerde yaban domuzu avı yapılmaktadır.

Konya ilinde yıl boyunca kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. 03-05 Mayıs’ta Hz. Mevlana ile Ailesinin Konya’ya Gelişlerini Anma Törenleri ve Sufi Sinema Günleri, 22-30 Eylül’de Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali, Ekim ayında Uluslararası Dünya İnançları Fotoğraf Yarışması, Ateşbaz-ı Veli Aşçı Dede Mutfak Kültürü Etkinlikleri, 07-17 Aralık’ta Hz. Mevlana’nın Vuslat Yild n m  Uluslararası Anma Törenleri ve Sema Gösterileri düzenlenmektedir (konyakultur.gov.tr).

Mevlana Celaleddin-i Rumi zamanında herhangi bir kurala bağılı olmaksızın yapılmış olan ve Sultan Veled ile Ulu Arif Çelebi zamanında disiplinli bir hale getirilen; içinde dini öğeleri ve temaları barındıran Mevlevi Sema Töreni, 2008 Yılında UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne alınmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2008 yılında Mevlevi Sema Töreni'nin özünü kaybetmeden gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla Genelge yayımlanmıştır. Bu Genelge'ye göre; Sema Töreni, gerekli şartların sağlandığı, bu kültürün doğru olarak aktarılabilceği mekanlarda, Mevlevi Müziği eserleri eşliğinde yapılmalıdır. Programlara müzikal ve Teknik yeterliliğe sahip müzisyen ve semazenler katılmalıdır. Program sırasında kültürel bir tanıtımın yanı sıra “aşkın ve tasavvufi özelliklere sahip bir uygulama” yaptıklarının bilincinde olmalıdırlar(www.sebiarus.gov.tr).

Konya, UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde aşağıdaki varlıklarıyla yer almaktadır: Konya Selçuklu Başkenti (2000) Selçuklu Kervansarayları Denizli-Doğubeyazıt Güzergâhı (2000), Tuz Gölü Özel Çevre Koruma Alanı (2013) Eflatunpınar, Hitit Su Anıtı (2014) Anadolu Selçuklu Medreseleri (Erzurum, Sivas, Kayseri, Konya ve Kırşehir) (2014). Beyşehir Eşrefoğlu Camii 2011 yılından bu yana Dünya Mirası Geçici Listesinde iken, 2023 yılında Dünya Mirası Listesine alınmıştır.

Mevlana ve Ailesi'nin Konya'yı Teşriflerinin Yıldönümü Etkinlikleri kapsamında 2018 yılından bu yana 3-5 Mayıs tarihleri arasında Sufisinema Günleri düzenlenmektedir. Program kapsamında Uzun Metraj Sinema Film Senaryo Yazma Yarışması ve Ulusal Kısa Film Yarışması yapılmaktadır. Ancak 6 Şubat 2023'de ülkemizde yaşanan deprem felaketi nedeniyle, Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün 07.02.2023 tarih ve 3466541 sayılı Genelgesi ile etkinlikler durdurulmuştur (www.konyakultur.gov.tr).

5-10 Temmuz tarihleri arasında Akşehir'de Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri düzenlenmektedir. 2023 yılında 64. sù düzenlenmiş olan şenliklerin kutlanmasına 1959 yılında başlamıştır. Şenlik kapsamında temsili Nasreddin Hoca, eşeğine ters binerek meydana yürür ve heybesinden şeker çıkararak etraftakilere dağıtır. Ardından bir gölete maya çalma merasimi yapılmaktadır(www.aksehir.bel.tr). Necmettin Erbakan Üniversitesi Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Vakıflar Konya Bölge Müdürlüğü iş birliğinde 2022 yılında “Sahib Ata Konferansları” düzenlenmiştir. 2023 yılında ise “Sadreddin Konevi Konferansları” düzenlenmektedir (www.erbakan.edu.tr).

Tablo 4. Konya'daki En Çok Ziyaret Edilen İnanç Turizmi Merkezleri ve Yıllık Ziyaretçi Sayıları

Yıl	Mevlana Müzesi	Karatay Medresesi	İnce Minare Medresesi	Nasreddin Hoca Türbesi
2013	2.047.666	112.869	84.989	11.187
2014	2.109.487	69.879	46.022	9.785
2015	2.581.005	11.960	42.850	11.551
2016	2.098.936	39.575	38.563	15.602
2017	2.480.433	44.387	32.301	11.250
2018	2.817.386	33.236	31.476	16.590
2019	3.464.155	25.938	29.495	21.304
2020	888.801	5.936	9.193	6.535
2021	1.728.080	13.419	18.164	14.633
2022	3.374.068	52.424	29.518	20.235

Kaynak: (Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü,2023)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 2013 yılında Mevlana Müzesine 2.047.666 ziyaretçi gelmiş, bu sayı 2019 yılında 3.464.155'e çıkmıştır. 2020 yılında ziyaretçi sayısı gerileyerek 888.801'lere kadar düşmüştür. Bu durum ise dünyayı saran Covid-19 salgını nedeniyle meydana gelmiştir. 2021 yılında ziyaretçi sayısı yükselişe geçerek 1.728.080 olmuştur. Dünyada Covid-19 salgını kontrol altına alınarak ülkelerin seyahat kısıtlarının kalkması ve dünyada yaşamın normalleşmeye başlaması üzerine seyahatlere olan ilgi tekrar artmaya başlamıştır.2022 yılında ziyaretçi sayısı 3.374.068' e ulaşmıştır.

Aynı zamanda Karatay Medresesi, İnce Minare Medresesi ve Nasreddin Hoca Türbesinin de Konyanın inanç turizmine katkısı vardır. Karatay Medresesine 2013 yılında 112.869 ziyaret olmuş, bu sayı 2020 yılında Covid-19 döneminde 5.936'lara kadar düşmüştür. Covid -19 sonrası normalleşme sürecinden sonra 2022 yılında tekrar yükselişe geçerek 52.424 olmuştur. İnce Minare Medresesi ise 2013 yılında 84.989 ziyaretçi görmüş iken 2020 yılında Covid 19 sürecinde bu sayı 9.193' e gerilemiştir. 2022 yılında ise tekrar yükselişe geçerek 29.518 olmuştur. Bir diğer turizm merkezi olan Nasreddin Hoca Türbesi 2013 yılında 11.187 ziyaretçi görmüş, 2020 yılında Covid-19 döneminde bu sayı 6.535'lere kadar gerilemiştir. 2022 yılında ise salgının etkilerinin azalması nedeniyle bu sayı artarak 20.235'e yükselmiştir.

Mevlana Müzesi 2019 yılında Türkiye’de en çok ziyaret edilen ikinci müze olmuştur. Konya’da her yıl Şeb-i Arus Törenleri yapılmaktadır. Şeb-i Arus “düğün gecesi” anlamına gelmektedir. Mevlana Celaleddin-i Rumi kendi ölümüne, “sevgiliye kavuşma” yani “düğün gecesi” demiştir. Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin ölüm yıl dönümleri "Vuslat Yıldönümü Uluslararası Anma Törenleri" olarak düzenlenmektedir (Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2023). Ayrıca Cumhurbaşkanlığı’nın genelgesiyle Hazreti Mevlana’nın ölümünün 750’nci yılı olan 2023 yılı “Mevlana Yılı” olarak ilan edilmiştir. Yıl boyunca yurt içinde ve yurt dışında etkinlikler düzenlenmesi kararı alınmıştır (resmigazete.gov.tr).

Konya ilinin konaklama kapasitesine bakıldığında, Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli tesisler ile Belediye Belgeli tesislerin bulunduğu görülmektedir. Bu tesisler ve yatak kapasiteleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Konya’daki Otel Sayıları ve Yatak Kapasiteleri

Belge Türü	Otel Sayısı	Yatak Sayısı
Turizm İşletme Belgeli	38	6.953
Yatırım İşletme Belgeli	3	410
Belediye Belgeli	94	5.255

Kaynak: (Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2023)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Konya’da bulunan Turizm İşletme Belgeli Otel sayısının 38, yatak sayısının ise 6.953; Yatırım Belgeli Otel sayısının 3, yatak sayısının 410; Belediye Belgeli Otel sayısının 94, yatak sayısının 5.255 olduğu görülmektedir. Yatırım belgeli oteller de faaliyete geçtiğinde Konya’nın turizm belgeli yatak kapasitesi 7.363’e ulaşacaktır. Ayrıca 29 tane kamu kurumu misafirhanesi bulunmakta olup yatak sayısı 1.300’dür. Konya’da Turizm İşletme Belgeli 172 tane seyahat acentası, 14 tane Turizm İşletme Belgeli restoran bulunmaktadır (Konya İl Kültür Müdürlüğü, 2023).

2.3. Konya İlinin İnanç Turizmi Merkezleri

Konya’nın inanç turizmi potansiyeline sahip bir il olduğu bilinmektedir. Mevlana Celaleddin Rumi ve onun temel yaklaşımı Konya ilini uluslararası inanç turizmi merkezlerinden biri haline getirecektir. Hz. Mevlana ve Konya’da bulunan diğer inanç varlıkları şehrin inanç turizmini pozitif yönde etkilemektedir (Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,2023).

Çalışmanın bu bölümünde Konya ilinin inanç çekim merkezleri: Evliyalar ve Türbeler, Camiler, Külliyyeler ve Mescitler, Medreseler, Kiliseler olarak dört başlık altında sunulmuştur.

3.3.1. Evliyalardan ve Türbeler

Konya tarihinden bu yana çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu kentte yaşayan medeniyetlere ait sayısız inanç merkezi bulunmaktadır. Bu bölümde Konya’da yaşamını sürdürmüş evliyalardan ve kendilerine ait türbelerden bahsedilmiştir.

3.3.1.1. Afakan Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyıl’da inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmış, kare planda tasarlanmıştır. Restorasyon sonrası üzeri kırma çatı ile kapatılmıştır (Aygör vd,2010:889). Türbe içerisinde iki adet sanduka bulunmaktadır.

Halk arasında “Hafakan Tekkesi” olarak bilinen türbe, ruh ve sinir hastalıklarının iyileşmesini sağlayan sınanmış yerlerden biri olarak görülmektedir. O nedenledir ki “Hafakan” olarak isimlendirilmiştir. Ruhi rahatsızlığı olan, iç daralması yaşayan kimseler bu türbe’ye giderek yaptıkları ziyaretten sonra yanlarında getirdikleri çiğ yumurtayı duvara fırlatarak kırmakta, bu şekilde yaşadıkları rahatsızlığın geçeceğine inanmaktadırlar (Özönder, 2010:34).

3.3.1.2. Ahmed Fakih Efendi Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1221 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında iç duvarlar için moloz taş kullanılmıştır. Türbe üzerinde tuğladan bir kubbe örtülüdür. Türbe’de dış duvarların örülmesinde kesme taş kullanılmıştır. Türbe alt kısmı kare planda, kubbe bölümü yuvarlak tasarlanmıştır. Kubbe kasnağı ise sekizgendir (Genç ve Bilgin,2017:51).

Kaynaklarda XIII. yüzyılda yaşayan beş farklı Ahmet Fakih’ten bahsedilmektedir. Bunlar’dan üç tanesinin bu Ahmed Fakih Türbesi’deki kimse olmadığı düşünülmektedir. Biri Azerbaycan’dan gelerek Tebriz’li olduğu düşünülen Şeyh Evhadüddin Kirmani’nin müritlerinden olan Ahmed Fakih; diğeri ise Horasan’dan gelerek medrese eğitimi aldığı ve fıkıh bilgisinden dolayı kendisine Fakih denildiği, Sultanü’l Ulema’nın talebelerinden olduğu, fıkıh dersi aldığı zamanlarda cezbeye tutularak kitaplarını yakıp dağlara çıktığı anlatılmaktadır. İlerleyen zamanlarda Konya’ya döndüğü ve yaşadığı süre içerisinde çok sayıda keramet gösterdiği rivayet edilmektedir. 1221 senesinde vefat ettiği, cenaze namazını ise Mevlana Hazretleri’nin kıldırıldığı aktarılmaktadır (Uz,2015:45).

Bugün Konya’da bulunan türbenin hangi Ahmed Fakih’e ait olduğu bilinmemektedir. Bazı

kaynaklarda konu içerisinde bahsettiğimiz iki Ahmed Fakih'ten birisine ait olduğundan bahsedilmiştir (Uz,2015:47).

3.3.1.3. Ali Gav Sultan Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan zaviye zaman içinde düzenlemelerden geçerek bir medrese'ye dönüştürülmüştür. Medrese'ye "Mahmudiye Medresesi" adı verilmiştir. Zaviye'nin içerisinde bulunan kabir, Ali Gav Sultan'a aittir. Açık türbe ise bir bektaşî şeyhi olan Ali Kemter Baba'ya aittir(Uz,2015:109).

Ali Gav, On birinci yüzyılda yaşamış dervişlerdendir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. 11. yüzyılda Türkler, Anadolu'ya akınlar düzenlemişler, Selçuklu Türkleri Afşinbey'in yönetiminde Anadolu'ya gelmişler, askerler içinde derviş Ali'de bulunmuştur. 1068 senesinde Konya kuşatılmış, yapılan mücadele sırasında derviş Ali'nin sırtında öküz derisi bulunduğu için farsça'da öküz anlamına gelen "gav" kelimesi kullanılarak Ali Gav Sultan olarak anılmıştır(www.evliyalarimiz.com).

3.3.1.4. Arap Dede Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbenin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. İçeride bir sanduka bulunmaktadır. Türbe'deki sandukanın kime ait olduğu, ne zaman yapıldığı ile ilgili herhangi bir bilgi mevcut değildir.

3.3.1.5. Ateşbaz-ı Veli Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklular dönemine ait olan türbe, 1285 tarihinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:895) Türbe dışardan üst katı sekizgen, içerden ise kare planlıdır. Bu uygulamaya Anadolu'daki tek örnektir. Sekizgen olarak planlanan gövdenin üst kısmı külahla örtülmüştür. Türbe iki katlı olup alt ve üst kapılar kuzey taraftadır. Üst kata merdivenle çıkılır. Üst katın zemini taş döşemelidir. Burada bir de pencere bulunmaktadır. Alt kat kare planlı olarak inşa edilmiştir. İçeride tuğla'dan örülmüş bir sanduka bulunmaktadır (Aygör vd., 2010:896).

Resim 1: Ateşbaz'ı Veli Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 2: Ateşbaz'ı Veli Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Ateşbaz'ı Veli, esas adı Şemseddin Yusuf'tur. Halk tarafından Ateşbaz-ı Veli olarak bilinmektedir. Kendisinin Baha Vele ile birlikte gelenlerden olduğu, dergahta aşçılık yaptığı söylenmektedir. Ateşbaz kelimesinin anlamı ateşle oynayan demektir. Ateşbaz Makamı, eğitim makamıdır. Mevleviler için mutfak önemlidir. Burada Kazancı Dede, Aşçı Dede, Bulaşıkçı Dede ve İçeri Meydancı'sı gibi görevliler bulunmaktadır. Mutfak bölümüne gelenler önce aşçı dedenin huzuruna çıkar, ardından kazancıya teslim edilirler.

Ateşbaz-ı Veli ile Mevlana arasında şöyle bir olay geçmektedir:

Ateşbaz-ı Veli dergahın mutfağında yemek yaparken odun kalmadığını görmüş ve bu durumu Mevlana'ya iletmiştir. Mevlana latife ederek “Odun kalmadıysa, ayaklarını kazanın altına sok da yemeği onunla pişir!” demiştir. Ateşbaz ise mutfığa giderek ayaklarını kazanın altına koymuş ve parmaklarından çıkan ateşle yemeği pişirmiştir. Mevlana bunu öğrenince açık keramet göstermesinden hoşlanmadığını belirtmek için “Hay ateşbaz hay!” diyerek tepkisini göstermiştir (Uz, 2015:82).

3.3.1.6. Bedreddin Muslih Türbesi

Meram ilçesinde bulunan türbe, Sırçalı Medrese'nin içerisinde yer almaktadır. Selçuklular dönemine ait bir eser'dir. Zemin seviyesinin altında cenazelik, üstünde gövde ve örtüsü bulunmaktadır. Türbe üstü tonozla örtülmüştür. Yapımında tuğla malzeme, turkuaz ve mor renkte çiniler kullanılmıştır (Erdemir,2011: 71).

Güney duvara yakın olan üç sandukanın kaideleri dikdörtgen şeklindedir. Günümüze ulaşan mevcut kalıntılardan yüzeylerinin çinilerle kaplanmış olduğu anlaşılmaktadır. Sandukalardan bir tanesi Bedreddin Muslih'e aittir. Diğerlerinin ise eşi ve çocuklarına ait olduğu düşünülmektedir. Bedreddin Muslih medreseyle beraber türbesini kendisi inşa ettirmiştir (Erdemir,2011: 71).

Resim 3: Bedreddin Muslih Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.7. Celaledin Karatay Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1251 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında düzgün kesme taş, moloz taş ile tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010, s.824).

Resim 4: Celaledin Karatay'ın Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Celaledin Karatay, Alaeddin Keykubat'ın azadlı kölelerindendir. Veliler listesinde yer almaktadır. Selçuklu vezirlerinin en dindar olanlarındandır. Fermanlarda ünvanı “Yeryüzünde Allah'ın Velisi” olarak yazılmıştır(Uz,2015:129). Celaledin Rumtaş ve Seyfeddin Karasungur'un kardeşi olan Karatay, Keykubat'ın hizmetinden hiç ayrılmamıştır. Kırk yıl süreyle kamu görevinde bulunmuş, 1254 senesinde Kayseri'de vefat etmiştir. Bedeni mumyalanarak Konya'ya getirilmiş ve Karatay Medresesi'nin içinde bulunan türbesine defnedilmiştir(Uz,2015:129).

3.3.1.8. Cemel Ali Dede Türbesi

Meram ilçesinde bulunan türbe ve mescid 13. yüzyıl eseridir. Türbe cenazelik katı bulunan eyvanlı türbelerdendir. 1961 senesinde yapılmış olan onarım çalışmalarında türbenin eyvan cephesi bir pencere ile kapatılmış ve mescidle olan bağlantı kesilmiş, türbeye giriş sağlamak üzere güney yönde bir kapı açılarak burada bir oda yapılmıştır. Mescid sonradan inşa edilmiş olup, giriş ve kübik harimden oluşmaktadır. Mescidin ve türbenin üzeri kurşun ile kaplanmıştır(www.evliyalar.net).

Resim 5: Cemel Ali Dede Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cemel Ali Dede, Maveraünnehirli olup Sultanü'l Ulema ile Konya'ya göç edenlerdendir. Hz. Mevlana'nın da lalasıdır. Mevlana'ya karşı yoğun bir sevgi ve saygı duyduğu; çocukluğunda Mevlana'yı sırtında taşıyarak, deve taklidi yaptığı aktarılmaktadır. O nedenledir ki “Deve” anlamındaki kullanılan “Cemel” ismi ile tanınmıştır. Kendisi 1261 senesinde vefat etmiştir(Uz,2015:87).

Resim 6: Cemel Ali Dede Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe’de yedi adet sanduka yer almakta; dördüncüsünün Cemel Ali Dede’ye ait olduğu düşünülmektedir(www.evliyalar.net).

3.3.1.9. Cennet Çukuru

Selçuklu ilçesinde bulunan Musalla Mezarlığı’nın içerisinde yer almaktadır. Kabristandaki en eski yer olan 141 nolu ada, Cennet Çukuru olarak adlandırılmaktadır.

Resim 7: Cennet Çukuru

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Anadolu fethedilmeden önce Alparslan tarafından buraya gönderilen öncü birlikler Bizanslılarca şehit edilmiş ve buraya atılmışlardır. Burası Anadolu Türkçülüğündeki ilk toplu şehit mezarlığı olarak bilinmektedir. Ayrıca burada bulunan bir kuyu olduğu ve Konyalıların senelerce bu kuyudan aldıkları su ile zemzem aşıladıkları rivayet edilmektedir (www.konyaaktuel.com).

3.3.1.10. Didiği/Dediği Sultan Türbesi

İlgın ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, Beykonak (Tekke) kasabasında bir tepe üzerinde yer almaktadır. Yapı; avlu, ön bölüm ile tekke ve mescitten oluşmaktadır (Boran,2012:95). Sanavber Hatun, 1180 senesinde Didiği Sultan adına bir türbe ve tekke yaptırmıştır (Özönder,2012:93). Tekke, sade olarak yapılmış, beyaz alçı ile sıvanmıştır. İnşasında kırma taş kullanılmış, üzeri kurşunla kaplanmıştır. Tekkenin ortasında bulunan eyvanda Didiği Sultan'ın mezarı bulunmaktadır.

Didiği Mescidi, Mescidin üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kible duvarının ortasında mihrap yer almaktadır. Yapıda iki adet kitabe bulunmaktadır. Birinci kitabede eseri yapan ve yaptıran kimselerin isimleri ve yapım tarihi bulunmaktadır. Diğeri ise yazıları zamanla silinmiş olduğundan okunamamaktadır.

Didiği Sultan, Büyük evlialardandır. Horasan'dan gelerek Ilgın'ın Mahmuthisar köyüne yerleşerek birçok kerametler göstermiş ve 1156 senesinde burada vefat etmiştir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Hayatı menkıbe şeklinde anlatılarak bugünlere kadar gelmiştir(Boran,2012:95).

3.3.1.11. Ebu İshak Kazeruni Türbesi

Selçuklu İlçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan türbe, 1418 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve kerpiç malzeme kullanılmıştır (Aygör vd,2010:899). Türbe dikdörtgen planda tasarlanmış, giriş kuzey tarafta bulunan kapıdan sağlanmaktadır. Kapalı türbe tipinde inşa edilmiş olan yapının içerisinde bir adet sanduka yer almaktadır (Aygör vd, 2010:900). Burada Kazeruni tarikatının halifelerinden Şeyh Hacı Hasan meftundur(Uz,2015:93).

Resim 8: Ebu İshak Kazeruni Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kazeruni asıl ismi İbrahim bin Şehriyari' olup 963 senesinde Kazerun'da dünya'ya gelmiştir. Hindistan, Çin, İran ve Anadolu'da İslamiyet'in yayılması için önemli hizmetlerde bulunmuştur. Pek çok İslam ülkesinde kendisinin adına yapılar inşa edilmiştir. 1035 senesinde Kazerun'da vefat etmiştir(Uz,2015:93).

3.3.1.12. Ebu Said Muhammed Hadimi Türbesi

Hadim ilçesinde bulunan türbe mezarlık içerisinde yer almaktadır. Kabir taşı kitabesinde: “Câmi'ül-mecâmi' fî usûli'd- dîniyye şârihu tarîkât-ı Muhammediyye kutbü'l-ârifîn gavsü'l- vâsılîn Ebû Sa'îd Muhammed el-Hâdimî rûhuna fâtiha 1113-1176” ibareleri yazılıdır (Sak, 2012:137).

Hadimi Hazretleri, esas adı Ebu Sait Muhammed el- Hadimidir. Din alimi ve hukukçudur (Sak, 2012:135). Anadolu’da yetişmiş ünlü velilerden olan Hadimi, 1701’de Hadim ilçesinde doğmuştur. Hadimi Hazretleri, ilk eğitimini babası maruf Mustafa Efendi’den almıştır. Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. 1720’de İstanbul’a giderek Kazabadi Ahmet Efendi’nin derslerine katılmıştır. Otuzlu yaşlarda memleketine dönerek Hadim ilçesinde bir medrese yaptırmış ve talebe yetiştirmeye başlamıştır(Uz,2015:216). Hadimi Hazretlerinin vefatı üzerine cenazesi bugün türbesinin bulunduğu yere defnedilmiştir (Sak, 2012:137). Hadimi’nin çok sayıda eseri mevcuttur. Bunlardan en çok bilineni ise Berika isimli eseridir(Uz,2015:217).

Resim 9: Ebu Said Muhammed Hadimi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.13. Emir Nureddin (Sephevan) Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Sekizgen gövdede tasarlanmış olan türbe, sivri külahlıdır. Eserin yapımında tuğla ve taş malzeme kullanılmıştır (Genç ve Bilgin ,2017:62).

Resim 10: Emir Nureddin Sephevan Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Emir Nureddin, Veliler listesinde yer almaktadır. Selçuklular zamanının tanınmış kumandanlarından. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Selçuklular zamanında Emir Nureddin adında bir çok kimsenin yaşadığı, bu türbedeki Emir Nureddin'in hangisi olduğu ile ilgili kesin bilgi mevcut değildir. Bugün özel bir mülkiyette yer alan türbenin etrafı açılarak düzenlenmiş, türbe meydana çıkarılmıştır (Uz,2015:122). Türbenin cenazelik kısmında 6 adet sanduka bulunmaktadır.

3.3.1.14. Emir Bedreddin Gevhertaş (Gühertaş) Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbe Selçuklu dönemine ait olan bir eserdir. Cenazelik kısmı alt katta bulunmakta olup buraya giriş batı yönde beş basamaklı merdiven aracılığıyla sağlanmaktadır. Eserin yapımında ise moloz taş kullanılmıştır (Erdemir, 2012:32).

Emir Bedreddin Gevhertaş, Veliler listesinde yer almaktadır. Selçuklular zamanında önemli bir devlet adamıydı. Mevlana hazretlerinin babası Baha Veled'in sohbetlerine katılmış ve müridi olmuştur. Baha Veled'in bir kerametinden sonra, Mevlana ve ailesinin oturduğu medreseyi yaptırmıştır (Uz,2015:118). Gevhertaş, II. İzzeddin Keykavüs yanlısı olduğundan, Müineddin Pervane kendisini Moğol kumandanına göndermiş, 1261 senesinde bazı beylerle birlikte öldürülmüştür. Cenazesi Konya'ya getirilerek Şems Türbesi'ne defnedilmiştir. Şems, daha sonra vefat etmiş ve cenazesi Gevhertaş'ın yanına defnedilmiştir (Uz,2015:119).

Resim 11: Emir Bedreddin Gevhertaş (Gühertaş) Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.15. Fahrünnisa Hatun Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklular dönemine ait olan türbe, Fenise Hatun tarafından yaptırılmıştır. Türbenin yanında bir de zaviye bulunmaktaydı (Bekleyiciler, 2012:289). Bu zaviye yıkılarak 1925 senesinde kerpiç duvardan kırma çatıdan oluşan bir mescid yaptırılmıştır (Karpuz, 2012:290).

Resim 12: Fahrünnisa Hatun Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Fahrünnisa Hatun, Babası Hızır bey olup, Konya'da dünya'ya gelmiştir. Asıl ismi Nizam'dır. Zamanında Mevlana hazretlerinin en sadık müridelerindendi. Dine düşkünlüğü ve faziletlerinden dolayı "Fahrünnisa" lakabıyla anılmıştır. Vefatından sonra Çaybaşı'nda adının verildiği Fahrünnisa Mahallesi'ndeki türbesine defnedilmiştir (Bekleyiciler, 2012:289).

3.3.1.16. Fakih Dede Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan türbe, 1454 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş, kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:905). Türbe'de ana gövde üzerine piramidal külah örtülmüştür. Kapı üzerinde bulunan mermer kitabe, yapının 1454 senesinde Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından Fakih Paşa için yaptırıldığı yazmaktadır. Bu kitabe mor, mavi ve siyah renklerde motiflerle süslüdür (Aygör vd, 2010:906).

Fakih Dede türbesi halk arasında "Nuzla Tekkesi" olarak anılmıştır. Nuzla "nezle" anlamında kullanılan bir kelimedir. Eski zamanlarda nezleden korunmak isteyen kimseler yılın belli bir gününde nezle olmamak için bu türbeye ziyarette bulunmuşlardır (Çevik,2012:293).

3.3.1.17. Ferhuniye Türbesi (Süt Tekkesi)

Selçuklu ilçesinde bulunan türbenin güney yönünde Alaaddin Tepesi, kuzey yönünde ise Beşarabey Mescidi bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:890). Türbeyi, Selçuklu Sultanlarından II. Keykavus'un kızı Hant Fatma Hatun 1257 senesinde annesi için yaptırmıştır (Uz,2015:117). Buradaki sandukalardan birisi annesine, diğeri ise kendisine aittir. Üçüncü sandukanın kime ait olduğu belli değildir. Eserin yapımında kesme taş kullanılmıştır.

Türbe halk arasında Süt Tekkesi olarak anılmaktadır. Yapılan onarımlar nedeniyle orijinal mimari ile ilgili kesin bilgi mevcut değildir. Günümüz yapısı dikdörtgen planda tasarlanmış, ahşap kafesli bölmeyle ayrılmıştır (Aygör vd, 2010:890).

Hant Fatma Hatun, çok sayıda vakfı olan hayırsever bir kimsedir. Türbesi, sütü kesilen yada hiç gelmeyen kadınlarca şifa amaçlı ziyaret edilmektedir (Uz,2015:117).

Resim 13: Ferhuniye Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.18. Hacı Abdullah Efendi Türbesi

Seydişehir ilçesinde bulunan türbe, dikdörtgen planlı tasarlanmış olup batı cephesinde bulunan kapıdan giriş sağlanmaktadır. Eserin yapımında kesme taş kullanılmış, türbe üzeri ahşap malzeme ile kapatılarak kiremitle örülmüştür (Çaycı, 2015:238).

Resim 14: Hacı Abdullah Efendi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe içerisinde on bir adet sanduka bulunmaktadır. Bu sandukalardan en büyük olanı Şeyh Abdullah Efendi'ye aittir. Diğer sandukalar Abdullah efendinin eşleri, çocuklarına aittir. Buradaki sandukalardan bir tanesi ise Uşaklı Hacı Hekim Efendi'ye aittir (Çaycı, 2015:238)

Hacı Abdullah Efendi, Bozkır ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası, Yeğen Mehmet Efendi'dir(Yıldız,2015:236). Alim bir zat olan Abdullah Efendinin ünü her yere yayılmıştır. O'nun zamanlarında Seydişehir, "Medine-i Sani" olarak anılmıştır. 1903 senesinde vefat etmiş, bugünkü kabrinin bulunduğu yere defnedilmiştir. Padişah II. Abdülhamit'in emriyle burada bir türbe yapılmıştır. Türbe, 1955 senesinde temelden tekrar inşa edilmiştir (Yıldız,2015:237).

3.3.1.19. Hacı Cihan (Mursaman) Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:928). Bu türbe halk arasında "Mursaman türbesi" olarak bilinmektedir (Uz,2015:95).

Hacı Cihan, Hazreti Mevlana ve Sadreddin-i Konevi muasıdır. Adı Süleyman, babasının adı ise Kayser'dir. Konya velilerinden olup sağlığında yaptırmış olduğu türbede meftun bulunmaktadır (Uz,2015:95).

Resim 15: Hacı Cihan (Mursaman) Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 16: Hacı Cihan (Mursaman) Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.20. Hacı Muhammed Bahaeddin Efendi Türbesi

Meram ilçesinde bulunan türbe, dört sütun üzerine oturmuş etrafı açık bir kubbeden oluşmaktadır. Kabrinin yanında eşi ve oğlu meftundur(www.evliyalar.net).

Resim 17: Hacı Muhammed Bahaeddin Efendi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Hacı Muhammed Bahaeddin Efendi, Bozkır ilçesinde dünya'ya gelmiştir. 1862 senesinde Konya'ya yerleşmiştir. Nakşibendi Tarikatı'nın Anadolu'da yayılmasında büyük emeği geçmiş, çok sayıda müridi olmuştur. Halk arasında “Büyük Şeyh” olarak anılmıştır. 1906 senesinde Konya'da vefat etmiş, bugün kabrinin bulunduğu Hacı Fettah Kabristanına defnedilmiştir(www.evliyalar.net).

3.3.1.21. Hacı Veyiszade Mustafa Efendi

Kabri, Karatay ilçesinde Üçler mezarlığı içerisinde yer almaktadır. Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, Konya'da yetişen alim ve evliyalandır. 1887 senesinde Konya'da dünya'ya gelmiştir. Babası Konya'nın ünlü alimlerinden Hacı Veyis Efendidir (Küçükaşçı, 2012:100). Müderrislik, İmam hatiplik gibi görevlerde bulunmuştur. Fakir ve yoksullara yardım etmiş; çok sayıda talebe yetiştirmiştir. 1960 senesinde vefat etmiş, Üçler mezarlığına defnedilmiştir (www.evliyalarimiz.com). Adına çok sayıda yapı inşa ettirilmiştir. Yaklaşık olarak dokuz yüz elli kitaplık kütüphanesi Konya Bölge Yazma Eserleri Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Yapmış olduğu hizmetlerle, halkın maneviyatını aydınlatmasıyla Konya için önemli bir isim olmuştur (Küçükaşçı,2012:102).

3.3.1.22. Halife Sultan Türbesi

Seydişehir ilçesinde bulunan türbe, kare planda tasarlanmıştır. Türbeye giriş kuzey cephedeki kapıdan sağlanmaktadır. Yapım malzemesi olarak kesme taş kullanılmış, türbe üstü kubbe ile kapatılmıştır (Çaycı, 2015:64) Türbe içerisinde üç adet sanduka bulunmakta, bunlardan bir tanesi Halife Sultan'a ait olup diğer ikisinin kimlere ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir (Çaycı, 2015:65).

Halife Sultan, Seyyit Harun Veli'nin kızıdır. Horasan'da dünya'ya gelmiştir. Babasının vefatından sonra halife olmuş ve kırk sene boyunca bu görevde bulunmuştur.1367 senesinde vefat etmiş, bugünkü türbeye defnedilmiştir (Bekleyiciler,2012:155).

3.3.1.23. Handevi Kandeve Zaviyesi ve Türbesi

Ilgın ilçesinde bulunan baldaken (dört ayaklı) tarzı türbenin yapım tarihi bilinmemektedir ve kitabesi bulunmamaktadır. Eserin yapımında düzgün yonu taş, tuğla ve ahşap kullanılmıştır. Eser, mimari özellikleri bakımından değişikliğe uğrayarak günümüze gelmiştir. Dört adet ayak birbirlerine bağlanarak kübik gövde yapılmış ve üzeri kubbeyle örtülmüştür. Türbede bulunan birleşik iki kabrin kimlere ait olduğu bilinmemektedir. Türbenin, zaviyeyi kuran kişi yada haleflerinden biri için yapılmış olabileceği görüşü hakimdir (Bozkurt, 2012:290).

Resim 18: Handevi Kandeve Hazretleri Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24. Hz. Mevlana Türbe ve Müzesi

Mevlana Türbesi ve Müzesi Karatay ilçesinde bulunmaktadır.

Resim 19: Mevlana Müzesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Mevlana'nın babası Sultanu'l- Ulema'ya Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubad tarafından hediye edilen Gülbahçesinde kurulan dergah'ta Mevlevilik oluşmuştur. Mevlana hazretlerinin vefatından sonra oğlu Sultan Veled ve torunları tarafından Mevlevilik sistemli bir hale getirilmiştir. Mevlana'ya manevi bir bağlılık hissederek onun yolundan gidenlere “Mevlevi”

denilmiştir. Mevlevilerin dergahlarına “Mevlevihane” denilmiştir. Manevi bir eğitimden geçmek isteyen kişiler Mevlevi Dedelerinin nezaret etmesiyle “Çile” denilen 1001 günden oluşan zamanı tamamlayarak “Mevlevi Dedesi” ünvanını almaktadır. Muhibban ise Hz. Mevlana’nın eser ve düşüncelerine ilgi gösterenlere verilen bir isimdir. Mevlevilerin başlarına giydiği başlıklara “Sikke” adı verilmektedir. Sikkelerin üzerine sarılan sarıkların rengine göre anlamları farklıdır. Mevlevilikte ilk akla gelen “Sema” “Semahane” denilen mekanlarda yapılmaktadır. Mevlevilerin sema yaparken giydikleri giysiye “Tennure” denilmektedir. Mevleviliğe girmek isteyenler öncelikle liyakat kontrolünden geçer ve temel bir eğitim alırlar. Bu eğitimi aldıkları yer mutfak yani, “Matbah-ı Şerif” tir (konyakultur.gov.tr). Mevlevilik Konya merkezli olarak, başta Anadolu daha sonra Kıbrıs, Balkanlar, Arabistan ve Kuzey Afrika ülkelerinde önemli ölçüde gelişme göstermiştir. Dünya’da Mevlevihane sayısı 170’e ulaşmıştır. Mevlevilik, alim, devlet adamı, sanatçı ve çok sayıda insana ilham kaynağı olmuştur (konyakultur.gov.tr).

Türbe, Mevlana’nın babası Sultan-ul Ulema’nın vefatından sonra cenazesi buraya gömülerek üstüne basit bir türbe yapılmasıyla oluşturulmuştur. Mevlana’nın vefatından sonra Pervane Muiniddin ve eşi Gürcü Hatun tarafından buraya bir türbe yaptırılmıştır. Daha sonra eklemeler yapılmış ve dergah haline getirilmiştir. Cumhuriyet döneminde dergah müzeye dönüştürülmüştür. Müzede yazma eserler, hat örnekleri, cam eserler, ahşap eserler, halı ve kilimler, melevi musiki enstrümanları sergilenmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

Türbenin dikkat çeken bölümü Kubbe-i Hadra (Yeşil Kubbe)’dır. Burada Mevlana hazretleri ve oğlu Sultan Veled’in kabirleri bulunmaktadır. Kubbe yeşil çinilerle kaplıdır ve 1396’da Selçuklular döneminde Mimar Bedreddin tarafından yapılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023). Türbenin kuzey tarafında Kanuni tarafından yaptırılan Semahane ve mescid bulunmaktadır. Dergah muhtfağının önünde Şeb-i Arus Havuzu yer almaktadır. Şeb-i Arus (Düğün Günü) olarak adlandırılan Mevlana Hazretlerinin ölüm yıldönümlerinde havuz çevresinde sema törenleri düzenlenmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

Hız. Mevlana Celaleddin Rumi, büyük alim ve velilerdendir. Horasan’ın Belh şehrinde 1207 senesinde dünyaya gelmiştir. Vefatı ise 1273 senesinde Konya’da gerçekleşmiştir. Esas adı Muhammed’dir. Halk tarafından Mevlana olarak bilinmektedir. Mevlana kelimesi “efendimiz” demektir. Mevlana’nın Hazreti Ebubekir’in (r.a.) soyundan bir kimse olduğu bilinmektedir. Babası Muhammed Bahaeddin-i Veled yaşadığı dönemin alimlerindendir. Annesi ise Mü’mine

hatun'dur. İlk manevi terbiyesini babasından almıştır.17-18 li yaşlarda Gevher hatun ile evlenmiş ve iki oğlu olmuştur. Birisi Sultan Veled ve diğeri Alaaddin Çelebi'dir. Gevher hatun'un vefatından sonra Kerra hatun ile evlenmiş; Muzaffereddin, Emir Alim Çelebi ve Melike Hatun adlarında üç çocuğu daha olmuştur. İlerleyen yıllarda annesi Mü'mine hatun ve abisi Muhammed Alaaddin vefat etmiştir. Konya'ya gedikten bir süre sonra babası da vefat etmiştir. Daha sonra Seyyid Burhaneddin Tirmizi kendisiyle ilgilenmiş, manevi olgunlaşmasına sebep olmuştur(Uz,2015:33). Seyyid Burhaneddin, Mevlana'yı yetiştirdikten sonra Şems'in de geleceğini haber ederek Konya'dan ayrılmıştır (Uz,2015:34).

Mevlana Seyyid Burhaneddin'in ölümünden beş yıl sonra Şems ile karşılaşmıştır. Birgün Mevlana medreseden çıkarak talebeleri eşliğinde hane-i saadetlerine giderken, bindiği katırın dizginlerinden birisi tutmuştur. Katır birden silkelenmiş ve Mevlana o kişi ile gözgeze gelmiştir. Bir süre birbirlerine baktıktan sonra bu derviş Mevlana'ya adını sormuştur. Mevlana kendini tanıttıktan sonra derviş kendisine, Hz. Muhammedin mi yoksa Beyazıd-ı Bestami'nin mi daha büyük olduğunu sormuştur. Mevlana ise şaşırarak Hz. Muhammedin enbiya ve evliyanın büyüğü olduğunu söylemiştir. Derviş tebessüm etmiş, sonra Hz. Muhammedin "Biz seni layıkıyla bilemedik ya Rabbi!" sözüne karşılık Beyazıd-ı Bestami'nin "Ben, beni noksanlardan tenzih ederim, şanımlı ne kadar büyüktür" sözünü söylemesinin sebebini sorar. Mevlana bu soruya cevaben, Hz. Muhammed'in sayısız makama ulaştığı ve her makama ulaştıkça eski bilgi ve durumuna tevbe ederek, biz seni gereğince bilemedik Allahım dediğini, ancak Beyazıd-ı Bestami'nin ulaştığı ilk makamda mest olması üzerine bu sözü söylediğini belirtmiştir.

Derviş aldığı cevaplar karşısında çılgılık atmış "Ya Hu" diyerek bayılmıştır. Mevlana ise katırın üzerinden inerek dervişi kaldırmıştır. Orada dost olmuşlar ve kol kola girerek medreseye gitmişlerdir. Bunu görenler hayretler içerisinde onları izlemişlerdir. Mevlana'nın dostu olan bu derviş Şemsi Tebrizidir. Ahmed Eflaki, Mevlana ve Şemsi Tebrizinin buluşmasını bu şekilde anlatmıştır. Bu ilk buluşmanın gerçekleştiği yere iki denizin kavuşması anlamına gelen "Merace'l-Bahreyn" denilmiştir. Bundan sonraki süreçte iki dost, aylarca bir arada kalarak sohbet etmişlerdir. Sema ve vecd ile meşgul olmuşlardır(Uz,2015:35). Zamanla Mevlana hazretleri, öğrencilerini ve cemaatini ihmal etmeye başlamıştır. Çevrede bazı kimseler bu durumdan rahatsız olmuşlar, dedikodular çıkmaya başlamıştır. Hatta Mevlana'nın delirdiğini bile söyleyenler olmuştur. Şems durumu fark ettikten sonra ortadan kaybolmuştur. Mevlana bu duruma çok üzülmüş ve Şemsi her yerde arattırmıştır(Uz,2015:36). Şam'da olduğunu

öğrendikten sonra oğlu Sultan Veled'i Şam'a göndermiş ve Şemsi geri getirmesini istemiştir. 1247 yılının mayıs ayında Şems geri dönmüştür. Sohbetler ve semalar tekrar başlamıştır. Mevlana, Şems'i evlatlığı Kimya hatun ile evlendirerek onu Konya'ya bağlamıştır. 6 ay kadar huzur içinde yaşamışlar, ardından dedikodular yeniden başlamıştır. Halk arasında fitne çıktığından dolayı Şems tekrar ortadan kaybolmuştur. Başka bir yere mi gitti yoksa öldürüldü mü kimse Şems'e ne olduğunu bilememiştir (Uz,2015:37).

Hazret-i Mevlana, sayısız insan yetiştirmiş halde ve ciltlerle eser bırakarak 17 Aralık 1273' te vefat etmiştir. Babası Sultanu'l-Ulema hazretlerinin yanına defnedilmiştir. Mevlana'nın vefat ettiği 17 Aralık'ta Mevlevi dergahlarında törenler yapılmış; o geceye, "Gerdek gecesi" anlamına gelen "ŞEB-İ ARUS" denilmiştir(Uz,2015:41). Hz. Mevlana, alim ve veli bir zattı. İnsan sevgisi ile dolu merhametli bir kişiliğe sahipti. Tasavvuf deryasına dalmış bir Allah dostu idi. Bir tarikat kurucusu değildi. Değişik çalgı aletleri ile yapılan törenler sonradan ortaya çıkmıştır (www.evliyalarimiz.com).

Mevlana'nın Eserleri

Hz. Mevlana eserlerinde Farsça, Arapça, Türkçe ve Rumca dillerini kullanmıştır. O dönemde kültür dili olan Farsça ile yazılmış olan eserleri elli'ye yakın dile çevrilmiştir (konyakultur.gov.tr). Mevlana'nın en önemli eserlerinden aşağıda bahsedilmiştir:

Mesnevi

Mesnevi, bir şiir tarzı olup sözlük anlamı "ikişer, ikişerlik" demektir. Mesnevi de aynı vezinde ve her beyit kafiyeli yazılmaktadır. Mesnevi denilince ilk akla gelen Mevlana Hazretlerinin Mesnevisi'dir. Mevlana, Çelebi Hüsameddin'in isteği üzerine Mesnevi'yi yazmıştır. Mevlana'nın farklı zamanlarda söylediği şiirler Çelebi Hüsameddin tarafından yazıya geçirilmiştir. Mesnevi 6 cilt halinde olup Mevlana'nın fikir ve düşünceleri hikaye şeklinde anlatılmaktadır. Mesnevi yazılırken Farsça dili kullanılmış, içerisinde 25.618 beyit bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

Divan-ı Kebir

Mevlana Hazretlerinin farklı konularda söylediği şiirlerin tümü bu divanın içerisinde yer almaktadır. Divan-ı Kebir' de az sayıda arapça, türkçe ve rumca şiirler de bulunmakta olup asıl yazım dili Farsça'dır. Beyit adedi ise 40.000'in üzerindedir (konyakultur.gov.tr).

Mektubat

Mevlana'nın yazmış olduğu mektuplar bir araya getirilmiş ve Mektubat adlı eser oluşturulmuştur. Eserde 147 tane mektup yer almaktadır.

Fihi Mafih

Bu eser farsça düzyazı şeklinde yazılmıştır. "İçindeki içindedir, ondaki ondadır" anlamına gelmektedir. Sultan Veled tarafından babası Mevlana'nın farklı meclislerde yaptığı sohbetleri toplayarak oluşturulan bir eserdir. Eserde 61 bölüm bulunmaktadır. Aşk, sema, dünya-ahiret, cennet-cehennem gibi konuları içermektedir. Ayrıca dönemin siyasi olaylarından da bahsedildiği için önem arz etmektedir (konyakultur.gov.tr).

Mecalis-i Seb'a

"Yedi Meclis" manasına gelir. Mevlana hazretlerinin yedi meclisinin, yedi vaazının notlarının alınması ile meydana getirilmiştir. Bu eserde 41 tane hadis şerhi bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1. Mevlana Dergahı / Müze ve Bölümleri

Mevlana Müzesi'ne Dervişan Kapısı'ndan girilmektedir. Avlunun sağında Matbah, Meydan-ı Şerif, Hürrem Paşa türbesi ve Neyzenler mezarlığı bulunmaktadır. Fatma hatun, Hasan Paşa ve Sinan Paşa türbeleri avlu'ya göre güneydoğudadır. Şadırvan avlunun orta kısmında olup, Selsebil ve Derviş hücreleri ise avlu girişinin sol tarafında yer almaktadır. Huzur-u Pir, Semahane, Tilavet odası ve Mescid müze'nin içerisinde bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr). Mevlana müzesinin bölümleri aşağıda anlatılacaktır:

3.3.1.24.1.1. Dervişan Kapısı

Mevlana Müzesi'nin batı yönündeki cümle kapısıdır. Dervişler bu kapıyı kullandıklarından Dervişan Kapısı olarak isimlendirilmiştir. Kitabesinde Dervişan Kapısı ve Dedegan Hücreleri'nin Sultan III. Murad tarafından yaptırıldığı yazmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.2. Türbe Girişi

Tilavet Odası kapısının önünde küçük bir avludan müzenin iç kısmına girilir. Bab-ı Şerif denilen kapı mermer söveli, ahşap malzemeden künde-kari tekniğiyle yapılmıştır. Kapının yukarı kısmında Hattat Mehmed Sadık'ın altın varakla yazmış olduğu "Ya Hazret-i Mevlana" levhası yer almakta, onun altında Molla Cami'nin, Mevlana türbesini ziyaret ettiği zaman

söylediği: “*Ka'betü'l-uşşâk bâşed in makâm Herki nâkıs âmed incâ şod tamâm*” “Burası aşıkların Kabesi gibidir. Her kim buraya eksikliğini kabul ederek gelirse, eksikliğini gidermek imkanını bulur” sözü yazılıdır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.3. Tilavet Odası

Türbenin olduğu bölüme geçişi sağlar. Dergahlar açıkken sabah namazı arkasından Kur'an-ı Kerim okunması sebebiyle “Tilavet Odası” olarak isimlendirilir. Bu bölümün kubbesi kalem işi ve hat sanatı örnekleriyle doludur. Bu oda’da Osmanlı döneminin ünlü hattatlarının levhaları bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.4. Horasan Erleri Sandukaları

Müze üstlerine işlemleri örtüler örtülmüş 4 tane sanduka bulunmaktadır. Buraya defnedilen kimselerin kim oldukları bilinmemektedir. Fakat Mevlana ve babası ile birlikte Horasan'dan göçle gelen erenlerden oldukları rivayet edilmektedir. O nedenledir ki kendilerine "Horasan Erenleri" adı verilmiştir(www.muze.semazen.net).

Resim 20: Horasan Erleri

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.5. Kıbabü'l-Aktab

Kutupların Kubbeleri manasına gelir. Sandukaların yer aldığı üzeri kubbelerle örtülmüş bölümdür. Burada Hz. Mevlana'nın türbesi de dahil toplam 63 sanduka yer almaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.6. Mevlana'nın Merkadi

Mevlana'nın vefatından bir yıl süre sonra, Tebrizli Mimar Bedreddin tarafından 1274 yılında yapılmıştır. Türbe'nin güneyi kapalı diğer üç tarafı açıktır. Mezar odası, gövde ve külah bölümleri mevcuttur. Türbedeki on altı dilimli gövde ve külahı, dışı turkuaz renkli çinilerle kaplı olduğundan “Kubbe-i Hadra” (Yeşil Kubbe) olarak isimlendirilmiştir (konyakultur.gov.tr).

Haz. Mevlana ve oğlu Sultan Veled'in sandukaları üstünde altın ve gümüş işlemeli puşide vardır. Bu puşideler Sultan II. Abdülhamid tarafından dergaha armağan edilmiştir. 1597'de yaptırılan gümüş kafes sandukanın önünde yer almaktadır. Gümüş Kafesin altında ise gümüş eşik bulunmaktadır. Mevlana Hazretlerinin sandukasının semahaneye dönük bölümünün önündeki alan “Huzur-ı Pir” olarak isimlendirilmektedir. Bu alanın üzerindeki kubbe ise “Post Kubbesi” olarak bilinmektedir (konyakultur.gov.tr).

Resim 21: Kubbe-i Hadra (Yeşil Kubbe)

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.7. Semahane

Semahaneler “Meydan-ı Şerif” olarak isimlendirilir. Türbenin kuzey tarafında bulunmaktadır. Semahane doğu tarafında bulunan mescidle beraber II. Selim tarafından yaptırılmıştır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.8. Mescid

Dergah zamanlarında mescidde namaz kılmanın yanında zikirler yapılır mesnevi okunurdu.

Mescidin üzerindeki kubbenin içi ile pencerelerin etrafı, bitkisel kalem işi motiflerle bezenmiştir (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.9. Niyaz/Dua penceresi

Mevlana'ya ait olan türbeyi ve diğer mezarları görecek şekilde dergahın güney tarafındaki duvara açılmış penceredir. Türbeye girmeden yapılan ziyaretlerde dualar bu pencereden okunur, burada niyazda bulunulurdu (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.10. Hasan Paşa Türbesi

Mevlana Külliyesinin içinde yer alan yapı Osmanlı dönemi eseridir. Yapımında düzgün kesme taş ve mermer kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:914).

Resim 22: Hasan Paşa Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe, Karaman Beylerbeyi Rus Hasan Paşa adına 1573 yılında yapılmıştır. Mevlana Türbesine bitişik olarak yapılan türbe sekizgen planlıdır. Kubbesi kurşun kaplıdır. Pencereler sivri kemerli olarak inşa edilmiş üzerinde sarı ve kırmızı iki renkli taşlar kullanılmıştır (Aygör vd, 2010: 915). Türbe bir dönem kitaplık olarak kullanılmış, başka bir dönemde de müze deposu olarak faaliyet göstermiştir (Bozkurt, 2012:197).

3.3.1.24.1.11. Fatma Hatun Türbesi

Mevlana Külliyesinin içinde bulunan bu türbe Karaman Beylerbeyi Murad Paşa'nın kızı Fatma

Hatun için yaptırılmıştır. Türbe içinde Fatma Hatun'a ait olan mermer sanduka yer almaktadır (konyakultur.gov.tr). Eser'in yapımında kesme taş ve mermer kullanılarak 1584 yılında Osmanlı tekniği ile yapılmıştır (Aygör vd, 2010:907).

Yapı sekizgen planlı olarak yapılmış ve kubbe ile örtülmüştür. Giriş kuzeydoğu cephededir. Eserde beyaz ve siyah mermer kullanılmıştır. Türbeye yuvarlak kemerli açıklıktan giriş yapılmaktadır. Eser sekizgenin köşelerinde uzanan yuvarlak köşe sütunları bakımından dikkat çekicidir. Altı üstlü pencereler bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:908).

Resim 23: Fatma Hatun Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.12. Sinan Paşa Türbesi

Mevlana Külliyesi içinde bulunan türbe, 1574 yılında Karaman Beylerbeyi Sinan Paşa için yaptırılmıştır. Türbe içerisinde Sinan Paşa'ya ait mermer sanduka bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr). Eserin yapımında düzgün kesme taş ve mermer kullanılmıştır.

Türbe, sekizgen planlı olarak inşa edilmiş ve kubbesi on altıgen kasnak üzerine oturtulmuştur. Kubbesi kurşun kaplıdır. Türbe'nin girişi kuzey taraftadır. Girişin sağındaki cephede dikdörtgen bir pencere mevcuttur. Pencereler sivri kemerli tasarlanmış, sarı ve kırmızı renkte taşlar kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:935).

Resim 24: Sinan Paşa Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.13. Hürrem Paşa Türbesi

Mevlana Külliyesi'nin içinde bulunan türbe Osmanlı dönemine ait bir eser olup, 1527 yılında Sadrazam İbrahim Paşa tarafından inşa ettirilmiştir. Karaman Beylerbeyi Hürrem Paşa için yaptırılan türbenin yapımında düzgün kesme taş ve mermer kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:917).

Resim 25: Hürrem Paşa Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe sekizgen planlı olarak tasarlanmıştır. Girişte iki mermer sütun kullanılarak revak oluşturulmuş, üstü ise kubbe ile örtülmüştür. Kubbe kurşun ile kaplanmıştır. Türbe iç kısmı sıvalıdır. Türbe içinde iki adet sanduka olup birisi Hürrem Paşa'ya diğeri ise Kanuni Sultan Süleyman dönemi ricalinden Hacı Bey'e aittir (Aygör vd, 2010:918).

3.3.1.24.1.14. Mehmed Bey Türbesi

Mevlana Külliyesinde dergahın güneydoğusundaki “Ruhlar Bahçesi” içerisinde yer alan yapı 1534-35 yıllarında Mehmed Bey için yaptırılmıştır (konyakultur.gov.tr). Osmanlı dönemi eseri olan türbenin yapımında mermer, taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:927). Türbe, baldaken tarzında dört ayak üzerinde yapılmıştır. Kubbeyi sivri kemerler vasıtasıyla mermer sütunlar taşımaktadır (Aygör vd, 2010:927). Türbe içerisinde mermer bir sanduka bulunmaktadır. Bu sanduka 1534'te vefat eden Bosna'lı Mustafa Paşa'nın oğlu Mehmed Bey'e aittir (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.15. Meydan-ı Şerif Odası

Matbah-ı Şerifin bitişiğinde yer alan bölüm dikdörtgen planlı geniş bir salondan oluşmaktadır. Günümüzde misafirleri ağırlamak maksadıyla kullanılmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.16. Matbah-ı Şerif (Mutfak)

Matbah'ın bazı bölümleri 1584 yılında iki kat olarak yaptırılmıştır.

Resim 26: Matbah-ı Şerif

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Matbah'ın sağında Ateşbaz-ı Veli Makamı bulunmaktadır. Günümüzde Matbah'ta Sema talimi yapan dervişler, Kazancı Dede, Nevniyaz ile Mevlevi sofrası ve sohbet adabı canlandırılmaktadır. Bu mekan mevleviliğe başlangıcın yapıldığı ve vefat eden dervişlerin cenazelerinin yıkıldığı, uğurlandığı yerdir (konyakultur.gov.tr).

Resim 27: Matbah-ı Şerif

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.17. Şeb-i Arus Havuzu

Altıgen planlı havuz, gök mermerden inşa edilmiştir. Havuz suyu ejder başlı lüleden akmaktadır.

Resim 28: Şeb-i Arus Havuzu

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Eskiden Mevlana'nın ölüm yıl dönümlerinde havuzun çevresinde sema gösterileri yapıldığı, o nedenle de "Şeb-i Arus Havuzu" olarak anıldığı rivayet edilmektedir (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.18. Şadırvan

Şadırvanı Yavuz Sultan Selim tarafından 1517 senesinde inşa ettirilmiştir. Şadırvandan akan su Çayırbağın'dan getirilmiş, hem dergahta kullanılmış hem de çevre mahallelere dağıtılmıştır (konyakultur.gov.tr).

Resim 29: Şadırvan

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.19. Dedegan (Derviş) Hücreleri

Derviş hücreleri 1584 yılında inşa ettirilmiştir. Hücreler, 1001 günlük çilesini çeken ve Dede ünvanına sahip olan kimselere tahsil edilmektedir. 2011 yılında Derviş Hücreleri düzenlenmiş, bazı hücrelerde mevleviliğe ait eşyalar sergilenmeye başlanmıştır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.20. Çelebiyan Kapısı

Dergahın kuzey tarafındaki kapıdır. Çelebiler tarafından kullanıldığı için Çelebiyan Kapısı olarak isimlendirilmiştir. Kapı üzerinde onarım yaptıran Sultan II. Mahmud'un tuğrası bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.21. Küstahan Kapısı

Dergahın doğu tarafında gül bahçesine çıkan kapıdır. Dergah'taki uygun olmayan davranışları nedeniyle uyarılan kimseler bu kapıdan gönderildiği için "Küstahan Kapısı" olarak anılmıştır

(konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.22. Hamuşan Kapısı

Dergahın güneyindeki Üçler Mezarlığına bakan kapıdır. Bu kapı dergahta görevli olan kimselerin ebediyete yolcu edildiğı ve ziyaret amacıyla hamuşana geçişi sağılayan kapıdır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.23. şair Nefi ve M. İkbali'in Makamı

Nef'i osmanlı şairlerindendir. Muhammed İkbali ise Mevlana Hazretlerinden etkilenmiş olan Pakistanlı milli şairdir. Türbenin güneyinde bu kimselere ait makam mezarları bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.24. Sultan Bağı Mezarlığı

Sultan Bağı denilen yer Sultanu'l-Ulema'nın defnedildiğı yerdir. Bu mezarlık Gülbahçesi'nin yanındadır. Günümüze gelememiştir fakat kaynaklarda Selçuklular döneminde Gülbahçesi'nin bir bölümünde mezarlık olduğı hakkında bilgiler mevcuttur. Zaman içinde kaybolmuştur. 2017 senesinde müzeye ek bina yapımı çalışmasında ortaya bir mezarlık çıkmıştır. Bu mezarın o mezar olabileceğı düşünölmektedir (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.25. Hadikatü'l-Ervah (Ruhlar Bahçesi) Mezarlığı

Mevleviler tarafından diğeri aleme göç edenlere "susmuş" anlamına gelen "hamuş" denilmekte; onların defnedildiğı yere de "susmuşlar yeri" anlamına gelen "hamuşan" kelimesi kullanılmaktadır. Vefat eden mevleviler, Mevlana türbesinin yanında yer kalmaması üzerine Hamuşan'a defnedilmiştir (konyakultur.gov.tr).

3.3.1.24.1.26. Selsebil

Adını Kur'an-ı Kerim'de cennet ile ilgili anlatımlarda geçen "Selsebil" kelimesinden almaktadır. Bu çeşme, Postnişin Said Hemdem Çelebi tarafından inşa ettirilmiştir. Selsebil'in özelliğı, bir noktadan akmakta olan suyun, lülelerle çanaklara dağılarak tekrar büyük bir çanakta toplanması yani "birlik-çokluk-birlik" olgusunu vurgulamasıdır (konyakultur.gov.tr).

Resim 30: Selsebil

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.27. Neyzenler Mezarlığı

Bu mezarlıkta neyzenler ve sertarik, türbedar gibi mühim görevlerde bulunan bazı kimselerin mezar taşları yer almaktadır (konyakultur.gov.tr).

Resim 31: Neyzenler Mezarlığı

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.28. Valideler Mezarlığı

Mescidin kuzey tarafında yer alan valideler mezarlığı, postnişinlik yapmış olan çelebilerin anneleri, eşleri ve kızlarının defnedildiği mezarlıktır (konyakultur.gov.tr).

Resim 32: Valideler Mezarlığı

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.1.29. Eflaki Dede Türbesi

Mevlana külliyesi içinde yer alan türbe 13. yüzyılda yapılmış olup Selçuklu dönemi eseridir. Yapımında ise kesme- moloz taş ve tuğla kullanılmış, yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir (Aygör vd, 2010:902). Eserden günümüze ulaşan mimari parçalar, dikdörtgen planlı eyvanlı bir türbe olduğunu düşündürmektedir. Yapının kalıntılarında çini parçalarının kullanıldığı gözlemlenmiştir (Aygör vd, 2010:903). Cenazelik'te beş adet sanduka bulunmaktadır (Genç ve Bilgin,2017:24).

Ahmed Eflaki Hazretleri, ismi Ahmed, lakabı ise Şemseddin'dir. Eflaki, din ilimleri, astronomi, kimya ilimleri ile de meşgul olduğundan Eflaki diye anılmaktadır. Mevleviler arasında ise Eflaki Dede olarak bilinmektedir. Ulu Arif Çelebi'nin yanından hiç ayrılmamış, çelebi ile seyahatlere gitmiştir. Çelebi'nin tavsiyesi ile ünlü eseri Menakıbu'l-Arifin'i yazmıştır. Ulu Arif Çelebi'nin vefatından sonra oğlu Abid Çelebi'nin hizmetine girmiştir. Eflaki, 1360 yılında Konya'da vefat etmiştir. Cenazesi Topbaşzade Ahmet Kutsi Efendi'nin evinin avlu bölümüne gömülmüş olup buranın 1929 senesinde yıkılması nedeniyle kabir taşı Mevlana Müzesi'ne kaldırılmıştır (Uz,2015:146). Eflaki'ye ait kabir yeri, günümüzde

Mevlana Külliyesi'nin doğu tarafında hazire duvarının yanındadır.

Resim 33: Eflaki Dede Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.24.2. Mevlevi Makam Çelebileri

Mevlevi kaynaklarında Mevlana Aile üyesi olan, dergah'ta Mevlana'yı temsil ederek çelebilik makamında görev almış olan makam çelebilerinden söz edilmektedir(www.semazen.net). Bu makam çelebilerinden aşağıda sırasıyla bahsedilecektir.

3.3.1.24.2.1. Sultan Veled Hazretleri

Büyük velilerdendir. Tam adı Muhammed Sultan Bahaeddin Veled'dir. Babası Mevlana hazretleri, annesi Gevher Hatun'dur. 1226 yılında Karaman'da dünyaya gelmiştir. Halk arasında Sultan Veled adıyla bilinmektedir. Sultan Veled, İslami ilimleri ilk olarak babası Mevlana Hazretlerinden öğrenmiştir. Eğitim almak üzere Şam'a gitmiştir(Uz,2015:70). Sultan Veled üç evlilik geçirmiş ve bu evliliklerinden; Ulu Arif Çelebi, Şemseddin Emir Abid, Selahaddin Emir Zahid ve Hüsameddin Emir Vacid isimli oğulları ile Mutahhara Abide ve Şeref Arife adında kızları dünyaya gelmiştir. Oğullarından Ulu Arif Çelebi, Abid Çelebi ve Vacid Çelebi Şeyhlik postuna oturmuştur.

Sultan Veled, 1284 senesinde Hüsameddin Çelebi'nin vefatının ardından babasının postuna oturmuştur. Onun postnişinlik döneminde türbede canlılık ve hareketlilik meydana gelmiştir. Mevleviliğin temelleri bu dönemde atılmıştır. Emir Süleyman Pervane ve onun eşi Gürcü

Hatun'un desteği ile seksen bin dinar toplanarak Tebrizli Bedreddin'e Hz. Mevlana adına bir türbe inşa ettirilmiştir. Türbe yapıldıktan sonra çevresinde bir merkez meydana gelmiş ve dergah'ın temelleri böylelikle atılmıştır. Sultan Veled, babasının yolundan giderek insanları irşat etmiş ve doksan yaşlarına yakın vefatı gerçekleşmiştir. Cenazesi babasının yanına defnedilmiştir. "İbtidaname", "Rebabname", "İntihaname" isimlerinde üç mesnevi ile "Maarif" gibi eserler bırakmıştır. Vefatından sonra Ulu Arif Çelebi halife olmuştur(Uz,2015:72).

3.3.1.24.2.2. Ulu Arif Çelebi

Konya'da yaşamış büyük velilerindendir. Mevlana Hazretleri'nin torunu, Sultan Veled'in ise büyük oğludur. Esas ismi Celaledin Emir Arif olup, 1272 senesinde Konya'da dünyaya gelmiştir(Uz,2015:73).

Ulu Arif Çelebi, Devlet Hatun'la evlenerek, bu evlilikten Bahaeddin Emir Alim, Muzafereddin Emir Adil adında iki oğlu ve Melike adında bir kızı olmuştur. Mevlevilik postuna oturduğu zamanlarda kırklı yaşlarda idi. Bu dönemde mevlevilik sağlam temeller üzerine oturtulmuş, sema ve zikir ile ilgili prensipler konulmuştur. Ulu Arif Çelebi, 1320 senesinde vefat etmiş, cenazesi Mevlana Hazretleri'nin yanına defnedilmiştir (Uz,2015:74).

3.3.1.24.2.3. Şemseddin Abid Çelebi

Sultan Veled'in çocuklarından, Ulu Arif Çelebi'nin küçük kardeşidir. 1283 senesinde dünyaya gelmiştir. Bu dönemde Karamanoğlu Beylerinin desteğiyle Dergah ve Türbe'de onarımlar yaptırılmıştır. Şemsettin Emir Abid Çelebi 1338 senesinde vefat etmiş, cenazesi Ulu Arif Çelebi'nin yanına defnedilmiştir. Ardından çelebilik makamına kardeşi Hüsameddin Vacid Çelebi geçmiştir (Uz,2015:144).

3.3.1.24.2.4. Hüsameddin Vacid Çelebi

Sultan Veled'in çocuklarından birisidir. 1289 senesinde dünyaya gelmiştir. Hüsameddin Vacid Çelebi, 3 sene kadar çelebi makamında oturmuş, 1341'de vefat etmiştir. Ardından Ulu Arif Çelebi'nin büyük oğlu olan Emir Alim Çelebi posta oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.5. Emir Alim Çelebi

Ulu Arif Çelebi'nin büyük oğludur. 1292 senesinde dünyaya gelmiştir. Annesi ise Devlet Hatun'dur. Emir Alim Çelebi'ye "Emir Alim Şehzade-i Muazzam Bahaülmille" denilmiştir. 50 yaşındayken posta oturmuştur. Eflaki'nin "Mevlana Bahaeddin Yüce Şehzade" diye söz

ettiği kişinin Emir Alim Çelebi olduğu düşünülmektedir. Sinop Limanı'ndan, Türkistan' a doğru seyahate çıktığı, gurbette yaşayarak 1350 senesinde gurbette vefat ettiği, bu yüzden türbe'de kabrinin olmadığı bilinmektedir(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.6. Emir Adil Çelebi

Babası Ulu Arif Çelebi, annesi Devlet Hatun'dur. 1295 senesinde dünya'ya gelmiştir. 56 yaşında resmi olarak postnişinlik görevini üzerine almıştır. Emir Adil Çelebi, 19 sene resmi olarak, 9 sene de Emir Alim Çelebi'ye vekalet ederek toplamda 28 sene Dergah'a hizmet etmiştir. 1368 senesinde vefat etmiştir. Ardından Emir Alim Çelebi II. posta oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.7. Emir Alim Çelebi II.

Babası Şemseddin Abid Çelebi'dir. 1315 senesinde dünyaya gelmiştir. Bu dönemde Karamanoğlu Alaaddin Bey tarafından Karaman'da bulunan Hz. Mevlana'nın annesi Mü'mine Hatun ve kardeşi Muhammed Alaaddin'in kabirleri üzerine 1370 senesinde türbe inşa ettirilmiştir. Ayrıca mescid ve zaviye de yaptırılmıştır.

Emir Alim Çelebi, 1395 senesinde vefat etmiş, cenazesi Mevlana Türbesi'ne defnedilmiştir. Çelebi'nin kabri, akıl hastalıkları için şifa bulmak amacıyla ziyaret edilen bir yerdir. Hastaların kabir karşısında kalben yaptıkları duaların kabul olarak, hastaların iyileşeceğine inanılmaktadır(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.8. II. Muhammed Emir Arif Çelebi

Babası Emir Adil Çelebi'dir. 1344 senesinde dünya'ya gelmiştir. Amcası Emir Alim Çelebi'nin kızı Şerefhan Hatun ile evlenmiştir. Emir Alim Çelebi vefat etmeden önce kendisini postnişinliğe tayin etmiştir. Bu dönemde, Mevlana Türbesi büyük bir tamirat görmüştür. II. Muhammed Arif Çelebi 1421 senesinde vefat etmiş, vefatından önce Emir (Pir) Adil Çelebi'yi postnişin olarak tayin etmiştir(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.9. Emir (Pir) Adil Çelebi

Babası Bahrülkema Emir Alim Çelebi'dir. 1379 senesinde dünya'ya gelmiştir. Bu dönemde mevlevi ayinlerine önem verilmiştir. Fakirlere yardımlarda bulunulmuştur. Pir Adil Çelebi, 1460 senesinde vefat etmiştir. Vefatından önce Cemaleddin Çelebi'yi postnişin tayin etmiştir(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.10. Cemaleddin Çelebi

Babası Adil-i Salis b. Arif-i Sani'dir. 1438 senesinde dünya'ya gelmiştir. Cemaleddin Çelebi döneminde, Fatih Sultan Mehmet, Konya'yı fethetmiş ve Karamanoğullarının hükümrânlığına son vermiştir (Şafak,2011: 243). 50 sene postnişinlik yaptıktan sonra 74 yaşında vefat etmiştir. Torunu Hüsrev Çelebi'yi postnişin olarak tayin etmiştir. Cemaleddin Çelebi'nin en dikkat çeken özelliği cömertliğidir. Derdi olana derman olmuş, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını gidermiştir (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.11. Hüsrev Çelebi

Cemaleddin Çelebi'nin torunudur. 1481 senesinde dünya'ya gelmiştir. Hüsrev Çelebi'nin postnişinlik döneminde Yavuz Sultan Selim sefere çıktığında Mevlana türbesine ziyarette bulunmuş, burada bir şadırvan inşa ettirmiştir. Kanuni Sultan Süleyman ise Irak Seferine çıktığında, Konya'ya gelerek bir süre istirahatte bulunmuş, Hüsrev Çelebi ile sema meclislerine katılmıştır. Seferi kazanmasının ardından Kanuni, birçok armağan göndermiş ihsanlarda bulunmuştur. Hüsrev Çelebi, 1561 senesinde vefat etmiş, ardından oğlu Ferruh Mehmed Çelebi posta oturmuştur (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.12. Ferruh Çelebi

Babası Hüsrev Çelebi olup, 1516 senesinde dünya'ya gelmiştir. 46 yaşında iken postnişin olmuştur. Onun döneminde, II. Selim (Sarı Selim) Mevlana dergahına yakın bir yerde medrese, cami ve imaret yaptırmıştır. III. Murad, mevlevihane'yi genişletmiş, derviş hücrelerini yaptırmıştır. Ferruh Çelebi zamanında çelebiler arasında ilk ihtilaf gerçekleşmiş, Çelebi'nin eşraftan kimselerin evlerine misafir gitmesi ve herkesi huzuruna almaması fitne çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle çelebi padişah'ın emriyle görevinden azledilerek, İstanbul'a sürgüne gönderilmiştir. 1601 senesinde Ferruh Çelebi'nin vefatına kadar çelebilik makamı boş kalmıştır. Vefatından önce I. Bostan Çelebi'yi postnişin olarak tayin etmiştir(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.13. Bostan Çelebi I. Hazretleri

Mevlana'nın torunlarından. Konya'da dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Türbe yanındaki mevlevihanede talebe yetiştirmiştir. İnsanları durumlarına göre idare eden, Allah'ın nuru ile bakan büyük bir zat idi. Kendisinden sonra posta Ebubekir Çelebi'nin oturacağını söylemiştir. 1631 senesinde Konya'da vefat etmesi üzerine cenazesi Mevlana türbesine defnedilmiştir(evliyalarimiz.com).

3.3.1.24.2.14. Ebubekir Çelebi

Babası Ferruh Çelebi olup 1566 senesinde dünyaya gelmiştir. Ebubekir Çelebi, 30'lu yaşlarda iken Ferruh Çelebi'nin görevinden azledilerek İstanbul'a sürgün edilmesinin ardından babası ile İstanbul'a gitmiştir. Babasının vefatından sonra Konya'ya geri dönmüş, dergahın çoğu meselesinde abisi olan I. Bostan Çelebi'ye yardım etmiştir. Abisinin vefatından sonra Çelebilik makamına geçmiştir. 1642 senesinde de vefat etmiştir (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.15. III. Muhammed Arif Çelebi

Babası II. Mehmet Veled Çelebi'dir. 1597 senesinde Karahisar'da dünya'ya gelmiştir. Babasını 8 yaşında iken kaybetmiştir. Yeğeni olan Küçük Muhammed Çelebi kendisi ile ilgilenmiş ve kızlarından biriyle evlendirmiştir. Küçük Muhammed Çelebi'nin 1635 senesinde vefatı üzerine Karahisar Mevlevihanesi'nde posta oturmuştur.

Konya Mevlana Dergahında Ebubekir Çelebi'nin 1637 senesinde görevinden azledilmesi sonrası padişah'ın emriyle postnişin olarak tayin edilmiştir. Fakat padişah emriyle postnişin olması diğer çelebilerin kendisine biat etmeleriyle ilgili çekimser davranmalarına sebep olmuştur. Bu duruma çok üzüldüğü için sadece 4-5 yıl süreyle görev yapmıştır. 1642 senesinde Ebubekir Çelebi'nin de sağlığında vefat etmiştir Ardından Pir Hüseyin Çelebi posta oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.16. Pir Hüseyin Çelebi

Babası Celaleddin Hasan Çelebi'dir. 1580 senesinde dünyaya gelmiştir. Çelebiler arasında en yaşlısı olması sebebiyle Pir Hüseyin Çelebi oybirliği ile postnişin olarak seçilmiştir. 27 sene görev yaptıktan sonra 89 yaşında vefat etmiş, postnişinlik görevini Abdülhalim Çelebi'ye bırakmıştır (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.17. Abdülhalim Çelebi

Ebubekir Çelebi'nin torunudur. 1626 senesinde dünya'ya gelmiştir. Bu dönemde, padişah IV. Mehmed ve Sadrazam Fazıl Ahmed Paşa sema ve devran'ı yasaklamışlardır. Çelebi, 13 sene görev yaptıktan sonra vefat etmiş, vefat etmeden önce postnişinliği II. Bostan Mustafa Çelebi'ye bırakmıştır(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.18.II. Hacı Bostan Mustafa Çelebi

Babası Abdülhalim Çelebi'dir. 1645 senesinde dünya'ya gelmiştir. Esmer olduğu için kendisine “Kara Bostan” denilmiştir. Babası sağken dergah meseleleri ile ilgilenmiş, onun vefatı sonrası posta oturmuştur. Bu dönemde, sema ve devran yasağı kaldırılmıştır. Dervişler şevk ve muhabbetle hizmete devam etmişlerdir. Çelebi, 27 sene görev yaptıktan sonra 1705 senesinde vefat etmiştir. Ardından oğlu Muhammed Sadreddin Çelebi posta oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.19. Muhammed Sadreddin Çelebi

Babası II. Hacı Bostan Çelebi'dir. 1669 senesinde dünya'ya gelmiştir. Çile süresini babasının yanında tamamlamıştır. Babası hac görevini yaptığı zamanlarda ve Kıbrıs'ta sürgünde iken babasına vekalet etmiştir. Babasının vefatı sonrası posta oturmuştur. 6 sene postnişinlik yaptıktan sonra, 1712 senesinde vefat etmiştir. Ardından IV. Muhammed Arif Çelebi posta oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.20. IV. Muhammed Arif Çelebi

1679 senesinde dünyaya gelmiştir. Posta oturduktan sonra hac görevini ifa ettiği için “Hacı Arif Efendi” olarak tanınmıştır. Kimseye boyun eğmeyen, cömert bir kişiliğe sahipti. Bu dönemde mevlevilik yayılmaya devam etmiştir. Dergahın yanındaki Sultan Veled Medresesi onarım görmüş, Mevlana evlatlarının tahsil göreceği bir okula dönüştürülmüştür. Çelebi, 1746 senesinde oğlu II. Ebubekir Çelebi'yi postnişin tayin etmiş, üç gün sonra da vefat etmiştir. Cenazesi ise Mevlana Türbesine defnedilmiştir(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.21. II. Ebubekir Çelebi

Babası IV. Muhammed Arif Çelebi'dir. 1720 senesinde Konya'da dünya'ya gelmiştir. Bu dönemde, aile içinde bazı karışıklıklar meydana gelmiş, II. Ebubekir Çelebi görevinden uzaklaştırılmış, yerine ise Mesnevihan Seyyid Alizade atanmıştır. Bunun yanı sıra II. Ebubekir Çelebi'yi idam etmek için ferman düzenlenmiştir. II. Ebubekir Çelebi, bu durumun ardından Yeniçeriler'i toplayarak bir isyan çıkarmıştır. Zaman geçmeden isyan bastırılmış ve II. Ebubekir Çelebi'nin idam fermanı kaldırılmış, ancak Manisa'ya sürgüne gönderilmiştir. Sürgün hayatı uzun sürmemiş, Konya'ya dönmesine izin verilmiştir. Çelebi 1784 senesinde vefat etmiş, cenazesi türbe'ye defnedilmiştir. Ardından posta Hacı Mehmed Çelebi oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.22. Hacı Mehmed Çelebi

Babası İsmail Çelebidir. Muhammed Emin Çelebi olarak tanınmıştır. 1738 senesinde dünya'ya gelmiştir. 46 yaşında iken posta oturmuş 31 sene makam çelebiliği yapmıştır. Çelebi, 1815 senesinde vefat etmiş, cenazesi türbeye defnedilmiştir. Henüz hayatta iken Mehmed Said Hemdem Çelebi'yi postnişin tayin etmiştir (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.23. Mehmed Hemdem Çelebi

Babası Hacı Mehmed Çelebidir. Esas adı Mehmed Sait'tir. 1807 senesinde dünyaya gelmiştir. Güzel ahlaklı, şahsiyet sahibi bir kimse idi. Mevlevilik tarihiyle ilgilenmiş ve önemli olaylara açıklık getirerek, çelebiler şeceresini hazırlamış, adap ve usullerle ilgili risale yazmıştır. Dergah'taki çok sayıda eseri toplayarak 1854 senesinde yapılan kütüphaneye koymuştur. Çelebi, 1859 senesinde vefat etmiş, cenazesi türbe'ye defnedilmiştir(Şafak,2012:223). Kendisinden sonra oğlu Mahmud Sadreddin Çelebi posta oturmuştur (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.24. Mahmud Sadreddin Çelebi

Babası Mehmed Said Hemdem Çelebi'dir.1827 senesinde dünyaya gelmiştir. Ağırbaşlı, hayırsever bir zattır. Konya'da 1867 senesinde büyük bir yangın çıkmış; bu yangında Konya Çarşısı tamamen yanmıştır. Yangın felaketi sonrasında kuraklık meydana gelmiş, halk perişan olmuştur. O dönemin Konya valisi ile beraber halkın yanında olmuş yardımına koşmuştur. 1867 senesinde dergah'ta onarım yapılmıştır. Çelebi, 1881 senesinde vefat etmiş, posta ise kardeşi İbrahim Fahreddin Çelebi oturmuştur(www.semazen.net).

3.3.1.24.2.25. İbrahim Fahreddin Çelebi

Babası Mehmed Said Hemdem Çelebi'dir. 1829 senesinde dünya'ya gelmiştir. Kardeşi Mahmud Sadreddin Çelebi'ye verilen bütün görevler kendisine de verilmiştir. Fakat çelebi, bir yıl makamda kalmış,1881 senesinde vefat etmiştir. Ardından Mustafa Safvet Çelebi posta oturmuştur (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.26. Mustafa Safvet Çelebi

Babası Mehmed Said Hemdem Çelebi'dir. 1836 senesinde dünya'ya gelmiştir. Makam'da bulunduğu süre içinde Kubbe-i Hadra ve Mevlana Türbesi onarımdan geçmiştir. 1887 senesinde vefat etmiş, evladı olmadığı için posta Abdülvahid Çelebi oturmuştur (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.27. Abdülvahid Çelebi

Babası Mehmed Said Hemdem Çelebi'dir. 1858 senesinde dünyaya gelmiştir. Halk tarafından çok sevilen ve cömertliği ile ün yapmış bir zattır. Fakir kimselerin evlerini ziyaret ederek ihtiyaçlarını karşılamıştır. 1907 senesinde vefat etmiş, yerine oğlu Abdülhalim Çelebi geçmiştir (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.28. Abdülhalim Çelebi

Babası Abdülvahid Çelebi'dir. 1874 senesinde dünya'ya gelmiştir. Görevi süresince bir kaç kez çelebilik makamından azledilmiş, tekrar makama iade edilmesi için mücadeleler vermiştir. 1920' li yıllardan sonra son kez posta oturmuştur. Ekim 1925'te ülkemizde tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra Mevlevi tekkelerinin merkezi olma vasfı Konya'dan Halep'e geçmiştir. Çelebi İstanbul'da kalmış olduğu otelin balkonundan düşmüş ve komaya girmiştir. Yenikapı Mevlevihanesinde 1925 senesinde vefat etmiş, oraya defnedilmiştir (www.semazen.net).

3.3.1.24.2.29. Veled Çelebi İzbudak

Babası Mustafa Necib Çelebi'dir. Tam adı Mehmed Bahaeddin Veled Çelebi'dir. 1867 senesinde Konya'da dünya'ya gelmiştir. Posta oturduğunda, annesi tarafından Mevlana soyuna mensup olduğu için çelebilik makamında bulunamayacağı konusunda itirazlar olmuştur. Çelebi ise anne ve baba tarafından Mevlana soyundan olduğunu gösteren bir şecere çıkarmıştır. Çelebi öğretmenlik, memurluk, başkatiplik gibi görevlerde bulunmuştur. Değişik gazete ve mecmualarda şiirleri yayınlanmıştır. II. Meşrutiyetin ilanından önce İttihat ve Terakki Cemiyetine katılmıştır. II. Meşrutiyetten sonra "Türk Derneği" nin kuruluşunda yer almıştır. I. Dünya Savaşında "miralay" rütbesiyle Kanal Harekatı kapsamında Şam'a gitmiştir. Kastamonu ve Yozgat milletvekilliği yapmıştır. Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına iştirak etmiştir. 1953 senesinde Ankara'daki evinde vefat etmiş ve Asri Mezarlığına defnedilmiştir. Veled Çelebi, çelebiler arasında en fazla esere sahip çelebi'dir. Mesnevi'nin ilk mensur Türkçe tercümesini hazırlamış, Mevlana Hazretleri'nin vasiyetini şerhetmiş, Sultan Veled'in şiirlerini derlemiştir(www.semazen.net).

3.3.1.24.3. Mevlana Müzesi İçerisindeki Diğer Türbeler

3.3.1.24.3.1. Çelebi Hüsameddin Efendi Hazretleri

Hz. Mevlana'nın en önde gelen talebesidir. Kendisi büyük velilerdendir. Küçük yaşlarda iken babasını kaybetmiş, ardından Mevlana Hazretlerine sığınmıştır. Babasından kalan servet ile

ilgilenmemiştir. Mevlana Hazretleri'nin gelmediği zamanlarda talebelere ders vermekle meşgul olmuştur(www.evliyalarimiz.com). Mevlana'nın Mesnevi'nin ilk on sekiz beyti kendisi tarafından yazılmış, kalanını ise Mevlana söylemiş, Çelebi Hüsameddin yazmıştır(Uz,2015:39). Mevlana Hazretleri hastalandığı zaman yerine Çelebi Hüsameddin'i bıraktığını kendisi söylemiştir. Çelebi Hüsameddin, 1284 senesinde vefat etmiş, cenazesi Mevlana türbesine defnedilmiştir(www.evliyalarimiz.com).

3.3.1.24.3.2. Salahaddin-i Zerkub

Konya'da göl kenarında kurulmuş olan Kamile köyünden olduğu, aslen ise Tebrizli olduğu söylenmektedir. Okuma yazma bilmemesine rağmen, zeki ve anlayışlı biri olduğu bilinmektedir. İlme, irfan'a aşık bir zattır. Gençlik yıllarında Seyyid Burhaneddin Tirmizi'ye mürid olmuştur. Şeyhinin sohbetlerini kaçırmayıp şevk ile dinlemiştir. Şeyhi Kayseri'ye gittikten sonra Salahaddin de ailesini alarak köyüne dönmüştür. Bir zaman sonra tekrar Konya'ya gelmiştir. Bir Cuma namazında Mevlana Seyyid Burhaneddin'den bahsederken Salahaddin birden Mevlana'da hocasının hal ve nurunu görmüş, ayaklarına kapanmıştır. Mevlana'nın dostu olmuş, kendisine büyük bir sevgi beslemiştir.

Şems'in gidişinden sonra Mevlana birgün Konya çarşısında dolaşırken yolu kuyumcuların olduğu tarafa düşmüştür. Salahaddin'in dükkanı da buradadır. Ve çırakları ile altın dövmektedirler. Çekiçlerin ahenkli vuruşlarından güzel bir musiki oluşmuştur. Mevlana Hazretleri dükkanın önüne gelince durmuş, sesleri dinlemiş, bir eliyle feracesinin yakasını tutarak sema'ya başlamıştır. Çarşı ahalisi ise bu durumu seyretmektedir. Salahaddin Mevlana'yı görünce çekici bırakarak çıraklarına devam etmelerini söylemiş ve dışarı çıkıp Mevlana'nın ayaklarına kapanmıştır. Mevlana sema yaparken: “Yekî gencî pedîd âmed der în dükkân-ı Zerkûbî, Zihî sûret, zihî ma'nî, zihî hûbî, zihî hûbî” “Bu kuyumcu dükkanında bir hazine göründü. Ne hoş suret, ne hoş mana, ne güzellik, ne güzellik...” gazelini söylüyordu. Öğleden ikindiye kadar Mevlana sema'ya ara vermemiştir. Onu izleyen Salahaddin'in gönül perdeleri aralanmıştır. Mevlana ise: “Yağma, ey ahali, yağma!” diye seslendi. Kısa sürede dükkandaki altınlar kapışılmıştır. Salahaddin'in servetinden bir şey kalmamıştır. Salahaddin, Mevlana'nın aşkı ile bir anda olgunlaşmıştır. Şems'in kaybolmasının ardından Mevlana, kendine tabi olanlarla meşgul olma görevini 1229 senesinde Salahaddin-i Zerkub'a bırakarak onu Şeyh yapmıştır (www.semazen.net).

Mevlana, Salahaddin'in kızlarının eğitimlerinde yardımcı olmuştur. Fatıma'ya yazı yazmayı

ve Kur'an okumayı öğretmiştir. “Fatıma benim sağ gözüm, kardeşi Hediye de sol gözumdür” diye onlara iltifatlarda bulunmuştur. Mevlana ilerleyen zamanlarda Fatıma'yı oğlu Sultan Veled ile evlendirmiştir. Kardeşi Hediye'yi de yanında büyümüş olan Nizameddin-i Hattat ile evlendirmiştir (Şimşekler, 2014:334). Şeyh Selahaddin 1239 senesinde vefat etmiş, cenaze namazını Mevlana kendisi kıldırması ve babasının yanına defnettirmiştir(Uz,2015:38).

3.3.1.24.3.3. Sipehsalar Çelebi

Veliler listesinde adı geçen Feridun bin Ahmed Sipehsalar(Kumandan), bazı kaynaklara göre 1213-1218 yıllarında doğmuş, 1312 yılında da vefat etmiştir. Hazreti Mevlana ve etrafındakilerle ilgili yazmış olduğu risalesi ile ünlüdür. Sipehsalar kırk yıl boyunca Mevlana'ya hizmet etmiş, risalesini son zamanlarında yazmaya başlamıştır. Risalesini tamamlayamadan vefat etmesi üzerine başka kimseler tarafından tamamlanmıştır. Risalesi Türkçe'ye de çevrilmiştir (Uz,2015:135).

3.3.1.24.3.4. Sultan'ul Ulema Bahaeddin Veled (k.s.)

Mevlana Hazretlerinin babasıdır. Horasan'ın Belh şehrinde dünya'ya gelmiştir. Esas adı Muhammed'dir. Baha Veled olarak tanınmış, Sultanu'l-Ulema diye lakap verilmiştir. Baha Veled, kendisini takva ve Peygamber efendimizin (a.s) yoluna adamıştır. Dönemin yöneticilerinin yanlış davranışlarını eleştirmiş, onları bid'at ehli olarak görmüştür. Halkın ona karşı olan sevgi ve teveccühü tasavvufa karşı olan bazı kimseleri kışkırtmış; Baha Veledin aleyhine konuşmaya başlamışlardır(Uz,2015:28). Durum Sultan'a kadar ulaşmıştır. Sultan üzülmüş ve Baha Veled'in Belh'ten gitmesini istemiştir. Sultan daha sonra pişman olsa da Baha Veled'i göçten vazgeçirememiştir. Baha Veled'in kızı Fatma Hatun evli olduğundan Belh'de kalmıştır(Uz,2015:29).

Baha Veled ve yanındakiler öncelikle Erzincan'a gitmişler, bir zaman sonra Karaman'a gelip yerleşmişlerdir.7 yıl boyunca da burada kalmışlardır. Mevlana 17-18'li yaşlarda Gevher Hatun'la evlenmiş, annesi Mümine Hatun ve abisi Muhammed Alaaddin burada vefat etmişlerdir. Mevlana'nın oğulları Sultan Veled ile Alaaddin Çelebi de burada dünya'ya gelmişlerdir. 1228 senesinde Mayıs ayında kabile, Sultan Alaaddin Keykubat'ın Konya'ya daveti üzerine Konya'ya hareket etmiştir. Alaaddin Keykubat, devlet erkani ve halk tarafından şehrin dışında karşılanmışlardır. Baha Veled, Konya'ya geldikten üç sene sonra, 1231 senesinde vefat etmiş, cenazesi bugünkü yerine defnedilmiştir. Mezar taşı kitabesinin Türkçesi “Allah bakidir. Burası ulumuz, efendimiz şariat sadrı, hikmet kaynağı, sünneti diriltten, bitatı

kökünden söküp atan, kendisine uyulan, Rabb’a mensup, alim ve amil, bilginler sultanı, doğunun ve batının müftüsü, şeriat ve dinin bahası, İslam’ın ve Müslümanların şeyhi, Belhli Ahmet oğlu Hüseyin oğlu Muhammed’in yattığı yerdir. Allah ondan da, geçmişlerinden de razı olsun. 628 yılı Rebiülahiri’nin on sekizinci Cuma günü kuşluk vaktinde vefat etti.” şeklindedir (Uz,2015:31).

3.3.1.24.3.5. Şeyh Kerimeddin

Hacı Bektemüroğlu Şeyh Kerimeddin, Hz. Mevlana’nın muasırı olup onun sohbetlerinde bulunmuştur. Sultan Veled’in hocalarından, dönemin seçkin velilerindendir. Hakkında fazla bilgi mevcut değildir. Şeyh Kerimeddin, 1292 senesinde vefat etmiştir. Sandukası Mevlana Türbesinde Ulu Arif Çelebi’nin yanındadır. Kabir taşı kitabesi şöyledir: “Burası, arif dostların övündükleri üstün âşık ve’l sâdık Hacı Bektemüroğlu, Mevlâna’ya müntesip Şeyh Kerimeddin’in yüce türbesidir. Allah rahmet etsin. Altıyüz doksan bir yılı Zilhiccesi’nde göçtü(Uz,2015:86).

3.3.1.25. Gömeç Hatun Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Musalla Mezarlığı içerisinde yer almaktadır. Selçuklu dönemine ait olan türbe 1284 senesinde yapılmıştır. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:910). Türbe eyvanlı türbe olarak tasarlanmıştır. Cenazelik bölümü diğer Selçuklu türbelerine benzer yapıdadır(Aygör vd, 2010:911).

Resim 34: Gömeç Hatun Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Gömeç Hatun, Tokat'ta dünya'ya gelmiştir. Asıl adı Gömeç Halime'dir. “Gömeç” kelimesi “külde pişen ekmek, bal peteği” gibi anlamlarda kullanılmaktadır. “Mehd-i ulya” olarak bilinen Gömeç Hatun, Türkiye Selçukluları döneminin Sultanı Rükneddin Kılıçaslan IV.'in hanımı ve Gıyaseddin Keyhüsrev (III.)'in annesidir. Gömeç Hatun, Mevlana Celaleddin Rumi'nin müridelerindendir (Bekleyiciler, 2012:20).

3.3.1.26. II. Kılıçaslan Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1192 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında düzgün kesme taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:21).

Resim 35: II. Kılıçaslan Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Alaaddin tepesindeki Alaaddin Cami'nin avlusunda yer alan türbe Selçuklu türbe mimarisinde yapılmıştır. Ancak ongen planda yapılan tek türbe'dir. Türbe on köşeli kesme taştan gövde'ye sahiptir. Üzeri kubbe ile örtülüdür (Aygör vd, 2010:22).

Türbe'de; Sultan II. Kılıçaslan, Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev, Sultan I. Mesut, Sultan I. Alâeddin Keykubat, Sultan II. Rüknettın Süleyman, Sultan IV. Kılıçaslan, Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kabirleri bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:22).

Resim 36: II. Kılıçaslan Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.27. İshak Paşa Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan türbenin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Kare planda tasarlanan yapının kubbesi de sivri olarak inşa edilmiştir. Türbeye giriş, batı yöndeki bir kapıdan yapılmaktadır. Aydınlatmayı sağlayan üç adet pencere bulunmaktadır. Türbe, oldukça sade tasarlanmıştır. Kitabesi bulunmayan yapının vakfiyesinden Emir İshak Bey tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Aygör vd, 2010:904).

Resim 37: İshak Paşa Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.28. İynel ve Mahmud Dede Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbe'nin yapım dönemi 16. yüzyıldır. Eserin duvarlarının üzeri mermerle kaplanmıştır (Aygör vd, 2010:926).

İynel ve Mahmud Dedeler, Mevlevi dergahına mensupturlar. Türbe zaman içerisinde hasar görmüş ve yıkılmıştır. Kabir taşları müzeye kaldırılmış, kabirleri ise bir vakıf bahçesinin içerisinde kalmıştır. Türbe'nin bulunduğu alan Karaman Beylerbeyi Ali Paşa tarafından vakfedilmiştir (Uz,2015:171).

3.3.1.29. Kadı İzzeddin Muhammed Türbesi

Karatay ilçesinde bulunmaktadır. Kadı İzzeddin Muhammed, bir mescid ve bir de medrese inşa ettirmiştir. Türbe de mescidin yanında bulunmaktadır.

Kadı İzzeddin Muhammed, Selçuklular zamanında yaşamış büyük alimlerdenidir. Ayrıca önemli devlet adamlarından birisidir. 1246 senesinde II. İzzeddin Keykavüs Selçuklu tahtına geçmiş, Kadı İzzeddin Muhammed'i de vezir yapmıştır. Kadı İzzeddin Muhammed, moğollarla büyük mücadele vermiş, ülkeyi korumak için elinden geleni yapmıştır. Moğolların yapmış olduğu saldırı sırasında şehit edilmiştir(Uz,2015:130).

3.3.1.30. Kadınhanlı Topbaşzade Ahmed Kudsi Efendi

Ahmed Kudsi Efendi Konya iline bağlı Kadınhanı ilçesinde dünya'ya gelmiştir. Babasının adı Mustafa olup, "Topbaşzade" diye anılırdı (Uzunpostalcı,2010:74). Büyük alimlerden fıkıh, hadis, tefsir ve tasavvuf dersleri almıştır. Konya'ya yerleşerek halkı irşatla meşgul olmuştur. Çok sayıda risale yazmıştır. Kırk bin hadis ezberlemiş, o nedenle "Seyyidül-muhaddisin" olarak anılmıştır. 1889 senesinde vefat etmiş ve Mevlana Dergahı'nın bahçesine defnedilmiştir. Cumhuriyet devrinde, Mevlana bahçesindeki düzenleme çalışmalarında mezar taşı, Sırçalı Medrese'ye kaldırılmıştır(www.evliyalar.net).

3.3.1.31. Kalender Baba Türbesi ve Kesikbaş Türbesi

Kalender Baba Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme birlikte kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:923). Türbe, sekiz kenarlı bir gövdenin külahla örtülmesinden oluşmaktadır. İki katlı olarak yapılan eserin kapıları güney yöndedir. Süslemeli yapılarıdır (Aygör vd, 2010:924). Kemer hizasında

mazgal pencereler bulunmaktadır. Kubbe birbiri üzerine oturtulmuş kemerlerle süslenmiştir.

Resim 38: Kalender Baba Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbenin üst katında göstermelik olarak bir sanduka bulunmaktadır.

Resim 39: Kalender Baba Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Asıl kabirler cenazelik katında bulunmaktadır. Burada 3 adet sanduka mevcuttur. Yapılan kazı ve çevre düzenlemesi çalışmalarında ortaya çıkan kalıntılardan burasının Kalenderhane Tekkesi olduğu anlaşılmıştır (Karpuz,2009:419).

Resim 40: Kalender Baba Türbesi Cenazelik Bölümü

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kesikbaş Türbesi

Selçuklu İlçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:925). Türbe, kuzey tarafta bulunan Kalender Baba Türbesi ile birlikte Çifte Kümbetler olarak adlandırılmaktadır. Türbe sekizgen gövde ve pramidal kulahtan meydana gelmektedir (Karpuz,2009:423).

Resim 41: Kesikbaş Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe iki katlı olarak tasarlanmış, üst katta göstermelik olarak bir adet, cenazelik katında ise

4 adet sanduka bulunmaktadır.

Resim 42: Kesikbaş Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kalender Baba ve Kesikbaş Türbesi içerisinde kabri bulunan kimseler birbiri ile karıştırılmaktadır. Kalender Baba (Ebubekir Niksari-Cavlaki) bir kalenderi şeyhi olup Tokat'lıdır. Cemaleddin Savi'nin de halifelerinden birisidir. 1205-1206 senelerinde Konya'ya yerleşmiş ve çok sayıda müridi olmuştur. Mevlana hazretleri ile aynı çağda yaşamış, kendisinden sonra vefat etmiştir. Bazı kaynaklar Ebubekir Niksari'nin başı kesilerek idam edildiğini aktarmakta, diğer türbedeki kimse ile karıştırılmaktadır (Uz,2015:153) Bu türbenin Selçuklular zamanında başı kesilerek şehit edilen bir kahramana ait olduğu düşünülmektedir (Genç ve Bilgin, 2017:76).

3.3.1.32. Karaaslan Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbenin üst katında selçuklu çinileriyle süslenmiş göstermelik bir sanduka bulunmaktadır. Asıl kabir cenazelik kısmında'dır. Türbe kitabesinde burada kabri bulunan zatın İbrahim oğlu Karaaslan olduğu yazmaktadır.

Karaaslan, Veliler arasında yer alan önemli devlet adamlarındandır. Konya'da bulunan Karaaslan Mahallesi bu kimsenin ismini taşımaktadır. Bazı kaynaklarda türbede kabri bulunan Karaaslan'ın başvezir Ziyaüddin Karaaslan olduğu belirtilmektedir (Uz,2015:89).

Resim 43: Karaaslan Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 44: Karaaslan Türbesi içten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.33. Ladikli Ahmed Hüdai Hazretleri

Sarayönü ilçesinin Ladik köyünde dünya'ya gelmiştir. Balkan savaşlarına iki abisi ile beraber katılmıştır. Daha sonra Çanakkale Savaşına iştirak etmiştir. Yirmi yıl üzerinde bir askerlik hayatı olmuştur. Hem gazi hem de veli bir kimsedir. Çok sayıda şiiri olup dostları tarafından kaleme alınmıştır. Pek çok keramet göstermiştir. Bir süre rahatsızlık geçirdikten sonra 1969 senesinde vefat etmiştir. Ladik mezarlığına defnedilmiştir (Uz,2014:237).

3.3.1.34. Muhammed Kudsi Bozkırı Hazretleri (Memiş Efendi)

Hacı Memiş Efendi büyük alim ve velilerdendir. Asıl adı, Muhammed b. Mustafa b. İsa'dır. 1784 senesinde Konya ilinin Bozkır ilçesinde dünya'ya gelmiştir. Annesi, Halime Hatun'dur. Hocası Hasan Kudsi Efendi'den dolayı "Kudsi" denilmiştir. Halk arasında "Memiş Efendi" olarak tanınmıştır (www.evliyalarimiz.com).

Şam'da bulunan Halid-i Bağdadi Hazretleri'nin yanına gitmiş ve Anadolu'nun irşadı için görevlendirilmiştir. Bunun üzerine memleketi olan Konya'ya geri dönmüştür (Çelik & Bilgili,2014:5). Beş ay kadar Seydişehir'de halifesi Abdullah efendinin yanında kalmış, daha sonra Çavuş kasabasına geçmiştir. Ömrünün kalanını burada geçirmiştir. 1852 senesinde vefat etmiş, bu kasaba'da defnedilmiştir. 1866 senesinde ise türbesi yaptırılmıştır (Çelik & Bilgili,2014:5).

3.3.1.35. Nasreddin Hoca Efendi Hazretleri ve Türbesi

Akşehir ilçesinde kendi adıyla bilinen mezarlıktadır. Geçirdiği onarımlar sonrası özgünlüğünü yitirmiş olan türbenin günümüzdeki şeklini 1905 senesinde Akşehir Kaymakamı Şükrü Bey sağlamıştır. Yapının eski halinden sadece ana türbe kalmıştır. Buradaki sanduka mermerden yapılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2022).

Nasreddin Hoca, Eskişehir'e bağlı Sivrihisar ilçesinin Hortu köyünde dünya'ya gelmiştir. İlk eğitimini imam olan babasından almıştır. Daha sonra Konya Medreselerinde eğitimini tamamlamıştır. Akşehir'e giderek tanınmış velilerden olan Akşehir'de yaşayan Seyyid Mahmud Hayrani'nin yanına gitmiş, oraya yerleşmiştir (Uz,2015:136. Akşehir'de müderrislik ve Kadılık görevlerinde bulunmuştur. Ömrünün kalanını burada geçirmiş, 1284 senesinde vefatından sonra adıyla bilinen kabristana defnedilmiştir(www.evliyalarimiz.com).

Nasreddin hocanın ünü her yere yayılmıştır. Edebiyat ve mizah alanında iz bırakmıştır. Gülerken düşündüren, düşünürken güldüren bir zattır. Bir halk filozofudur. Fıkralarının çoğunun basımı yapılmıştır. Bugün Akşehirdeki kabri ziyaretçilerle dolup taşmaktadır (www.evliyalarimiz.com).

Resim 45: Nasreddin Hoca Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.36. Pirebi Sultan Türbesi

Meram ilçesinde bulunan türbe Söylemez Türbesinden biraz daha ileride olup, Pirebi Sultan'ın kabri açıkta caminin kible tarafında bulunmaktadır (Uz,2015:103).

Pirebi Sultan, Hoca Fakih'in müridi ve talebesidir. 13. yüzyıl'da yaşamıştır. Hayatı hakkında kesin bilgi yoktur. Tarihçi İ. Hakkı Konyalı'ya göre türbede kabri bulunan kimsenin bir alim mi, yoksa devlet adamı mı olduğu bilinmemektedir. Ancak Fatih döneminde Sultan Pirebi zaviyesinin vakıfarı olduğundan buradaki kimsenin Şeyh olma ihtimalinin daha yüksek olduğu görüşündedir. Hacı Bektaş-ı Veli Velayetnamesi'nde ise Pirebi (Pir Ebi)'nin Hacı Bektaş-ı Veli'nin halifesi olduğu belirtilmektedir. Sadreddin Konevi'nin Hacı Bektaş-ı Veli'nin derslerine katılamadığı gerekçesi ile kendisinden Konya'ya bir derviş göndermesini istemesi üzerine, O'da Pirebi Sultan'ı göndermiştir(Uz,2015:102).Pirebi Sultan'ın çok sayıda müridi olmuş halk tarafından sevilmiştir. Konya'da vefat etmiş ve burada defnedilmiştir (Uz,2015:103).

Resim 46: Pirebi Sultan Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.37. Pir Esad Sultan (Pisili) Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbe, oldukça bakımlı bir türbedir. Türbe içerisinde bulunan çok sayıda iri taş sandukanın kenarına yığılmış durumdadır.

Resim 47: Pir Esad Sultan (Pisili) Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Pir Esad Sultan, Halk arasında “Pisili Sultan” olarak bilinmektedir. Hazreti Mevlana muasırı olan velilerdendir. Kitabesinden anlaşıldığına göre 1263 senesinde vefat etmiştir. Kedileri çok

sevdiği için vasiyeti üzerine, kedisi de ayak ucuna gömülmüştür (Uz,2015:79).

Resim 48: Pir Esad Sultan (Pisili) Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.38. Rüstem Bey Türbesi

Seydişehir ilçesinde bulunan türbe, Seyyid Harun Cami'ye bitişik olarak inşa edilmiştir. Eserin yapımında keşme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Türbe kare planda tasarlanmıştır. Dışardan pramidal külah ile örtülmüştür. Türbeye giriş doğu taraftaki kapıdan sağlanmaktadır. Kuzey ve batı duvarlarında pencereleri bulunmaktadır. Türbe küçük ve dar olmasına rağmen içeride beş adet sanduka bulunmaktadır. Bu sandukalardan dört tanesi Turgutoğulları ailesine aittir. Türbedeki sandukaların dizilişi şöyledir: Girişte soldan ilk sıradaki mezar, Turgutoğlu Emir Şah'ın kızı Sultan Hatun'a aittir. İkinci mezar Rüstem Bey'e aittir. Üçüncü mezar Rüstem Bey oğlu Ali Bey'e aittir. Dördüncü mezar Rüstem Bey kızı Dürrühant Hatun'a aittir. Beşinci mezar Mustafa oğlu Yusuf'a aittir (Çaycı,2015:65).

3.3.1.39. Sahibata Türbesi

Meram ilçesinde bulunan türbe, Sahib Ata Külliyesi içerisinde yer almaktadır. Sahip Ata Fahreddin Ali türbeyi 1283 senesinde yaptırmıştır (Karpuz,2009:56). Türbe çini örnekleri ile dikkat çekmektedir. Türbe duvarlarının bir kısmı mavi renkli çini panolarla kaplanmıştır. Zeminde ise kare tuğlalar kullanılmıştır. Türbede onüçüncü yüzyıl Selçuklu çini mozaik süslemelerinin en iyi örnekleri bulunmaktadır. Türbedeki altı sanduka çini levhalarla kaplanmıştır. Bu çiniler üzerinde kabartma yazılar ve bitkisel süslemeler yer almaktadır.

Resim 49: Sahib Ata Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbedeki sandukalardan en büyüğü Sahip Ata'ya; diğerlerinin oğulları Taceddin Hüseyin, Nusreddin Hasan, kızı Melike Hatun ile torunu Şemseddin Muhammed'e ait olduğu düşünülmektedir (Karpuz,2009:57).

Fahreddin Ali, “Sahibata” ismiyle tanınmıştır. Anadolu Selçukluları zamanında adalet nazırlığı, baş vezirlik yapmıştır. Konya dahil Anadolu’nun birçok yerinde eserler yaptırmıştır. Bunlar arasında mescidler, hamamlar, çeşmeler, türbeler, medreseler, han ve kervansaray gibi eserler yer almaktadır(Uz,2015:114).

3.3.1.40. Sadır Sultan Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Sedirler mezarlığı içerisinde yer almaktadır. Türbenin bulunduğu Sedirler semti Sadır sultanın ismini taşımaktadır (Uz,2015:78). Kare planda tasarlanmış olan yapı taş ve kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Sedirler mezarlığı içerisinde (Genç ve Bilgin, 2017:29).

Sadır Sultan, Selçuklu döneminin alimlerindenidir. Bunun yanında hekimlik de yapmıştır. Asıl adı Bekir, lakabı ise Sadreddin Sadri’dir. “Sadır Sultan” adıyla ün kazanmıştır. Sadr, devlet adamları için kullanılan bir ünvandır. Sadır, göğüs, baş gibi anlamlara gelmektedir. Ayrıca, alim kimselere sevgi ve hürmet ifadesi olarak kullanılmıştır(Uz,2015:77)

Resim 50: Sadır Sultan Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.41. Seyfettin Karasungur Türbesi

Karatay ilçesinde Selçuklular dönemine ait olan türbe, sekizgen gövdeli ve piramidal külahlı olarak tasarlanmış; yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Türbenin asıl girişi olan doğu taraftaki kapı kapatılmış, batı tarafta dikdörtgen bir kapı açılmış ve giriş buradan yapılmaktadır (Erdemir, 2015:57). Türbe içerisinde bir adet sanduka bulunmaktadır.

Resim 51: Seyfettin Karasungur Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Emir Seyfettin Karasungur, Selçuklular zamanında Başkumandanlık yapmış bir devlet adamıdır. Mevlana hazretleri ile olan yakınlığıyla tanınmıştır(www.karatay.bel.tr).

3.3.1.42. Seyyid Harun Veli Türbesi

Seydişehir ilçesinde bulunan Seyyid Harun Cami'nin yanında yer almaktadır. Türbe, dikdörtgen planlı olarak tasarlanmıştır. Eserin yapımında kaba yonu taş kullanılmıştır. Doğu ve batı duvarlarında birer pencere bulunmaktadır (Çaycı, 2015:63). Giriş kısmı kuzey duvarda olup iki basamaklı merdivenle çıkılır. Türbe örtüsü içten kubbe şeklinde, dışardan çokgen külahlı kapatılmıştır.

Türbe'nin içerisinde tuğla malzemeden yapılmış sanduka bulunmaktadır. Zemin kesme taşla kaplanmıştır. Mermer kitabesinde: “Bu mübarek türbe, yoksulların efendisi, Tanrının rahmetine kavuşmuş ve ... bağışlanmış, Seyyid Harun'un 23 Rebiyülevvel 720'de vefatı üzerine inşa edildi” yazmaktadır. Türbe, Anadolu Türk mimarisinde ender görülen kare prizma gövde üstüne dıştan külah uygulaması özelliği göstermektedir (Çaycı, 2015:64)

Resim 52: Seyyid Harun Veli Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Seyyid Harun Veli, Horasan'dan gelip Seydişehir'e yerleşmiş ve Seydişehir'i kurmuştur(Uz,2015:163). Seyyid Harun Veli, Horasanda dönemin alimlerinden ilim tahsil etmiş, amcasının vefatı sonrası Horasan emiri olmuştur. Büyük babası ve amcasının kabrini ziyarete gittiği bir günde bir ses duymuştur. O ses kendisine Küpe Dağı'nın eteklerinde bir şehir kurmasını söylemiştir. Aynı sesi başka zamanlarda da duymuş, bunun üzerine halkın ileri

gelenlerini toplamış ve olayı anlatmıştır. Halkın bir bölümü onunla yola çıkarak Konya'ya gelmişlerdir. Harun Veli bir cami'de ibadetle meşgul olmuş, bir süre sonra yolculuğa devam etmişlerdir. Seydişehir bölgesine geldiklerinde burada Seydişehir kurulmuştur. Seyyid Harun Veli birgün hastalanmış ve öldüğünde buraya gömülmek istediğini söyleyerek kabrinin üzerine türbe yapılmasını vasiyet etmiştir. 1320 senesinde de vefat etmiş, vefatından sonra kızı Halife Sultan postnişin olmuştur (www.evliyalarimiz.com).

3.3.1.43. Seyyid Mahmud Hayrani Türbesi

Akşehir ilçesinde bulunan türbenin içerisinde Mahmud Hayrani'nin, kardeşi Necmeddin Ahmet'in ve torunu Seyit Ali'nin kabirleri yer almaktadır. Sanduka kitabesinin türkçesi şöyledir: “Velilerin kutbu mesut şehit, merhum ve mağfur senedim ve efendim Seyyid Mahmud İbni Mesut H. 667 yılında ölmüştür. Allah'ın geniş rahmeti üzerine olsun.” Bu türbe sanat özelliği taşımaktadır. Türbenin Mevlana Türbesi'ne örnek teşkil ettiği yada mimarının aynı kimse olduğu tahmin edilmektedir. Türbe bugün ziyaret edilen yerler arasındadır.

Seyyid Mahmud Hayrani, Selçuklu devlet adamlarından Mesut Paşa'nın oğludur. Harran'dan göç ederek Konya'ya gelip yerleşmiştir. Bir zaman Mevlana Hazretleri'nin yanında kalarak hizmetinde bulunmuş ve Mevlana'dan feyz almıştır. İlerleyen zamanlarda Akşehir'e giderek inzivaya çekilmek istemiş fakat ilahi aşkın tesiriyle dağlara düşmüş, bir vakit dolaştıktan sonra, meczup haldeyken Akşehir'e dönmüştür. Hayrani, 1268 senesinde vefat etmiş, Sultan Dağı'nın eteklerindeki türbesine defnedilmiştir(Uz,2015:83).

3.3.1.44. Sivayuş Sultan Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Seçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Türbenin dört tarafında birer pencere bulunmaktadır. Kubbe üzeri külahla örtülmüştür (Aygör vd,2010:937).

Seyyid Siyavuş, veliler listesinde adı geçen zatlardan birisidir. “Siyavuş Sultan, Şah Siyavuş” gibi isimlerle anılmıştır. Bu isimler veliler, devlet büyükleri için sıkça kullanılmıştır. Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı, türbede kabri bulunan kimsenin II. Keykavüs'un oğlu Siyavuş olduğunu aktarmıştır(Uz,2015:107).

Resim 53: Sivayuş Sultan Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.45. Söylemez Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan türbe, 1880 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Türbenin gövde kısmı altıgen olarak tasarlanmıştır. Üst kısmı piramidal biçimde tuğla kullanılarak örtülmüştür. Türbede güney ve kuzey tarafta iki adet pencere bulunmaktadır.

Resim 54: Söylemez Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Yapının ortasında bir sanduka yer almaktadır. Bu sanduka Şeyh Fazıl Hüseyin Söylemez' e aittir. Sandukanın etrafında demir parmaklıklar bulunmaktadır (Dursun, 2015:135).

Şeyh Fazıl Hüseyin, Veliler arasında yer almaktadır. Hindistan'da dünyaya gelmiştir. Az konuşan bir kimse olduğundan halk arasında "söylemez" olarak anılmıştır (Aygör vd, 2010:892).

3.3.1.46. Şeker Furuş Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbenin yapımında taş kullanılmıştır. Türbeden günümüze sadece alt katı ulaşmıştır. Giriş güney taraftan sağlanmıştır. Cenazelik bölümü kareye yakın bir planda tasarlanmıştır. Kayıtlardan yapının yıkılmış olan üst katının eyvan tarzında olup çini mozaikle süslü olduğu anlaşılmaktadır. Koruma maksadıyla türbe üzeri çelik çatı sistemi örtülmüştür (Aygör vd, 2010:938). Türbe, içinde bulunduğu toprak sahibi tarafından bu arazinin elinden alınması korkusu ile yıktırılmıştır. Bu türbe günümüzde Şeker Fabrikası sınırları içerisinde yer almaktadır (Uz,2015:113).

Şeker Furuş, Selçuklular döneminin büyük velilerindendir. Asıl adı Hasan'dır. Şekercilik yaptığından "Şeker Furuş" ismiyle anılmıştır. Hoca Fakih'in müritlerinden birisidir. Hocasına olan bağlılığı nedeniyle Hoca Fakih Külliyesi karşısına türbe yaptırmış, vefatından sonra buraya defnedilmiştir (Uz,2015:112).

3.3.1.47. Şeyh Alaman Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1288 senesinde Şeyh Alaman tarafından yaptırılmıştır. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:940). Kare planda tasarlanmış olan yapı kubbe ile örtülmüş olup üstü kurşun ile kaplanmıştır. Türbeye giriş doğu yönde bir kapı ile sağlanmıştır. Türbe içerisinde tuğladan yapılarak çamur ile sıvanmış bir sanduka bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:941).

Şeyh Alaman, Selçuklu dönemi velilerinden bir zattır. Doğum ve vefat tarihleri ile ilgili kesin bilgi bulunmamaktadır. Fakih Ahmed'in talebelerinden biri olduğu düşünülmektedir (Uz,2015:84).

Resim 55: Şeyh Alaman Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 56: Şeyh Alaman Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.48. Şeyh Halili Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan türbe, 1597 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Yapı sekizgen planda tasarlanmış ve üzeri kubbeyele örtülmüştür. Türbenin üst kısmında dört, alt kısmında üç pencere bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:942).

Resim 57: Şeyh Halili Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 58: Şeyh Halili Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Şeyh Halili, Konya’da dünya’ya gelmiştir. Asıl adı Mustafa, mahlası ise Halili’dir. Konya’da Halveti Şeyhliği görevini yapmıştır. İyi bir şair ve hattattır. 1589 senesinde vefat etmiş, bugün türbesinin bulunduğu yere defnedilmiştir. Türbe ise 1597 senesinde inşa edilmiştir (Uz,2015:238).

3.3.1.49. Şeyh Hasan Rumi Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:944). Türbenin içerisindeki oda’da bir adet sanduka bulunmaktadır. Bir de alt katta dar bir merdivenden geçilerek ulaşılan cenazeliğin olduğu kısım vardır. Bu cenazelik dikdörtgen planda tasarlanmıştır.

Hasan Rumi, Şeyh Osman Rumi’nin kardeşidir. Mevlana zamanında yaşadığı rivayet edilmektedir (Uz,2015:121).

Resim 59: Şeyh Hasan Rumi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.50. Şeyh Osman Rumi Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:946).

Türbe Şeyh Hasan Rumi türbesinin arka tarafındadır. Kapı, kemer ve sövelerde mermer malzeme tercih edilmiştir. Eserde künbed ve eyvan tipi yapılar bir arada kullanılmıştır. Plan tipi olarak kübik bir gövde üzerinde yükselen sekizgen kasağı bulunmaktadır (Uz,2015:121). Türbenin üst katında on adet göstermelik sanduka bulunmaktadır. Asıl kabirler alt kattaki cenazelik bölümünde yer almaktadır.

Resim 60: Şeyh Osman Rumi Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 61: Şeyh Osman Rumi Türbesi Cenazelik Bölümü

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Şeyh Osman Rumi, Konya’da yaşamış velilerdendir. Sipehsalar’ın anlattığına göre, Şeyh Osman Rumi, Hazreti Mevlana’nın arkadaşlarındandır. Ve Şeyh Hasan Rumi’nin de kardeşidir(Uz,2015:121).

3.3.1.51. Şeyh Şerafeddin Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan türbe, Şerafeddin Cami'ye bitişik olarak inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Kare planlı kübik gövdede tasarlanmıştır. Türbe kapısı güney tarafta bulunmaktadır (Yılmaz, 2015:227) Türbe içerisinde bir adet sanduka yer almaktadır.

Şeyh Şerafeddin, Selçuklular zamanının tanınmış alimlerindendir. Ayrıca kendisinin “emir” olduğu da rivayet edilmektedir(Uz,2015:91).

Resim 62: Şeyh Şerafeddin Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.52. Şeyh Şücaeddin Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan türbe, 1349 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:947).

Kare planda kübik gövdeli olarak tasarlanmıştır. Türbenin üzeri kubbe ile örtülmüş olup, duvarları taş, kapı ve pencere çerçeveleri mermer, kubbesi tuğla ile inşa edilmiştir. Giriş kapısı ahşaptan olup türbenin doğu cephesinde bulunmaktadır. Kuzey ve batı yönlerde dikdörtgen mermer pencereler mevcuttur (Şimşir, 2015:243). Türbe içerisinde bir adet sanduka yer almaktadır.

Resim 63: Şeyh Şücaeddin Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 64: Şeyh Şücaeddin Türbesi İçten Görünüm

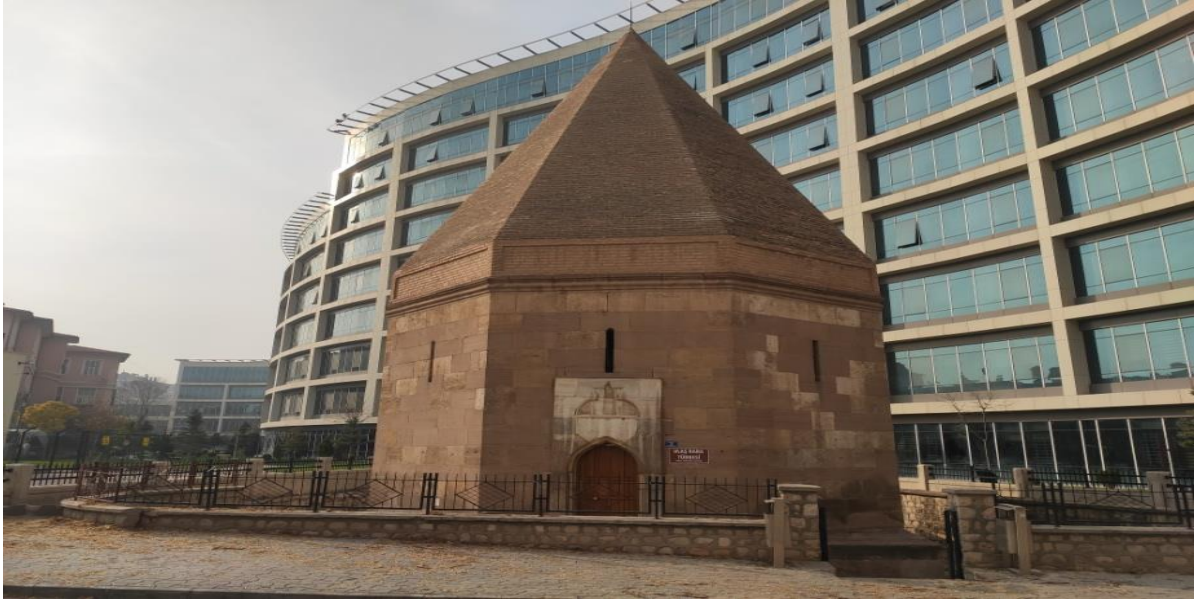
Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Şeyh Şücaüddin, veliler arasında adı geçmektedir. Bazı kaynaklarda bu türbede kabri bulunan kimsenin İzzettin Keykavus'un kızı Hand Fatma Hatun'un azat ettiği kölesi Şücaüddin Uğurlu İbn-i Abdullah olduğu aktarılmaktadır. Diğer bazı kaynaklarda ise buradaki Kabir sahibinin bir derviş olduğu belirtilmektedir (Şimşir, 2015:243).

3.3.1.53. Ulaşbaba Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:958). Eser sekizgen planda tasarlanmış olup gövde üzeri külahla kapatılmıştır. İç mekan kubbe ile örtülmüş, farklı renkte tuğlalar zizzak biçiminde sıralanarak oluşturulmuştur (Aygör vd, 2010:959). Türbe içerisinde bir adet sanduka yer almaktadır.

Resim 65: Ulaşbaba Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 66: Ulaşbaba Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Ulaş Baba, “Ulaş Dede” olarak da tanınmaktadır. Selçuklular döneminin büyük velilerindendir. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında bilgi mevcut değildir (Uz,2015:90).

3.3.1.54. Ulvi Sultan Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla ve moloz taş kullanılmıştır(Aygör vd, 2010:960).

Resim 67: Ulvi Sultan Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 68: Ulvi Sultan Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe ve mescit olarak iki yapı bulunmaktadır. Kare planda tasarlanmıştır. Mescidin mihrabı İnce Minareli Medresede bulunmaktadır. Mescide bitişik inşa edilmiş olan türbenin gövdesi altta kare planlı olup, primadal bir külahla örtülmüştür (Aygör vd, 2010:960). Türbenin üst katında göstermelik olarak bir adet sanduka bulunmaktadır. Cenazelik katında ise beş adet kabir yer almaktadır.

Ulvi Sultan, Selçuklu döneminin tanınmış velilerindendir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Tam adı Muhammed Ulvi Sultan'dır. Aslen Azerbaycanlıdır (Uz,2015:94).

3.3.1.55. Üçler Türbesi

Karatay ilçesinde bulunan Üçler kabristanında yer almaktadır. Bu türbede üç kardeşten İsmail Efendi ve İbrahim Efendinin meftun olduğu, Mustafa Efendi'nin ise Manisa'da metfun bulunduğu bilinmektedir. Babaları Mahmut Efendi'nin Peygamberimizin soyundan geldiği rivayet edilmektedir. Bu üç kişi de veliler arasında yer almaktadır. (Uz,2015:108).

Resim 69: Üçler Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.56. Tac'ül Vezir Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1240 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Eser sekizgen planda tasarlanmıştır. Türbeye giriş güney doğu yöndeki bir kapı ile sağlanmaktadır. Kubbesi tuğladan balıksırtı şeklinde örülmüştür. Yapı sade olarak inşa edilmiştir (Aygör vd, 2010:949) Türbe'de üç adet sanduka bulunmaktadır.

Taceddin Pervane(Tacülvezir), Tam adı Taceddin Ahmet b. Şerafeddin'dir. Selçuklu dönemi devlet adamlarındandır. Devlet için önemli bir görev olan pervanelik (mülk, arazi işlemleri ile uğraşmak) ve sultana istihbarat görevini de ifa etmiştir. 1237 senesinde öldürülmüştür (Hacıgökmen,2015:256).

3.3.1.57. Tahir ve Zühre Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:953). Türbe mescitle bitişik olarak inşa edilmiştir. Türbeye giriş mescid kapısından yapılmaktadır. Yapı mekan olarak dar olmasına rağmen yüksekliği fazladır (Aygör vd,2010:954). Türbe ve buradaki mescid Sahip Ata tarafından yaptırıldığı için halk arasında Sahip Ata Mescidi olarak bilinmektedir. Türbe içerisinde iki adet sanduka bulunmaktadır (Dursun,2014: 270).

Tahir ve Zühre, Zühre eski zamanlarda bir padişah kızı, Tahir ise aynı zamanın vezirinin oğludur. Birbirlerine aşık olarak evlenmek istemişler, ancak Padişah bu evliliğe karşı çıkarak Tahir'i Mardin ilinde zindana attırmıştır. Kızı Zühreden vazgeçemediğini öğrendiğinde ise idam ettirmek istemiştir. Tahir idam'a gitmeden önce canını alması için Mevlasına dua etmiş orada vefat etmiştir. Tahir'in ölümüne dayanamayan Zühre ise aklını kaybetmiş, Tahir'in mezarını ziyaret ettiği bir zamanda vefat etmiştir (islamansiklopedisi.org.tr).

3.3.1.58. Tahir Büyükkörükçü

Konyada yetişen alimlerdendir. Konya'da dünya'ya gelmiştir. Babası Marangoz Mehmed Efendi, annesi Aliye Hanım'dır. 1942 senesinde eğitim hayatını yarıda bırakmış İslami ilimlere yönelmiştir. Hacıveyiszade Mustafa Kurucu'dan hadis ve ahlak dersleri almıştır. Bunun yanında Farsça öğrenmiştir. Mescidlerde vaazlar vermiş; Konya merkez vaizliği, arapça öğretmenliği, Konya müftülüğü, Konya milletvekilliği gibi görevlerde bulunmuştur (www.islamansiklopedisi.org.tr).

2011 senesinde vefat etmiş cenazesi Üçler Mezarlığı'na defnedilmiştir (Atçeken,2011:218).

Tahir Büyükkörükçü'nün “İslamda Edeb”, “Mevlana ve Mesnevi Gözüyle Peygamber Efendimiz” gibi bir çok eseri bulunmaktadır (Atçeken,2011:218).

3.3.1.59. Tavus Baba Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 1220-1227 yıllarında inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmıştır. Türbe I. Alaaddin Keykubat zamanında

inşa edilmiştir. Geçirdiği onarımlar nedeniyle türbenin orijinal mimarisi hakkında kesin bilgi yoktur. Türbeden günümüze yalnızca alt katı ulaşmış olup bu katın planından yapının eyvan tipi türbelerden olduğu anlaşılmaktadır (Aygör vd, 2010:955). Türbe içerisinde bir adet sanduka bulunmaktadır.

Tavus Baba, kim olduğu ile ilgili net bir bilgi yoktur. Kadın bir ermiş midir yoksa bir şeyh midir bilinmemektedir. Bazı kaynaklarda adının Mehmet olduğu ve Hindistan'dan geldiği bilgisi aktarılmaktadır (Uz,2015:106).

Resim 70: Tavus Baba Türbesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Anlatılan bir menkıbeye göre: “Hazreti Mevlana’yı görmek için uzaklardan bir hanım gelmiştir. Bugün türbenin olduğu yerde bir kulubeye yerleşmiştir. Her gece kulubeden rebab sesleri duyulmaktadır. Mevlana birgün Meram tepesinde sohbet iken her zaman duyulan rebab sesleri duyulmamıştır. Sabah saatlerinde sohbet meclisi dağıldıktan sonra Mevlana hazretleri bir kaç müridine gidip kulubeye bakmalarını söylemiştir. Bunun üzerine kulubeye giden kimseler kulubede tavus yününden başka bir şey görememişlerdir. Mevlana hazretleri o kulubenin olduğu yere bir türbe yapılmasını söylemiştir.” (Uz,2015:106)

Resim 71: Tavus Baba Türbesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.1.60. Turgutoğlu Türbesi

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan türbe, 1432 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:956). Türbe kare planda kubbeli olarak tasarlanmıştır. Onarımlar yapılırken orjinaline uygun hareket edilmediği için döneminin özelliklerini göstermemektedir (Aygör vd, 2010:957).

Resim 72: Turgutoğlu Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe içerisinde yedi adet kabir bulunmaktadır. Bunlar Turgut Oğulları'ndan Pir Hüseyin Bey, Ahmed Bey, Ömer Bey, Nefise Hatun, Bağdat Hatun, Sultan Hatun ve Hundi Hatun'a aittirler. (Uz,2015:149).

Pir Hüseyin Bey, Turgutoğulları Beyliği'nin sultanı olup, Ilgın ve Sarayönü ilçelerinde kendi adıyla anılan eserleri bulunmaktadır. Pir Hüseyin Bey, Osmanlılar ve Karamanoğlu arasındaki mücadelede ölmüştür(Boran,2015:349).

3.3.1.61. Yarım Kümbet Türbesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Alaaddin Tepesinde yer almaktadır. Selçuklu dönemimine ait olan türbe 13. yüzyılda yapılmıştır. Eserin yapımında kesme taş ve mermer kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:961).

Türbe sekizgen planda tasarlanmıştır. Sekiz basamaklı merdiven ile türbeye çıkılmaktadır (Aygör vd, 2010:962). Yapının I. Alaaddin Keykubat dönemindeki karışıklıklar nedeniyle yarım kalmış olduğu tahmin edilmektedir (Genç ve Bilgin, 2017:70). Türbenin gövde kısmı yarım bırakıldığı için sonradan camekanla kapatılmıştır (Aygör vd, 2010:962).

Resim 73: Yarım Kümbet Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2. Cami ve Külliye, Mescitler

3.3.2.1. Abdülaziz Sultan Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1253 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:57). Yapı kare planda ve tek kubbeli olarak tasarlanmıştır. Kubbe tuğla ile inşa edilmiş; üzeri kurşun ile kaplanmıştır. Mihrabın yarısında mermer yarısında beton kullanılmıştır. Minberin yapımında ise ahşap kullanılmıştır. Giriş kapısı batı yöndedir (Aygör vd, 2010:58).

Abdülaziz Sultan, Selçuklu Döneminin ünlü tasavvuf, ilim ve devlet adamlarındandır. Döneminde maliyeden sorumlu devlet görevlisi olarak görev yapmıştır (Uz, 2010:17).

Resim 74: Abdülaziz Sultan Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.2. Abdülmümin Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1275 senesinde yapılmıştır. Eserin yapımında taş malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:59). Kare planda tasarlanmış olan mescid, kübik bir harimden meydana gelmiştir. Kubbe tuğla ile inşa edilmiştir (Özönder, 2010:22). Mü'min Halife, uzun yıllar boyunca mescidin yanında bulunan tekkede görev yaptığı için mescid adını bu kimseden almıştır (Uz,2015:157).

Abdü'l-Mümin Halife, Konya velileri arasında adı geçmektedir. Karamanoğulları zamanında yaşamıştır. Konyalı olan bu alim, 1471 yılında vefat etmiştir. Pir Esad Türbesi civarındaki mezarlığa defnedilmiştir(Uz,2015:157).

3.3.2.3. Ak Cami (Şazibey)

Selçuklu ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan cami, duvarlarında kireç kullanıldığı için “Ak Cami” olarak bilinmektedir. Halk arasında “Yıkık Mahalle Mescidi”, yaptırandan dolayı ise “Şaz Bey Cami” olarak anılmaktadır (Erdemir,2010:83).Mescid kübik gövde üzerinde tek kubbe olarak tasarlanmıştır. Giriş batı yönde dikdörtgen kapı ile sağlanmıştır. Minaresi ahşaptan, mihrabı mermerdendir. Minber batı duvarına bitişiktir. Aydınlatma pencereleri mevcuttur (Erdemir, 2010:84).

Resim 75: Ak Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Şaz Bey, Karamanoğulları Döneminde yaşamış ve önemli görevlerde bulunmuş bir devlet adamıdır. Bazı kaynaklarda kölelikten emirliğe kadar yükseldiğinden; mescid, zaviye, hamam ve kimsesizler için misafırhane yaptırdığından bahsedilmektedir (Erdemir, 2010:84).

3.3.2.4. Aksinne Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:64). Mescid sade bir planda tasarlanmıştır. Halk arasında “Parmakcaklı Mescidi” olarak bilinmektedir. Kubbeye geçişte Türk Üçgenleri kullanılmıştır. Yapıya giriş batıdan küçük bir kapı ile sağlanmıştır. Mescidin bahçesinde bulunan beton lahit ve üzerindeki taştan, Aksinne Dede isminde birisinin meftun olduğu anlaşılmaktadır (Aygör vd, 2010:65).

3.3.2.5 Alaaddin Cami

Selçuklu ilçesinde bulunan Alaaddin Tepesinde yer almaktadır. Selçuklu dönemine ait olan caminin yapımına I. Mesut zamanında başlanmış, II. Kılıç Arslan ve I. İzzeddin Keykavus zamanlarında inşaata devam edilmiş, I. Alaaddin Keykubad zamanında son şeklini almıştır (Genç ve Bilgin, 2017:69).

Konya’da bulunan Selçuklu devri eserlerinin en büyüğü ve en eskisidir. Küfe plan tipindedir. Caminin kuzeyinde yer alan avluda Selçuklu Sultanlarına ait türbe ile anonim türbe yer almaktadır. Önce caminin doğu bölümü inşa edilmiş, daha sonra orta ve batı bölümleri ilave edilmiştir. Avlu duvarları üzerindeki pek çok kitabe adeta yapının hayat hikayesini anlatmaktadır (Genç ve Bilgin, 2017:69).

Resim 76: Alaaddin Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Caminin yapımın da mermer, moloz taş gibi farklı türde malzemeler kullanılmıştır (Karpuz,2009:90). Caminin doğu bölümü en eski bölümdür. Kündekari tekniğinde ceviz ağacından yapılmış olan minberin üzerinde I. Mesut’a ait 1155 tarihli kitabe bulunmaktadır. Kapının söve boşluklarında ise II. Kılıç Arslan’a ait kitabe vardır. Caminin batı kısmı; düzensiz olarak planlanmış mihraba paralel dizilen ayaklarla beş sahına ayrılmıştır (Genç ve Bilgin, 2017:69). Güneybatı köşesine hünkar mahfili yerleştirilmiştir (Karpuz,2009:91). Anadolu’nun en büyük çini mozaik mihrabı bu camide olup mermerden yapılmıştır (Genç ve Bilgin, 2017:70).

Resim 77: Alaaddin Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.6. Anber Reis Cami

Meram ilçesinde bulunan Geç Osmanlı dönemine ait olan cami, 1911 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında sille taşı kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:71). Cami dikdörtgen planda tasarlanmış olup, üst örtüsü kırma çatı ile kapatılmıştır. Caminin içinde ahşap kolonlar harimi üç sahına bölmektedir. Cami dikdörtgen planlı olup çok sayıda penceresi bulunmaktadır. Pencerelelerin üstlerinden çini şeritler geçmektedir. Minaresi tek şerefelidir (Aygör vd, 2010:71). Mihrap nişi ve kavsarası ise lacivert renkli çinilerle kaplanmıştır. Kitabesinde dönemin Konya Valisi Arif paşa tarafından yaptırıldığı yazmaktadır (Karpuz,2009:109).

3.3.2.7. Aslanlı Kışla Cami

Karatay ilçesinde bulunan Geç Osmanlı dönemine ait olan cami, 1819 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında kesme taş ve moloz taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:173). Caminin gövde kısmı tuğla ile örülmüş, minaresi tek şerefelidir. Yeşil sırlı çini kuşaklarla dekorlanmıştır. Eserde çok sayıda dikdörtgen pencere bulunmaktadır (Erdemir, 2010:269). Harim, üç sahına ayrılmıştır. Orta sahnın diğerlerine göre geniş ve yüksek tutulmuştur. Mihrap ve minber oldukça sade tasarlanmıştır (Aygör vd, 2010:174). Kitabesinden Konya Valisi Hüseyin Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Cami dönemin vilayet konağı yakınında yer aldığı için “Saray Cami” adıyla anılmıştır (Erdemir, 2010:269).

Resim 78: Aslanlı Kışla Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 79: Aslanlı Kışla Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.8. Aziziye Cami

Karatay ilçesinde bulunan Son Osmanlı dönemine ait olan cami, 1867 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında düzgün gödene taşı kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:80). Sultan Abdülaziz döneminde Pertevniyal Valide Sultan tarafından 1867 yılında yaptırılmıştır. Caminin harimi kare planda tasarlanmış ve tek kubbe ile örtülmüştür. Caminin iki tane minaresi de tek şerefelidir. Son cemaat yeri beş bölümden oluşmaktadır.

Resim 80: Aziziye Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Camiye giriş üç ayrı kapıdan sağlanmaktadır. Büyük boyutta tasarlanmış pencerelerle aydınlatılmaktadır. Mihrap ve minber mermer taştan yapılmıştır. Cami iç duvarlarında madalyonlar içinde yazı, madalyonlar etrafında ise bitkisel motifli süslemeler bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:81).

Resim 81: Aziziye Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.9. Beşarebey Ferhuniye Mescidi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1219 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla ve moloz taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:87). Mescid bulunmuş olduğu mahallenin isminden dolayı “Ferhuniye Mescidi” olarak anılmıştır (Özönder, 2011:87).

Resim 82: Beşarebey Ferhuniye Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Giriş kuzeyden, mermer söveli bir kapı ile sağlanmaktadır. Kapı üzerinde inşa kitabesi yer almaktadır (Aygör vd, 2010:88). Kitabenin her iki tarafında, siyah çerçeveli turkuaz yeşili, Selçuklu çinileriyle bezenmiş ibareler görülmektedir. Zaman içerisinde tahribata uğradığından okunamayacak durumdadır (Özönder, 2011:87). Kapının yukarısında ve iki tarafta yuvarlak kemerli iki pencere bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:88).

3.3.2.10. Beyhekim Mescidi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:89). Nahçıvanlı Tabip Ekmeluddin (Beyhekim) tarafından yaptırılmış olan mescid, kare planda ve tek kubbeli olarak tasarlanmıştır (Aygör vd, 2010:90). Kapı ve pencere söveleri mermerdendir. Mescide doğu yöndeki kapıdan girildikten sonra sağdaki küçük odada Beyhekim'e ait sanduka bulunmaktadır. Odada bir tane pencere mevcuttur (Özönder, 2011:92).

Ekmeleddin Tabib, Aslen Nahcivanlı'dır. Selçuklu Sarayı'nın başhekimidir. Hazreti Mevlana'nın yakın dostlarından. Beyhekim, tarihi kayıtlarda, "Tabiblerin meliki ve hekimlerin reisi" olarak anılmıştır (Uz,2015:97).

3.3.2.11. Bulgur Dede Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13 yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında iri gödene taşı ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:93). Mescidin kubbesi daha sonraki zamanlarda kurşun ile kaplanmıştır. Mescidin kuzeyinde tuğla örgülü yüksek bir eyvanı bulunmaktadır. Taş merdivenlerin yanında bir türbe mevcuttur (Aygör vd, 2010:94). Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı, "bulguncuk" denilen kaşıntı hastalığına tutulan kimselerin şifa bulmak için buraya geldiklerini aktarmıştır. Adının da buradan geldiği bilinmektedir (Altun, 2011:195).

3.3.2.12. Devlet Hatun (Hatuniye) Mescidi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1231 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:110). Hatuniye mescidinin orijinal kalıntısı minaresidir. Bu minare "Güçük Minare" olarak bilinmektedir. Bugünkü mescid sonradan inşa edilmiştir (Aygör vd, 2010:110). Bazı kaynaklarda mescidin Selçuklu Sultanları soyundan gelen El-Arusi'nin kızı Devlet Hatun tarafından yaptırıldığı aktarılmaktadır. Mescid ve minare arasındaki mezarın Devlet Hatun'a ait olduğu belirtilmektedir. Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı'ya göre ise; Devlet Hatun, Bedreddin Biremani'nin kardeşidir. Babaları ise Danişmend Oğulları'ndan Muzaferreddin Mahmud'tur. Devlet Hatun'un asıl adı Raziye'dir (Uz,2015:123).

3.3.2.13. Dursun Fakih(Dursunoğlu) Cami

Meram ilçesinde bulunan caminin yaptırını hakkında bilgi mevcut değildir ancak yapım tekniği ve kullanılan malzeme incelendiğinde 14. yüzyıla ait bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Eserin yapımında düzgün kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmıştır (Genç ve Bilgin ,2017:45). Caminin harimi kare planda tasarlanmış kubbe ile örtülmüştür. Minaresi tek şerefeli olarak tuğladan inşa edilmiştir. Son cemaat yeri kuzey cephede bulunmaktadır. Cami kitabesine göre 1888-1889 yıllarında Tahir Paşa ve Ali Bey tarafından onarıldığı anlaşılmaktadır (Genç ve Bilgin ,2017:45).

Dursun Fakih, zamanının büyük alimlerinden. Şeyh Edebali'nin hem talebesi, hem de

damadıdır. Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in ise bacanağıdır. Dursun Fakih, Osman bey ve Orhan bey zamanında büyük değer görmüş, devlet işlerinde kendisiyle iştişare edilmiştir. Tefsir, hadis, fıkıh ve tasavvufda çok ileri olan Dursun Fakih'in doğum tarihi gibi, vefat tarihi de belli değildir. Dursun Fakih, Bilecik ile Söğüt arasında hocası Edebalı'nın yanında çamlı bir tepede metfun bulunmaktadır (Uz,2015:167).

3.3.2.14. Erdemşah Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1220 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:119). Tek kubbeli olarak tasarlanmış olan mescidin kubbesi kurşun ile kaplanmıştır. Mihrap ve minber sonraki dönemlerde ilave edilmiştir. Kitabesinden Hacı İsmail Oğlu Şemseddin Erdemşah tarafından 1220 senesinde yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Aygör vd, 2010:120).

Resim 83: Erdemşah Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.15. Eşrefoğlu Cami ve Külliyesi

Beyşehir ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan yapı grubu 1296-1299 seneleri arasında inşa edilmiştir. Anadolu'daki ahşap camilerin en büyüğü olan Eşrefoğlu Cami, orijinal halini korumaktadır. Eserin yapımında taş, mermer, tuğla, alçı, çini ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Ayrıca taş ve ağaç işlemleri, mozaik çini süslemeler, kalem işleri mevcuttur (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2022). Bedesten, hamam, medrese, sebîl, iki türbeden oluşan ve külliyenin en görkemli yapısını teşkil eden cami Seyfeddin Süleyman Bey tarafından yaptırılmıştır (Erdemir,2012:272).

Eşrefoğlu Süleyman Bey Cami

Camideki Mihrap, çinili mihrapların en görkemlilerindendir. Taş süslemeler, çiniler, minberdeki ahşap süslemeleriyle Eşrefoğlu Beyliği'nin tarzını yansıtmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2022). Anadoludaki ahşap direkli ve tavanlı camilerin en büyük ve zengin örneğini teşkil etmektedir. Eskiden üstü düz toprak damla örtülüken sonraki tamirlerde çinko kaplı kırma çatı haline getirilmiştir. Doğu cepheye bitişik türbesi, mihrap önündeki kubbenin dış külahı, aydınlık penceresi, güney-batı köşede cami duvarlarından daha yüksek tutulan bey mahfili, minaresi, ilk ve son cemaat yeri uygulaması, taç ve tali kapılarıyla dikkat çekmektedir (Erdemir,2012:272).

Resim 84: Eşrefoğlu Süleyman Bey Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Caminin ikisi doğu ve batıya, diğeri kuzeybatıdaki çarpık cepheye açılan üç girişi bulunmaktadır. Harim, mihrap duvarına dik olarak yerleştirilen altı destek sırası ile yedi sahına ayrılmış, orta sahnin yanlardan daha geniş ve yüksek tutulmuştur. Taş kaidelere oturan silindirik ve çokgen gövdeli ahşap sütunların başlıkları mukarnaslıdır. Ana girişlerin yüzeyleri, tali girişlerin uçları, konsolların alt ve yan yüzleri ile araları, başlık mukarnaslarının içleri geometrik ve bitkisel motiflerle tezyin edilerek renkli boyalarla nakışlanmıştır. Özellikle orta sahnin çok zengindir. İçerisi adeta bir sütun ormanını andıran caminin tavan ortasına bir aydınlık feneri ile zeminine “karlık” tabir edilen bir su tesisi açılmıştır (Erdemir,2012:273).

Resim 85: Eşrefoğlu Süleyman Bey Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Türbe, caminin doğu duvarına bitişik olarak inşa edilmiştir. Altında cenazelik, üzerinde sekizgen bir gövde olarak tasarlanmış olan türbe iç kısımda kubbe dış kısımda ise konik külahtan oluşmaktadır(Erdemir, 2011:113.) Türbenin ortasında üç sanduka vardır. Bu sandukaların Süleyman Bey, hanımı ve oğluna ait olduğu düşünülmekte; ancak sandukalarda tarih ve yazı olmadığı için hangi sandukanın kime ait olduğu bilinmemektedir (Erdemir, 2011:114).

3.3.2.16. Hacı Veyis Cami

Karatay ilçesinde bulunan Son Osmanlı dönemine ait olan cami, XIX. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmıştır. Cami, dört bölüm halinde düzenlenmiş olan son cemaat yeri, harim ve tek şerefeli minareden oluşmaktadır. Son cemaat yeri, ahşap direklerle dört bölüme ayrılmış ve üzeri düz tavanla örtülmüştür. Camide yirmi beş adet pencere bulunmaktadır (Çetinaslan, 2012:93).

3.3.2.17. Hacı Veyiszade Cami

Selçuklu ilçesinde bulunan Cumhuriyet Dönemine ait olan cami, 1995’te hizmete açılmıştır. Cami, bir ana kubbe etrafında dört yarım kubbe ve daha küçük boyutta kubbeler ile örtülmüş harim, kuzeyde son cemaat yeri ve üçer şerefeli iki minareden oluşmaktadır. Mihrap ve minber mermerden yapılmıştır. Mihrabın iki tarafında büyük boyutlu çini panolar yer almaktadır. Caminin üzerinde “U” planlı ikinci kat mahfili bulunmaktadır (Çetinaslan, 2012:97).

Resim 86: Hacı Veyiszade Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 87: Hacı Veyiszade Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.18. Hasbey Mescidi (Dar'ül Huffaz) ve Hatiplioğlu Cami

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları Dönemine ait olan mescid, 14. yüzyılda Hacı Hasbey oğlu tarafından yaptırılmıştır. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla kullanılmıştır. Mescid, Hatiplioğlu Camisine bitişik durumdadır. Mescid dikdörtgen planda tasarlanmıştır. Üzeri kubbeyle örtülmüştür. Kuzey köşede bulunan giriş kapısı taç kapı şeklinde yapılmıştır (Genç ve Bilgin, 2017:50).

Resim 88: Hasbey Mescidi (Dar'ül Huffaz)

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Mescidin yanında bulunan Hatiplioğlu Cami mescitten daha sonra inşa edilmiştir. Dikdörtgen planda tasarlanmış olan caminin üstü kırma çatılıdır. Cami harim ve son cemaat yerinden oluşmaktadır (Genç ve Bilgin, 2017:50).

3.3.2.19. Halka Begüş Mescidi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:138).

Resim 89: Halka Begüş Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Mescidin üst örtüsünde tuğla kullanılmış, kubbesi daha sonra kurşunla kaplanmıştır. Cenazelik bölümünün girişi kuzey tarafta, mescit katının girişi batı tarafta bulunmaktadır. Cenazelik katında sanduka mevcut değildir. Türbenin mescit bölümünde basit bir mihrap vardır. Kubbeye geçişte Türk üçgenleri kullanılmıştır (Eravşar, 2012:161).

3.3.2.20. Hoca Hasan Cami

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan cami, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:144). Cami, kare planda tasarlanmış olup tek kubbeli olarak inşa edilmiştir. Kuzey tarafta son cemaat mahalli bulunmaktadır. Mihrabı ve minberi yenidir. Aydınlatma pencereleri orjinal durumda değildir (Aygör vd, 2010:145).

Resim 90: Hoca Hasan Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.21. İplikci Cami

Meram ilçesinde bulunan cami Selçuklu dönemine ait bir eserdir. Eserin yapımında tuğla malzeme kullanılmıştır. Kuzey yöndeki kapı ana giriş kapısıdır. Ayrıca doğu-batı yönde de kapıları mevcuttur (Erdemir, 2012:347). Cami çok sayıda onarım görmüş; genişletme çalışmaları ve değişiklikler yapılmıştır. Mihrap ile minarenin birlikte ve sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Camide aydınlatma için düzenli sıralarla pencereler oluşturulmuştur. İç mekan tamamen sıvayla örtülmüştür. Caminin mimarisinin değişmesine rağmen mozaik çinili mihrap ve vakfiye bilgileri, İplikçi Cami'nin erken dönem Selçuklu dini mimarisinin örneklerinden olduğunu göstermektedir (www.islamansiklopedisi.org.tr).

Resim 91: İplikci Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.22. Kadı İzzeddin Cami

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan cami, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. 1970’li yıllarda cami yenilenmiştir. Yapım malzemesi olarak betonarme kullanılmıştır. Yapının bugünkü hali Selçuklu dönemi camisi yerine yapılmıştır. Yapı dikdörtgen planda tasarlanmıştır. Kuzeybatı köşesindeki minare, cami ile birlikte 1970 yılında yapılmıştır. Mermerden yapılmış olan mihrabı ve ahşaptan yapılmış olan minberi sanat değeri taşımamaktadır. Cami’nin avlusuna girilince köşede bir türbe bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:153).

3.3.2.23. Kadı Mürsel Cami

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan cami, Celaleddin Mürsel tarafından 1409 senesinde inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında moloz taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Cami dikdörtgen planda tasarlanmıştır. Kırmızı çatısı kiremitle kaplanmıştır. Minare tek şerefelidir. Camiye giriş kuzey cepheden yapılmaktadır. Pencere dikdörtgen şeklinde olup mihrap ve minber döneminin özelliklerini yansıtmaktadır. Cami geçirdiği onarımlar neticesinde bugün yirminci yüzyıldan kalma bir eser niteliği taşımaktadır (Aygör vd, 2010:154).

Kadı Mürsel (Celaleddin Mürsel), devrinin tanınmış alimlerindendir. Karamanoğulları döneminin tanınmış kazaskerlerindendir(Uz,2015:151).

Resim 92: Kadı Mürsel Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.24. Kapı Cami

Meram ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1650 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:156).

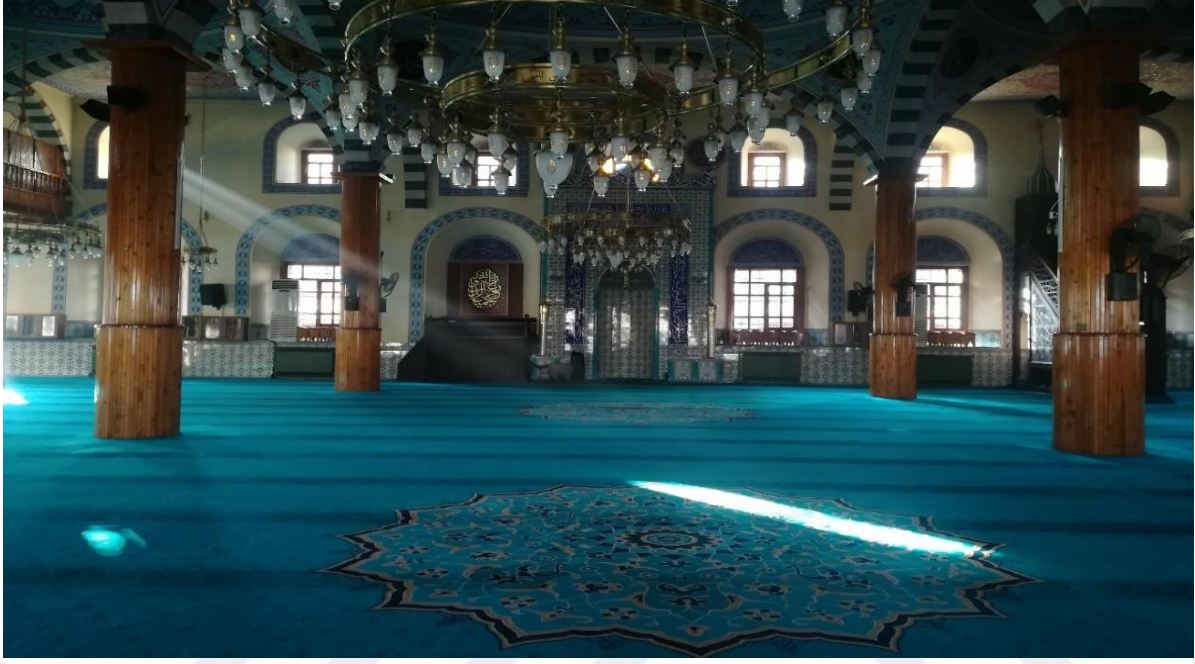
Resim 93: Kapı Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami, mevlevi postnişinlerinden Pir Hüseyin Çelebi tarafından 1650 senesinde yaptırılmıştır. Cami tavanını dört büyük, on iki küçük sütun tutmaktadır. Son cemaat yeri caminin kuzeyinde bulunmaktadır. Ahşap minber ve taç mihrap sade tarzdadır.

Resim 94: Kapı Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Camide üç kapı, dört tarafında kemerli pencereler mevcuttur. Kadınlar mahfili ise ikinci katta yer almaktadır (Aygör vd, 2010:157). Caminin minaresi tek şerefelidir. Minarenin kuzeyinde oniki musluklu abdestlik bulunmaktadır (Çetinaslan,2012:53).

3.3.2.25. Karaaslan Mescidi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:160).

Mescit Ziyaeddin Karaarslan tarafından yaptırılmıştır. Kare planda tasarlanmış üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kubbe sonraki dönemlerde kurşun ile kaplanmıştır. Mihrap çini ve alçı kullanılarak inşa edilmiştir (Aygör vd, 2010:161).

Resim 95: Karaaslan Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.26. Karatay Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1248 senesinde inşa edilmiştir. Mescidin 1248 tarihli vakfiyesinden, Celaleddin Karatay'ın ortanca kardeşi Kemalettin Rumtaş'a ait olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 96: Karatay Mescidi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Eserin yapımında mermer, kesme ve moloz taş ile tuğla kullanılmıştır. Giriş kapısı kuzey yöndedir. Harimin üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kubbeye geçişlerde Türk üçgeni kullanılmıştır. Mihrabı sade biçimde tasarlanmıştır (Aygör vd, 2010:168).

3.3.2.27. Kasım Halife Cami

Meram ilçesinde bulunan Geç Osmanlı dönemine ait olan caminin yapımında düzgün kesme taş kullanılmış olup üzeri beton kubbe ile örtülmüştür (Aygör vd, 2010:169). Caminin üstü kırma çatı olup kiremit kaplıdır. Kare planda tasarlanmış olan caminin girişi kuzey taraftadır. Tek şerefeli bir minaresi bulunmaktadır. Minare üzerinde çini ve geometrik süslemeler mevcuttur (Aygör vd, 2010:169).

Kasım Halife, veliler listesinde yer almaktadır. Şeyh Ali es-Semerkandi Hazretleri'ne mensuptur. “Kasım Halife” ismiyle anılmıştır(Uz,2015:159).

3.3.2.28. Lala Mustafa Paşa Külliyesi

Ilgın ilçesinde bulunan Külliye; cami, imaret ve han olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Osmanlı külliyesi içinde önemli yeri olan yapı topluluğu, 1576 senesinde Lala Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

Cami, külliyenin merkezinde olup kare planda tasarlanmış olan harim, son cemaat yeri ve tek minareden oluşmaktadır. Caminin güney, doğu ve batı cephelerinde altı üstlü pencereler bulunmaktadır. Kare plandaki iç mekanın üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kible duvarının ortasında mihrap, onun sağ tarafında ise ahşaptan minber yer almaktadır (Boran, 2012:292). Külliye, 2010 yılında restore edilerek hizmete açılmış, Kapalı Çarşı bölümü dükkan, diğer bölümler ise Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır (Ilgın Kaymakamlığı,2023).

3.3.2.29. Namazgah

Selçuklu ilçesinde bulunan Namazgah, Türkiye Selçukluları döneminde bayram namazı kılınan ve yağmur duası yapılan yerdir. Ayrıca ordu sefere çıkacağında uğurlama törenleri de burada yapılmıştır.Namazgah'ın kible tarafındaki mihrap ve minber bölümü tamamen Sille taşından inşa edilmiştir. Namazgah'ta batı'da bulunan basamaklar minber; doğu'da bulunan basamaklar ise duvara çıkıp ezan okumak ve vaaz vermek için tasarlanmıştır (Bozkurt, 2014:15).

Resim 97: Namazgah

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.30. Piri Mehmet Paşa Cami

Karatay ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1523 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla, kesme ve moloz taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:206). Piri Mehmet Paşa tarafından yaptırılmış olan camide kare planda tasarlanmış olan harimin üzeri kubbe ile örtülmüştür. Son cemaat yeri, mihrap ve minber'den oluşmaktadır. Mihrapta bitkisel süslemeler mevcuttur. Minber daha sonraki zamanlarda eklenmiştir (Aygör vd, 2010:207).

Piri Mehmet Paşa, Muhyiddin Mehmet Çelebi'nin oğludur.1463-64'lü senelerde Konya'da doğmuştur. Katiplik, Kadılık ve Hazine Defterdarlığı, Paşalık ve Sadrazamlık yapmıştır. Piri Paşa, büyük bir alim ve idareci olduğu kadar, savaş konularında da iyi bir askerdir. Kanuni zamanında emekli edilmiştir. Oğlunun zehirli şerbet içirmesi üzerine 1532 senesinde vefat etmiştir (Uz,2015:178).

3.3.2.31. Sahibata Cami ve Külliyesi

Meram ilçesinde bulunan yapı topluluğu, 13. yüzyıl Selçuklu dönemi eseridir. Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından yaptırılmıştır. Külliye: Cami, Türbe, Hankah, Hamam, Çeşme ve Dükkanlardan oluşmaktadır (Karpuz,2009:43). Külliye'deki yapılar farklı tarihlerde inşa edilmiş sonradan yapılan ilavelerle yirmi beş senede tamamlanmıştır. Mimari özellikleri yanında taş, mermer, çini ve ahşap gibi süsleme malzemeleri ile Selçuklu sanatını temsil etmektedir (Erdemir, 2014:259).

Cami

Cami külliyesinin en eski yapısıdır. İlk hali 19. yüzyılda yanmıştır (Karpuz,2009:45). Cami kuzey-güney yönündeki sütunlarla beş sahına ayrılmış durumdadır. Yangın sonrası cami tekrar inşa edilmiş üzeri kırma çatı ile kapatılmıştır. İç duvarlar kireç harcı ile sıvanmıştır. Mihrap Selçuklu çini mihraplarının orta boy örneklerindendir. Minber harimin batı duvarına bitişiktir (Erdemir, 2014:262). Bu caminin, Müslüman Türklerin Orta Asya'da inşa ettikleri ahşap camilerin Anadolu'daki bilinen ve ayakta kalabilen ilk uygulaması olması sebebiyle dini mimari ve sanatımız için ayrı bir önemi bulunmaktadır (Erdemir, 2014:262).

3.3.2.32. Sakahane Davut Ağa Mescidi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1248 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:218). Mescit, kare planda tasarlanmış olup duvarlar taş ve tuğla ile örülerek kubbe ile kapatılmıştır. Kubbe daha sonraları kurşunla kaplanmıştır. Mihrap sade tarzda yapılmıştır (Aygör vd, 2010:219).

3.3.2.33. Selimiye Cami

Karatay ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1567 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve mermer malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:230).

Resim 98: Selimiye Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

II. Selim tarafından yaptırılmış olan camide merkezi kubbe tek yönden yarım kubbe ile genişletilmiştir. Ana kubbenin sağında ve solunda üçer kubbe vardır. Üç tane kapısı bulunan

camii, yedi bölümlü bir son cemaat mahalli ve harimden oluşmaktadır (Aygör vd, 2010:231).

Resim 99: Selimiye Camii İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.34. Sırçalı Mescid

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1275 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla ve taş malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:239). “Debbağlar Mescidi” olarak da bilinen yapı, halk arasında çiniye “sırça” denilmesinden dolayı ismini Sırçalı Medrese gibi zengin çinilerinden almıştır.

Resim 100: Sırçalı Mescid

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Mescit, tek kubbeli bir harimden ve son cemaat mahallinden oluşmaktadır. Altılı üstlü aydınlatma pencereleri bulunmaktadır. Harim kare planlı kübik bir mekan olarak tasarlanmış olup kubbe ile örtülmüştür (Şimşir,2015:77). Kubbe üzeri kurşun kaplamalıdır. Mihrap çini ile kaplanmış ve özgün halini korumuştur. Mescidin minaresi tek şerefeli olarak inşa edilmiştir (Şimşir,2015:78).

3.3.2.35. Sille Camileri

Anadolu Selçukluları zamanında önemli bir merkez olan Konya, Osmanlı zamanında da değerini korumuştur. Sille’de çok sayıda cami ve önemli eserler yaptırılmıştır (konyakultur.gov.tr). Bu eserlerden aşağıda bahsedilmiştir.

3.3.2.35.1. Ak cami

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1863 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında sille taşı kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:236). Cami’nin alt katları mektep olarak kullanılmıştır. Cami’nin üst örtüsü kiremit çatıdan yapılmıştır. Minare kuzey-batı köşede bulunmaktadır. Mihrap, minber ve kürsüler ahşaptan yapılmıştır (konyakultur.gov.tr).

Resim 101: Ak Cami Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami’nin doğu tarafındaki girişi son cemaat yeri olarak tuğla ve camekan kullanılarak sonradan kapatılmıştır. Cami batı tarafta üçtane tepe penceresiyle, güney tarafta ise altta beş

tane büyük, üstte beş tane küçük pencereyle aydınlatılmıştır. Kuzey duvarın yanında ahşap kadınlar mahfili bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:237).

Resim 102: Ak Cami İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.35.2. Çay Cami

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan cami Osmanlı dönemine aittir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:106).

Resim 103: Çay Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami Sille deresinin güney kıyısında yer almaktadır. Üç nefli camilerden olup, minaresi doğu

tarafında bulunmaktadır. Üst örtüsü kiremit çatı ile kapatılmıştır. Mihrap, minber ve kürsü ahşaptan yapılmıştır (konyakultur.gov.tr). Cami'ye beş basamaklı merdivenden çıkılmaktadır. Zemin katı mektep ve depo olarak kullanılmaktadır. Kuzeyde bulunan son cemaat yeri ferah ve yüksek tasarlanmış olup ahşap örtülüdür. Camide çok sayıda pencere bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:107).

3.3.2.35.3. Karataş Cami

Selçuklu ilçesi Sillesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 19. yüzyıl sonunda inşa edilmiştir (Aygör vd, 2010:165). Eserin yapımında moloz taş ve sille taşı kullanılmıştır (konyakultur.gov.tr). Camiye giriş batı yöndeki kapıdan yapılmaktadır. Küçük bir avlusu vardır. Minaresi çinko kaplıdır. Mihrap, minber ve kürsü ahşaptan yapılmış, üzerlerinde bitkisel motifler bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr). Caminin son cemaat yeri avlunun karşısındadır. Harim, üç sahnin şeklinde tasarlanmıştır. Cami tavanını dört tane ahşap direk taşımaktadır. Kible duvarında yedi adet pencere bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:166).

Resim 104: Karataş Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.35.4. Kurtuluş Cami

Selçuklu ilçesi Sillesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1798 senesinde inşa edilmiştir. Eser'in yapımında sille taşı kullanılmıştır (Aygör vd, 2010, s.191). Cami halk arasında "Mormi Cami" olarak anılmaktadır.

Resim 105: Kurtuluş Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Caminin minaresi mevcut değildir. Mihrap, minber ve kürsü ahşaptan yapılmış, üzerlerinde motifler bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr). Eser'deki kırma çatı çinko kaplıdır. Zemin katında medrese odaları ve depo bulunmaktadır. Cami ahşap direkli olarak dikdörtgen planda tasarlanmıştır. Camiye giriş doğu yönde bulunan kapıdan sağlanmaktadır. Küçük dikdörtgen pencerelerle aydınlatma sağlanmaktadır. Son cemaat yeri doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Harim üç sahınlı tasarlanmıştır (Aygör vd, 2010:192).

3.3.2.35.5. Mezaryakası Cami

Selçuklu ilçesi Sillesinde bulunan cami, 18. yüzyıl eseridir. Halk arasında Kayabaşı Cami olarak da bilinmektedir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmıştır (konyakultur.gov.tr). Caminin son cemaat yeri doğu taraftadır. Alt kat ise mektep olarak kullanılmaktadır. Caminin içerisinde pano şeklinde levhalar ve çiçekli süslemeler bulunmaktadır. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsü ahşaptan yapılmıştır. Cami içerisindeki kitabede “Sahibü'l-Hayrat Bektaşoğlu Mehmed Ağa” yazılıdır (konyakultur.gov.tr).

Resim 106: Mezaryakası Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.35.6. Orta Mahalle Cami

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 1886 senesinde inşa edilmiştir (konyakultur.gov.tr). Eser'in yapımında moloz taş ve Sille taşı kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:202).

Resim 107: Orta Mahalle Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami üç nefli camiler grubundadır. Üst örtüsü ahşap direkli, çatısı ise çinko kaplıdır. Caminin minaresi bulunmamaktadır. Mihrap, minber ve kürsüsü ahşaptan yapılmıştır

(konyakultur.gov.tr). Caminin giriş kısmında küçük pencereler yer almaktadır. Cami'ye giriş batı taraftaki iki kanatlı kapıdan yapılmaktadır. Ahşap merdivenden Kadınlar Mahfiline çıkılmaktadır. Harim üç sahından oluşmakta olup tavanı taşıyan dört tane ahşap sütun bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:203). Caminin kitabesinde H.1304 tarihi, altında "Maşallah" ve onun altında da H. 1309 "Sarı Mehmet Usta" yazılıdır.

3.3.2.35.7. Subaşı Cami

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan cami, 19. yüzyıl'da inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş kullanılmıştır (konyakultur.gov.tr).

Eser halk arasında "Karhane Cami" olarak anılmaktadır. Cami dikdörtgen planda tasarlanmıştır. Minaresi ahşaptan yapılmıştır. Mihrap, minber ve kürsü ahşaptandır. (konyakultur.gov.tr).

Resim 108: Subaşı Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami'nin üst örtüsü kiriş çatılı olup, tavan-taban ahşap ile kapatılmıştır. Caminin etrafında geniş bir bahçe olup, avludan girildiğinde küçük bir mezarlık bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:244). Cami'nin kitabesinde "Ashab-ı hamiiyet tarafından yeniden inşa edilmiştir. 25.06.1374" yazılıdır (konyakultur.gov.tr).

3.3.2.36. Şeker Furuş Mescidi

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1220 senesinde inşa edilmiştir.

Eserin yapımında moloz taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Mescidin girişi batı yönden yapılmaktadır. Kare planda ve tek kubbeli olarak tasarlanmıştır. Kubbe tuğla ile örtülmüş kurşun ile kaplanmıştır. Mihrap, duvarlar ve kapının söveleri çinilerle süslenmiş, ancak çiniler korunamamıştır. Minber daha sonraları ahşaptan yapılmıştır. Duvarların bir bölümü mermer, bir bölümü beyaz badanalıdır. Eserin kitabesinden anlaşıldığına göre 1220 senesinde Şaban oğlu Hasan tarafından yaptırılmıştır (Aygör vd, 2010:247).

3.3.2.37. Şerafeddin Cami

Karatay ilçesinde bulunan Osmanlı dönemine ait olan caminin yapımında kesme taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:252). Caminin inşa tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Resim 109: Şerafeddin Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami planında merkezi kubbe tek yönde yarım kubbe ile genişletilmiştir. Yarım kubbe, güney yönde yerleştirilmiştir. Camide çok sayıda aydınlatma penceresi bulunmaktadır. Kuzey kapısından başka sağda ve solda iki kapı daha vardır. Mihrap geniş bir yarım kubbeyle dışarıya taşırılmıştır. Mihrabın üstünde zambak şeklinde mermer süsleme yapılmıştır. Ahşap müezzin mahfili kuzeybatı köşeye yerleştirilmiştir. Sille taşından yapılmış sade minaresi ise doğu yönündedir (Aygör vd, 2010:253).

3.3.2.38. Şeyh Sadreddin-i Konevi Cami

Meram ilçesinde bulunan caminin yapan ve yaptıranı hakkında bilgi mevcut değildir

(Karpuz,2009:218). Caminin bahçesinde Sadreddin Konevi'ye ait türbe bulunmaktadır. Türbe kare planlı tasarlanmış ve açık türbelerden'dir. Türbenin kapısı kuzey tarafta olup zemini taşla kaplıdır. Türbe'nin orta kısmında mermer bir sanduka bulunmaktadır (Karpuz,2009:219).

Cami, Konevi türbesine bitişiktir. Selçuklular dönemine ait bir eserdir. Eserin yapımında toprak kullanılmıştır. Zamanla kullanılmaz hale gelen eser, Konya Valisi Ferit Paşa tarafından Sultan II. Abdülhamid'den izin alınarak duvarları taştan tekrar inşa edilmiştir.1897 yılında tekrar ibadete açılmıştır (www.evliyalarimiz.com). Cami'de bulunan pencere kapakları, Türk oymacılığının en güzel örneklerindendir. Söz konusu kapaklar İstanbul Eski Eserler Müzesinde bulunmaktadır (www.evliyalarimiz.com).

Resim 110: Şeyh Sadreddin-i Konevi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Cami'nin orjinal bölümü çini mozaik mihrap'tır. Selçuklu çini mihrabı özelliğinde olan mihrap, dikdörtgen planlı tasarlanmıştır. Cami'nin harimi dikdörtgen şeklindedir. Mahvil kuzey taraftadır. Mahfile çıkılan merdivenin yanında ahşap bölmede Konevi'nin çocuklarının kabirleri bulunmaktadır(Karpuz,2009:219).

Resim 111: Şeyh Sadreddin-i Konevi Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Sadreddin-i Konevi, Konya’da 13. yüzyılda yaşamış alimlerdenidir. Tam adı, Muhammed bin İshak, lakabı ise Sadreddin'dir. 1210 senesinde Malatya'da dünyaya gelmiştir. Ekberiye geleneğinin kurucusudur. Halk tarafından Şeyhi Kebir olarak da anılmıştır. 1274 senesinde Konya’da vefat etmiştir. Kabri ise Konevi caminin bahçesinde (www.evliylarimiz.com). Konya’da binlerce talebe yetiştirmiştir (Uz,2015:58). Mevlana ile yakın dost olmuşlar hatta Hz. Mevlana’nın vasiyet etmesi üzerine, kendisinin cenaze namazını Sadreddin-i Konevi kıldırmiştir (www.evliylarimiz.com).

Konevi Hazretleri’nin pek çok eseri bulunmaktadır. Tasavvuf alemi üzerinde etki bırakmıştır. Ekrem Demirli bazı eserlerini tercüme etmiş, Türkçe isimlerle yayınlanmıştır. Bunlardan bazıları: Esmâ-i Hüsnâ Şerhi, Tasavvuf Metafizigi, Fususu’l-Hikem’in Sırları, Kırk Hadis Şerhi’dir (www.evliylarimiz.com).

Sadreddin Konevi’nin Hocaları

Ahi Evran

Ahi Evran’ın zaviyesi halk arasında Debbağhane Tekkesi olarak bilinmektedir. Cumhuriyet Döneminde bu tekke yıkılmış, yerine İsmet Paşa İlköğretim Okulu inşa ettirilmiştir. Konya’da bulunan Ahi Evran Zaviyesi’ni kimin yaptırdığı hakkında bilgi mevcut değildir (Küçükdağ, 2010:54).

Esas adı Şeyh Nasuriddin Ahi Evran Mahmud bin Abbas'tır. 1171 senesinde Azerbeycan taraflarında Hoy kasabasında dünyaya gelmiştir. Bu nedenledir ki "Hoyi" ismiyle anılmıştır. Debbağ esnafının piri olarak görülmüştür. Tasavvufi tefsir, felsefe ve tıp alanlarında bilgili bir şahsiyettir. Sadreddin-i Konevi'nin babası Mecdüddin İshak'ın Bağdat'ta elçi iken Muhyiddin-i Arabi ve Evhadüddin Kirmani'yi Konya'ya daveti üzerine hocası Evhadüddin Kirmani ile Konya'ya gelmiştir. Hocasının kızı ile evlenmiş, Anadolu'yu dolaşmış ve Ahi teşkilatını kurmuştur (Uz,2015:56). 1261 senesinde Kırşehir Emiri Nureddin Caca tarafından öldürülmüştür. Cenazesi Kırşehir'de kendi adıyla bilinen külliye'deki türbede bulunmaktadır (Uz,2015:57).

Evhaduddin-i Kirmani Hazretleri

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan türbe, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında moloz taş ve tuğla kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:901). Türbe kare planlı olarak tasarlanmıştır. Giriş kapısı kuzey yöndedir. Kuzey ve batı yöndeki pencerelerden aydınlatma sağlanmaktadır. Oldukça sade bir yapıdır (Aygör vd, 2010:901).

Resim 112: Evhaduddin-i Kirmani Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kirmani, 1164 senesinde İran'ın Kirman bölgesinde dünyaya gelmiştir. Esas adı Hamid, lakabı ise Evhadüddin'dir. 1204-1205 senesinde Konya'ya gelmiş, İbnü'l-Arabi ile görüşmüştür. Uzun zaman Kayseri'de kalmış, kızları da babalarının yolundan giderek önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Kirmani, Sadreddin Konevi'nin yetişmesinde önemli rol oynamıştır. 1238 senesinde Bağdat'ta vefat etmiştir (Uz,2015:55).

İbnü'l-Arabi

Mürsiye şehrinde 1165 senesinde dünya'ya gelmiştir. Esas adı, Ebubekir Muhammed bin Ali'dir. Şeyh-i Ekber, Hatemü'l Evliya, Sultanu'l Arifin gibi unvanlarla anılmıştır (Uz,2015:51). Çok sayıda İslam ülkesini gezmiş; Bağdat, Şam, Musul, Anadolu'ya seyahatler yapmıştır. Selçuklu devlet erkanından saygı ve ikram görmüş, 1218 senesinde Malatya'ya yerleşmiştir. Mecdüddin İshak'ın vefatından sonra, vasiyeti üzerine eşi ile evlenmiştir. Sadreddin Konevi'nin üvey babası olmuştur. Konevi'nin eğitimini üstlenmiştir. 1240 senesinde Şam'da vefat etmiş, Salahiye semtinde defnedilmiştir (Uz,2015:52). İbnü'l Arabi'nin tefsir, hadis, fıkıh, tarih ve tasavvuf alanında yazdığı üç yüz kadar eseri vardır. Bunlardan bazıları: Fütihat-ı Mekkiye, Kitabü'l- Esfar, Füsüsü'l-Hikem, Ruhü'l kuds'tür. Ayrıca bir de divan'ı bulunmaktadır(Uz,2015:54).

Sadreddin Konevi'nin Yetiştirdiği Bazı Talebeleri

Dünya'nın dört bir bucağından Konya'ya akın akın gelen pek çok ilim adamı ve mutasavvıf, Sadreddin Konevi'nin derslerine katılmış ve ondan feyz almıştır. Bunlardan bazıları aşağıda anlatılmıştır.

Fahrüddin Iraki

İran'a bağlı Kumcan köyünde 1211-1213 senelerinde dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Asıl adı İbrahim bin Şehriyar'dır. Lakabı ise Fahrüddin'dir. Sonraları Iraki söylemi de kullanılmıştır. Hocası'nın kızıyla evlenmiştir. Yirmi beş sene Hindistan'da kalmış, hocasının vefat etmesi sonrasında onun halifesi olmuştur. Bulunduğu yerdeki huzursuzluklar nedeniyle Hicaz taraflarına geçmiş, ardından Anadolu'ya uğramıştır. Konya'da Sadreddin-i Konevi'nin sohbetlerinde bulunarak derslerine devam etmiştir. Konevi'den Muhyiddin-i Arabi'nin "Füsûs" adlı eserini takip ettiği zamanlarda etkilenmiş, dinlediklerinden ünlü "Lema'at" adlı eserini meydana getirmiştir.1289 senesinde Şam'da vefat etmiş ve Muhyiddin-i Arabi'nin türbesinin yanına defnedilmiştir(Uz,2015:65).

Kudbeddin Mahmud Şirazi

Şiraz'da 1236 senesinde dünya'ya gelmiştir. Ailesi tıp alanında ün kazanmıştır. Kendisi bir zaman boyunca göz hekimliği yapmıştır. Konya'ya gelerek Sadreddin-i Konevi'nin derslerine katılmış, ondan feyz almıştır. Malatya ve Sivas kadılığı görevlerini yapmıştır. Ayrıca müderrisilik yaparak çok sayıda talebe yetiştirmiştir. Vefatına yakın Tebriz'e yerleşmiş, 1310 senesinde burada vefat etmiştir. Tıp, astronomi, tefsir, felsefe gibi alanlarda çok sayıda eseri

vardır. En ünlü eseri Fethü'l-Mennan fitefsirü'l-Kur'an isimli tefsir'dir(Uz,2015:69).

Müeyyidüddin-i Cendi

Türkistan'ın Cend şehrinde dünya'ya gelmiştir. Tasavvufa yönelmiş, hacca gitmek üzere memleketinden ayrılmıştır. Hac'dan sonra Konya'ya gelmiş, Konevi'nin sohbetlerine katılmıştır. Konevi'nin vefatı üzerine Tokat ve Sinop illerine giderek oralarda yaşamıştır. Daha sonra Bağdat'a gitmiş, Konevi'nin halifesi olarak irşat görevine devam etmiştir. Uzun bir zaman sonra tekrar Sinop'a dönmüş, son yıllarını burada geçirmiştir. Kesin olarak nerede vefat ettiği hakkında bilgi bulunmamaktadır (Uz,2015:67).

Saidüddin Fergani

Maveraünnehr'in Fergana vadisinde, bugünkü Özbekistan'ın Kaşan şehrinde 1223 senesinde dünyaya gelmiştir. Memleketi olan Fergana'dan ayrılmış ve Şam'a gitmiştir. O zamanlarda Sadreddin Konevi Şam'da bulunmaktadır. Konevinin sohbetlerine katılmıştır. 1245 senesinde Konevi ile Konya'ya gelmiş, 1274 senesinde Konevi'nin vefatına kadar burada kalmıştır. Fergani Şam'da iken 1300 senesinde vefat etmiştir(Uz,2015:68).

3.3.2.39. Şems-i Tebrizi Cami

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan cami, 13. yüzyıl'da inşa edilmiştir.

Resim 113: Şems-i Tebrizi Cami

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Günümüz yapısı 1510 senesinde Emir İshak Bey tarafından genişletilmiştir. Cami kısmına doğu taraftaki yeni son cemaat yerinden girilmektedir. Şems türbesi camiye açılmaktadır. Türbe örtüsünde kubbe sekizgen karnak ve piramidal külah bulunmaktadır (Genç ve Bilgin ,2017:35).

Şems-i Tebrizi, Büyük velilerdendir. Asıl ismi Mevlana Muhammed'dir. 1185-6' ılı senelerde Tebriz'de dünyaya gelmiştir. Azeri türklerinden olup, Şemseddin "Dinin Güneş'i" lakabıyla anılmıştır(Uz,2015:43).

Şems-i Tebrizi, 1244 senesinde Konya'ya gelmiştir. Mevlana ile can dostu olmuşlardır. Mevlana ile olan dostluklarını çekemeyen kimselerce çıkarılan dedikoduların ardından Şam'a gitmiştir. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled'i göndererek Şems-i Konya'ya geri getirmesini istemesi üzerine Şems tekrar Konya'ya dönmüştür. 1247 senesinin Aralık ayında bir Perşembe gecesi Mevlana ile Şems sohbet ederlerken kapı çalınmış, Şems dışarıya çağırılmıştır. Şems Mevlana'ya kendisini katletmek için çağırıldıklarını söylemiş ve dışarı çıkmıştır. Dışardakiler birden Şems'e saldırmışlar, Şemsin "Allah" diyen sesi duyulmuştur. Bunun üzerine Mevlana dışarı çıkmış, kimseyi görememiştir. Sadece yerde kan lekelerinin olduğunu fark etmiştir. Mevlana Sultan Veled'i olanları araştırması için görevlendirmiş, ancak Şemsin cesedi bulunamamıştır. Kimi kaynaklarda Şems'in Mevlana'nın oğlu Alaaddin'in de aralarında bulunduğu yedi kişi tarafından öldürüldüğü anlatılmaktadır.

Resim 114: Şems-i Tebrizi Türbesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Sultan Veled, rüyasında Şems'in cesedinin bir kuyuya atıldığını görür ve Şems kendisine: "Ben felan yerdeki kuyudayım. Beni buradan alıp defneyleyin" buyurur. Sultan Veled uyanınca arkadaşları ile söylenen kuyuya gitmiş, cesedi oradan alarak, cenaze işlemleri yapıldıktan sonra Mevlana'nın medresesine defnetmiştir (www.evliyalarimiz.com). Kimi kaynaklara göre ise Şems 1247 senesinde şehit mi edildi, yoksa Konya'dan mı ayrıldı; bugünkü Şems türbesinde bulunan sanduka boş mu, yoksa Şems gerçekten burada mı meftundur bilinmemektedir (Uz,2015:43).

3.3.2.40. Taş Mescid

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1215 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında kesme taş kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:268). Kitabesine göre I. İzzettin Keykavus zamanında 1215 yılında Abdullah oğlu Hacı Ferruh tarafından yaptırılmıştır. Yapının mimarı kitabeye göre Şems oğlu Kayserili Ramazan'dır. Mescid dikdörtgen planda tasarlanmış olup harim ve son cemaat yerinden oluşmaktadır. Taç kapı ve mihraptaki taş işlemler dikkat çekmektedir. Tek kubbeli olarak inşa edilmiş olan mescit, süslemeleri ve yapım tekniğiyle Konya'daki en güzel örneklerden birisi olmuştur (Aygör vd, 2010:269).

Resim 115: Taş Mescid

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.2.41. Tercüman Mescidi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescidin 1229 senesinde Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın emirlerinden Zahirüddin Terceman tarafından yaptırıldığı

düşünülmektedir. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır(Uz,2017:326). Kare planda tasarlanmış olan mescit tek kubbeli olarak inşa edilmiştir. Eserin iç bölümünde sülüs ile Fetih Suresi yazılmıştır. Mescidin çevresi zaman içinde yükselmiş, mescit çukurda kalmıştır. Çevredeki çıkmaz sokaklar kaldırılarak mescidin etrafı açılmıştır (Uz,2017:327).

3.3.2.42. Ulu Cami (Doğanhisar)

Doğanhisar ilçesinde bulunan cami, 1548 senesinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Ahşaptan yapılmış olan mihrap ve minber dikkat çekmektedir. Mihrap önü ahşaplarında ve sütun başlıklarında nakış ve tezhip örnekleri bulunmaktadır. Caminin mahvil katına ahşap merdivenle çıkılmaktadır. Taş ve tuğla ile örülmüş olan minare batı duvar köşesinde bulunmaktadır (www.doganhisar.gov.tr).

3.3.2.43. Ulu Cami (Ereğli)

Ereğli ilçesinde bulunan cami, 1426 senesinde Karamanoğlu Mehmet bey adına yaptırılmıştır. Eserin yapımında taş malzeme kullanılmıştır. Cami plan olarak küfe tipinde tasarlanmış üzeri düz çatıyla kaplanmıştır. 32 adet sütun bulunmakta; bunlardan sekiz tanesi yığma tekniğinde yapılmış, yirmi dört tanesi ise Roma ve Bizans dönemine aittir. 1940 senesindeki onarımda mihrap yeniden yapılmıştır. Minaresi ise kuzeydoğu köşede kırmızımsı kesme taş'tan inşa edilmiştir. Külâh altında pencere şeklinde açıklıklar bulunmaktadır. Buradaki çinilerin bir kısmı dökülmüştür (www.eregli.bel.tr).

3.3.2.44. Zenburi Mescidi

Karatay ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 13. yüzyılda inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd,2010:280). Mescit, kare planda tasarlanmış harim ve giriş bölümünden oluşmaktadır. Harim kubbe ile örtülmüştür. Kubbe ise tuğla malzemeden balıksırtı tekniğinde inşa edilmiştir. Minare kuzeybatı köşede yer almakta, üzerinde yer yer çiniler görülmektedir. Mescide giriş sonradan inşa edilmiş olan camekanlı mekandan sağlanmıştır (Aygör vd, 2010:281).

3.3.2.45. Zevle Sultan Mescidi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan mescid, 1219-1227 senelerinde inşa edilmiştir. Eserin yapımında tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:282). Mescit tek kubbeli olarak tasarlanmıştır. Sağ tarafında bir, kible tarafında iki penceresi bulunmaktadır. Mescidin yanında Zevle Sultan'a ait türbe yer almaktadır (Aygör vd, 2010:283).

3.3.3. Medreseler

3.3.3.1. Ali Efendi Muallimhanesi

Karatay ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan yapı 1429 senesinde Kur'an öğretmek üzere Hacı Ali Efendi tarafından inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında kesme taş kullanılmıştır. Kare planda tasarlanmış olan yapının üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kubbe tuğladan inşa edilmiş olup günümüz yapısının üzeri kurşun ile kaplanmıştır (Aygör vd, 2010:815). Yapıya giriş güney yöndeki kapıdan sağlanmaktadır. Aydınlatma penceresi mevcut bulunan yapının iç duvarlarında herhangi bir süsleme bulunmamaktadır (Boran, 2012:75)

Hacı Ali Efendi, Karamanoğulları döneminde yaşamıştır. Doğum ve vefat tarihleri bilinmediği gibi, kesin olarak nereli olduğu da bilinmemektedir. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuştur. Dönemin hayırsever kimselerinden birisidir (Aygör vd, 2010:815).

Resim 116: Ali Efendi Muallimhanesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.3.2. Ali Gav Medresesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan medresenin yapımında taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Zaviye olarak yapılmış olan yapı kütüphane olarak kullanılmaktadır (Aygör vd, 2010:816). Medresenin duvarları taş malzemeden inşa edilmiştir. Eskiden zaviye olarak kullanılmış olan yapı daha sonraları Bektaşî tekkesi olarak kullanılmıştır. Bu zaviyeyi zamanın Konya valisi Ferit Paşa medrese açmak için Mehmet Vehbi'ye vermiştir. Vali medreseye Mahmudiye Medresesi adını vermiştir. Medreseye adını veren Ali Gav'ın kimliği hakkında bilgi mevcut değildir (Genç ve Bilgin ,2017:71)

3.3.3.3. Hasbey Darulhufazı

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan darulhuffaz (hafızlar evi), 1421 senesinde Hoca Hasbey oğlu Mehmet tarafından inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında tuğla ve taş malzeme kullanılmıştır. Kare planda tasarlanmış olan yapının batı cephesinde yoğun süsleme mevcuttur. Üzeri kubbe ile örtülmüştür (Aygör vd, 2010:818). Kuzey ve doğu cephelerde tepe pencereleri bulunmaktadır (Dülgerler, 2012:198). Mihrap, çini kaplama olup büyük oranda tahrip olmuştur (Dülgerler, 2012:199).

3.3.3.4. İnce Minare Medresesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan medrese, 1264 senesinde Selçuklu Veziri Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında düzgün kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:820).

Resim 117. İnce Minare Medresesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Medrese'ye giriş taş kapıdan yapılmaktadır. İçeride ders okutmak için yapılmış bir eyvan ve üstü kubbeli iki oda; orta sahnın sağ ve sol tarafında öğrenci odaları bulunmaktadır (Aygör vd, 2010:821). Kare şeklindeki avluyu örten merkezi kubbesiyle kapalı avlulu medreseler grubuna girmektedir. 1924 senesinde medreselerin kapatılmasından sonra kaderine terk edilmiş, 1954 senesinde onarıma başlanmış ve 1956 senesinde tamamlanarak “Taş ve Ahşap Eserler Müzesi” olarak hizmete açılmıştır. İçerisinde Selçuklu, Beylik ve Osmanlı

dönemlerine ait eserler sergilenmektedir (Erdemir,2012:342). Medresenin kuzey duvarına bitişik olarak yapılmış olan bir de mescit bulunmaktadır. Kübik gövde üzeri kubbe ile örtülmüştür. 1901 senesinde yıldırım düşmesi nedeniyle minare yıkılmıştır. Minare iki şerefeli olup boyu 50 metrenin üzerindedir. Kalem gibi inceliği ve zarif işlenmiş dilimli gövdesi ile dikkat çekmektedir (Erdemir,2012:343).

3.3.3.5. Karatay Medresesi

Selçuklu ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan medrese, 1251 senesinde Emir Celaledin ismiyle bilinen Karatay bin Abdullah tarafından inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında düzgün kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmıştır. Medrese olarak inşa edilmiş olan yapı günümüzde çini eserleri müzesi olarak hizmet vermektedir (Aygör vd, 2010, s.824).

Resim 118: Karatay Medresesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Medresenin üzeri kubbe ile örtülmüş olup büyük bir taş kapısı bulunmaktadır. Ana eyvanın yanında iki büyük oda mevcuttur. Bu eyvan ve odalar eğitim için kullanılmaktadır. Bazı odalar öğrencilerin ikameti için ayrılmıştır. Orta sahnın, eyvanlar ve hücre duvarları çini mozaik kaplıdır. Bu çiniler firuze mavisi, patlıcan moru gibi renkler barındırmaktadır (Aygör vd, 2010, s.825).

Celaledin Karatay, veliler arasında yer almaktadır. Selçuklu vezirlerinin en dindarlarından. Celaledin Karatay'ın ferman ve menşurlarda unvanı: “Yeryüzünde Allah'ın Velisi” şeklinde yazılır. Yüksek ahlaklı, temiz imanlı bir şahsiyettir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Alaaddin Keykubat'ın azadlı kölelerindendir. Üç kardeş idiler. Diğer iki

kardeşi Celaleddin Rumtaş ve Seyfeddin Karasungur'dur(Uz,2015:128). Karatay, 1254 yılında Kayseri'de vefat etmiş, cesedi Konya'ya getirilerek Karatay Medresesi'nin içinde hazırlatmış olduğu türbesine gömülmüştür (Uz,2015:129). 1955 senesinden itibaren ini Eserleri Müzesi olarak faaliyet gösteren Karatay Medresesinde Selçuklu, Beylikler dönemi ve Osmanlı dönemine ait eserler sergilenmektedir (Erdemir,2013:113).

3.3.3.6. Nasuh Bey Dar lhuffazi

Meram ilçesinde bulunan Karamanoğulları dönemine ait olan yapı 15. yüzyıl'da inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır (Aygör vd, 2010:831).

Resim 119: Nasuh Bey Dar lhuffazi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Darulhuffaz kare planda tasarlanmış olup üzeri kubbe ile örtülmüştür. Cami dışarıdan tamamen taş kaplamadır. Yapının iç kısmı oldukça sade planlanmıştır. Aydınlatma pencereleri mevcuttur. Giriş kapısı batı yönde bulunmaktadır (Genç ve Bilgin ,2017:59).

3.3.3.7. Sırçalı Medrese

Meram ilçesinde bulunan Selçuklu dönemine ait olan medrese, 1242-1243'l  senelerde Bedreddin Muslih tarafından Fıkıh  ğretimi için inşa ettirilmiştir. Eserin yapımında kesme taş ve tuğla malzeme kullanılmıştır(Aygör vd, 2010:834).Dikdörtgen planda tasarlanmış olan yapı açık avlulu olup etrafında  ğrenci odaları bulunmaktadır. Medresenin asıl adının yaptırın

kişiden dolayı “Muslihiyye” olmasına rağmen yapının çini bakımından zengin olması ve halk arasında çiniye “sırça” denmesinden dolayı “Sırçalı Medrese” olarak anılmaktadır. Buradaki taş işçiliği ve çini mozaik süslemeler dikkat çekmektedir (Genç ve Bilgin, 2017:63).

Resim 120: Sırçalı Medrese

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.4. Kiliseler ve Manastırlar

3.3.4.1 Sille Kiliseleri

Sille, hem Bizans İmparatorluğu döneminde hem de Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Kaynaklar, Bizans imparatorluğu döneminde Sille’de altmış civarı kilise ve manastırın olduğunu göstermektedir (konyakultur.gov.tr). Bu inanç merkezlerinden en çok bilinenlerden aşağıda bahsedilmiştir.

3.3.4.1.1. Ak Manastır (Haglos Khariton): Selçuklu ilçesinde Sille mahallesine yakın bir bölgede yer almaktadır. Manastır milattan sonra 274 senesinde Saint Horion isminde bir aziz adına kaya’ya odalar oyularak meydana getirilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023). Yapı bulunduğu tepeler beyaz kireç taşından olduğu için Ak Manastır olarak anılmıştır. Bazı kaynaklarda yapıdan Eflatun Manastırı, Hagios Khariton Manastırı olarak bahsedilmektedir (konyakultur.gov.tr). Manastırda iki adet kilise, keşiş hücresi, ayazma gibi mekanlar bulunmaktadır. Manastırı Aziz Khariton’un kurduğu düşünülmektedir(Mimiroğlu,2010:86).

Manastır, dere yatağında tüflü kaya'ya oyularak yapılmıştır. Kapadokya'daki kiliselerle benzer özellikler göstermektedir. Bir el ve kazma motifi manastırın cephesine işlenmiş, bu motiflerden insan gücü ile kayaların oyulduğu ortaya çıkmaktadır. Kilisenin girişi güney taraftadır. Bu cephede dikdörtgen şeklinde iki tane pencere bulunmaktadır. Taşıyıcı ayaklar blok halinde kayadan oyulmuştur. Kilisenin iç duvarlarında sıva yoktur. Yapı'da fresk bulunmamaktadır. Manastır askeri bölge içinde bulunduğundan iyi bir şekilde korunmuştur (konyakultur.gov.tr).

Manastır tasavvuf açısından önem arz etmektedir. Bir rivayete göre, Mevlana bu manastırdaki ayazmaya gelerek yedi gün yedi gece burada vakit geçirmiştir. Başka bir rivayete göre Mevlana her senenin bir gününde Manastır'a gelerek gününü ibadetle geçirmiştir. Mevlana'dan sonra çok sayıda müslüman da bu manastırı ziyaret etmiştir. Hatta ziyaretler çoğaldığı için buraya bir de mescid yapılmış, fakat bu mescid günümüze kadar gelememiştir (www.gokonya.com).

3.3.4.1.2. Aya Elena Kilisesi: Selçuklu ilçesi Sillesinde bulunan kilise, halk arasında Büyük Kilise olarak bilinmektedir (konyakultur.gov.tr). Milattan sonra 327 senesinde İmparator Konstantinus zamanında yapılmış olup, Anadolu'daki ilk hristiyan kiliselerindendir (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

Sille, tarihte erken hristiyanlık dönemi için önemli bir merkezdir. Konstantin'in annesi Helena hac yapmak için Kudüs'e giderken Konya'ya da uğramış, burada ilk hristiyanlık dönemlerine ait meskenleri görmüştür. Helena, burada bir mabet inşa ettirmeye karar vermiştir. Kilise, Yunan haçı planında yapılmıştır. Kilise'nin girişi batı tarafta iken burası kapatılmış ve giriş güney tarafa alınmıştır. Kubbesi dört fil ayağı üzerinde yer almaktadır(konyakultur.gov.tr).

Kilisenin iç mekanında çok sayıda fresk bulunmaktadır. Kubbe'de Hz. İsa, Konstantin, Helena ve Aziz figürleri; duvarlarda Meryem, çocuk İsa'nın vaftiz sahnesi, havarilerin resimleri yer almaktadır (konyakultur.gov.tr).

Resim 121: Aya Elena Kilisesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 122: Aya Elena Kilisesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Kilise'deki kürsü ve ahşaptan yapılmış olan dolap üzerinde bitkisel motifler bulunmaktadır. Kilisenin giriş kapısı üzerindeki rum harfleriyle yazılmış kitabede; “327 tarihinde bu kilisemizi Aya Elena, Mihail Arhankolos ismine kurdu temeli, halen kilisemizin üçüncü tamiri şevketlü Sultan Mahmud Efendimiz ihsan eyledi emri, Epitropos Sarraf Hacı İliya oldu tek mil

nazırı, Mihail Arhankolos'un şefaati ile Hak Teala imdat edenlere ve zahmet çekenlere verecek emri. 18 Şubat 1833" yazılıdır (konyakultur.gov.tr). Bu kitabenin üzerindeki ikinci kitabede: "İşbu kilisenin dördüncü tamirâtı Sultan Mecid Efendimiz Hazretleri zamanında umum hristiyanların gayreti ile olmuştur." yazılıdır. Bu kitabelerden kilisenin zaman içinde onarımlar gördüğü anlaşılmaktadır.

3.3.4.1.3. Koimesis Tes Panagias Kilisesi

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan kilise, Dikili Kaya mevkiinde kayadan oyulmak suretiyle yapılmıştır. Üç nefli olarak tasarlanmıştır. Başlarda iki nefli yapılan kilise daha sonra genişletilmiş, günümüzdeki halini almıştır. 2006 senesinde temizlik çalışmaları yapılırken zeminde mezarlar tespit edilmiştir. Kilise duvarında freskolar bulunmakta, Meryem'in ölüm sahnesi (Koimesis) görülmektedir. Kilisenin doğu tarafına dikdörtgen planda bir mekan eklenmiştir. Yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkan tahıl çukurları, burada manastıra ait yemekhane olduğunu göstermektedir (www.konyabulteni.com).

Resim 123: Koimesis Tes Panagias Kilisesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 124: Koimesis Tes Panagias Kilisesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.4.1.4. Kyriakon (Hızır İlyas) Kilisesi

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bulunan kilise, Yunan haçı planında tasarlanmış ve kaya'ya oyularak inşa edilmiştir (www.konyabulteni.com). Kilise'ye giriş batı yönden yapılmaktadır. Girişten sonra dikdörtgen plandaki nartekse geçilmektedir. Narteksin tavanında ha motifi yer almaktadır. Kilise'de küçük bir kubbe mevcuttur. Kilise üç nefli tasarlanmış, kuzey batı yöndeki ayağı yıkıldığından kubbe üç ayak üzerinde durmaktadır. Kilisenin güney kısmında iki adet galeri yer almaktadır. Kilise uzun zaman boş kaldıktan sonra 1963 senesinde bir vatandaş belediyeden satın almış ve kilise yanında bulunan galeride testi imalatı yapmıştır. Kilise 2001 senesinde Kültür Bakanlığı tarafından geri alınmış ve Müze Müdürlüğü burayı koruma altına almıştır (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.1.5. Panaghia Kilisesi

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde yer alan kilise, Batı Kilisesi ve Doğu Kilisesi olarak iki kiliseden meydana gelmektedir.

Panaghia Bati Kilisesi

Kilise'ye giriş kuzey tarafta olup, üç nefli bazilikal planda tasarlanmıştır. Diğeri giriş kapısı kuzey doğudadır. Kilise duvarlarındaki freskler silinmeye başlamıştır. Fresklerde Meryem'in ölüm sahnesi ve aziz figürleri yer almaktadır (konyakultur.gov.tr).

Panaghia Doğu Kilisesi

Kilise Kapalı Yunan haçı planında tasarlanmıştır. Kuzey yönde büyük oranda yıkım gerçekleşmiştir. Kilise iç kısmında fresk görülmemiştir (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.1.6. Tepe Şapeli (Süt Kilisesi)/Zaman Müzesi

Selçuklu ilçesi Sille mahallesinde bir tepe üzerinde yer almaktadır. Şapel'in bulunduğu yer mezarlıktır. Şapel, dikdörtgen planda tek nefli olarak tasarlanmıştır. İki adet penceresi bulunmaktadır. Restorasyonu tamamlandıktan sonra şapel, Zaman Müzesi olarak ziyarete açılmıştır (konyakultur.gov.tr).

Sütü erken çekilen anneler bu şapeli ziyaret ettiği için şapel halk arasında “Süt kilisesi” olarak bilinmektedir (www.konyabulteni.com).

Resim 125: Tepe Şapeli/Zaman Müzesi

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.4.2. Kilistra'da Bulunan Kiliseler

Meram ilçesi Hatunsaray mahallesine bir km. mesafede Zolkara denilen bölgede yer almaktadır. Lystra, hristiyanlık için önemli bir merkez olmuştur. St. Paul öncelikle Tarsus' a daha sonra Yalvaç'a gitmiş, oralarda barınamamış ve Barnabasla beraber Lystra'ya gelerek vaazlar vermeye başlamıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı,2023).

Kilistra tarihi Geç Tunç Çağına kadar gitmektedir. Helenistik ve Roma dönemlerinde Kilistra'nın yer aldığı höyük, yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Kayalara oyulan yerleşmeler

Bizans döneminde artmıştır. Roma döneminde Kilistra'daki yerleşim yerleri; Detse, Botsa, Tolasa, Bulumya ve Antik Kral Yolu üzerinde yer almaktaydı. Bu nedenle Isaura (Bozkır-Seydişehir) yöresinde bulunan yağmacı Homonad kabilesi tarafından saldırılara maruz kalmıştır. İmparator Augustus bu saldırıları önlemek için askeri koloniler oluşturmuştur. Bu kolonilerden birisini de Lystra'ya kurmuş ve bu bölgeye yedinci lejyon yerleştirilmiştir. Aziz Paul'un Lystra'ya gelmesiyle hristiyanlık yayılmaya başlamıştır. Hristiyanlığı seçen halk bir yandan Homonad saldırıları diğer yandan Romalı Pagan ve Musevilerin baskılarına maruz kalmışlardır. Kilistra jeolojik yapısı nedeniyle saklanmak için uygun olduğundan o dönemde yoğun göç almıştır.

Milattan sonra 2-8. yüzyıllarda bölgede kayalar oyularak kiliseler, şapeller, mezarlar, sığınaklar yapılmıştır. Bölge zaman içinde Sasani, Pers, Arap saldırılarına maruz kalmış, 11. yüzyılda Türklerin egemenliği altına girmiştir. 13. yüzyılda Karamanoğlu Beyliğinin hakimiyetine geçmiş, 1466 senesinde Osmanlı topraklarına katılmıştır (konyakultur.gov.tr).

Kilistra ve Çevresinin Hristiyanlık Açısından Önemi

Aziz Paul ve Barnabas, 46-48 yıllarında hristiyanlığı yaymak için yola çıkmışlar, Yalvaç üzerinden Konya(Iconium)'ya gelmişlerdir. Burada yaptığı konuşmalardan sonra Azize Thecla (Aya Tekla) ve birçok kişinin hristiyan olmasına sebep olmuşlardır. Azize Thecla evinin penceresinden Aziz Paul'u dinlemiş ve kendini hristiyanlığa adanmıştır. Dünyevi işlerden uzaklaşması üzerine ailesi ve nişanlısı, Aziz Paul'u Vali'ye şikayet etmişlerdir. Vali Aziz Paul'un cezalandırılmasına; hristiyanlıktan dönmeyen Azize Thecla'nın da yakılmasına karar vermiştir. Odunlar ateşlendikten sonra yağmur yağmış ve yanmaktan kurtulmuştur. Aziz Paul ise öldürüleceği haberini alınca Konya'dan ayrılarak Lystra'ya gitmiştir (konyakultur.gov.tr).

Aziz Paul ve Barnabas ise Lystra'da doğuştan engeli olan yürüyemeyen birini yürütmüşlerdir. Paganist halk bu durumdan etkilenmiş, Barnabas'ın Zeus, Aziz Paul'un ise yardımcısı olduğuna inanmışlardır. Halk törenler yaparak kurban kesmek istemiş; bunun üzerine Aziz Paul ve Barnabas üzerlerindeki kıyafetleri yırtmışlar ve kendilerinin de insan olduklarını, tanrı'ya dönmelerini söylemişlerdir. Daha sonra Aziz Paul ve Azize Thecla hristiyanlığı yaymak için Yalvaç'a gitmişlerdir. Orada da yargılanmışlar ve Aziz Paul imtiyazlı musevi Roma vatandaşı olduğundan kent dışına sürgün edilmiştir. Azize Thecla ise ceza olarak vahşi hayvanların önüne atılmıştır. Fakat hayvanlar Azize Thecla'ya dokunmamışlardır. Ardından

Silifke'ye gitmiş ve "Meryemlik" olarak bilinen mağaraya sığınmıştır. Burada hem dini yaymaya devam etmiş hem de hastaları iyileştirmiştir. Kendisin'den rahatsız olan kişilerce öldürülmeye çalışılmış, mucizevi olarak ortadan kaybolmuştur. Halkın hristiyanlığa ilgisinden rahatsız olan Konya ve Yalvaç musevileri, Lystra'ya ajanlar göndermişler, halkı kışkırtarak Aziz Paul ve Barnabas'ı taşlatmışlardır. Bundan sonra kentten ayrılarak Derbe'ye gitmişler ve hristiyanlığı yaymaya devam etmişlerdir (konyakultur.gov.tr).

Resim 126: Kilistra

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

312 senesinde İmparator Konstantin hristiyanlık dinini resmen tanıyana kadar hristiyanlar baskı görmüşler ve Kilistra'da saklanarak inançlarını yaşamışlardır. Kilistra'da kayalar oyularak manastır, kilise, şapel, sığınak, mezar, sarnıç, şaraphane gibi yapılar inşa edilmiştir (konyakultur.gov.tr).

Kilistra'nın İnanç Turizmindeki Yeri

Aziz Paul'un yaşadıkları, mucizeleri, yardımcısı Timoteus, Azize Thecla ve onun yaşadıkları, öldürülen aziz ve azizeler Kilistra'yı inanç turizmi açısından hristiyanlar için önemli bir merkez haline getirmiştir (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.2.1. Bayram Hacı İnleri Manastırı (Doğu Yapı Grubu)

Yerleşim yerinin 500 m. kuzeyinde tüf kayalar üç kat oyularak manastır kompleksi yapılmıştır. Manastır Kompleksinde tek nefli iki adet şapel, iki adet keşiş hücresi, üç adet mezar, bir adet kiler ve bir adet mutfak bulunmaktadır. Ayrıca hangi faaliyet için kullanıldığı bilinmeyen altı

adet mekan yer almaktadır. Mutfak bölümü şapellerin batısında olup zemin hizasında planlanmıştır. Burada iki adet pencere ve zemin kısımda iki adet çukur bulunmaktadır. Kiler'in manastırın batısındaki büyük oda olduğu düşünülmektedir. İki adet keşiş hücresi ise üçüncü katta bulunmaktadır (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.2.2. Bayram Hacı İleri Manastırı (Batı Yapı Grubu)

Manastır kompleksinin batı kısmında, tek nefli olan bir adet şapel, bir adet keşiş odası, vaftiz odası, mezar odası, sığınak ve diğer odalar yer almaktadır. Vaftiz odası, Zemin katta yerden yüksekte yer alırken, şapel onun üzerinde bulunmaktadır. Şapel'in tam karşısında ise keşiş odası olup burada bir mezar odası vardır. Sığınakın sofasında iki çukurdan birisi sarnıç diğeri ise erzak deposu'dur (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.2.3. Konacak Manastırı

Konacak mevkiinde bulunan yapı dil şeklinde kuzeye uzanan kayalıkta üç kat oyularak inşa edilmiştir. Manastır kompleksi içerisinde bir adet keşiş odası, iki adet mezar odası, bir adet mutfak ve bir adet toplanma odası yer almaktadır. Burada kullanım alanı belli olmayan başka bir oda daha mevcuttur. Mezar odaları manastır kompleksinin güney tarafında ve zeminden yüksekte yer alırken, mutfak ise kompleksin en kuzeyinde tasarlanmıştır. Manastır kompleksinde kilise yada şapel bulunmamaktadır. Ancak Haç planlı kilise ile bağlantılıdır (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.2.4. Paulönü Kilisesi (Sümbül ini Kilisesi)

Koyak Vadisinde, Ardıçlı Tepenin güneydoğusunda, Paulönü mevkiindedir. Tek nefli olan kilise, narteks, naos, apsis ve bir kriptadan oluşmaktadır. Kilistra'da narteksi (ön giriş) olan tek kilisedir. Kilisenin doğusundaki yuvarlak kemerli dikdörtgen bir girişten girilen narteksin kuzey ve batı duvarlarında ikişer niş bulunmaktadır. Naos ve narteks duvarlarında fresko izleri, aşırı derecede tahrip olmuş çeşitli plastik rölyefler ve dini içerikli süslemeler göze çarpmaktadır. Kriptanın girişi naosun güney duvarındadır. Tavanı kubbe şeklinde olan kriptanın zeminine doğu-batı doğrultusunda, yan yana oyulmuş iki tane mezar nişi mevcuttur. Paulönü mevkiinde, Sümbül Kilisenin sağında ve solunda bloklar halinde 2-3 katlı mekanlar bulunmaktadır. Bu mekanların kiliseyi tamamlayan yapılar olduğu düşünülmektedir (konyakultur.gov.tr).

3.3.4.2.5. Sandıkkaya (Haçlı Planlı Şapel)

Haçlı (Kaya) ismini üzerinde bulunduğu kaya'dan ve şapel girişinde bulunan yunan haçından almıştır. Kilistra bölgesinin toprağı yumuşak ve şekil alabilen özellikte olduğundan insanlar burada kayaları oyarak kilise, şapel gibi yapılar inşa etmişlerdir (www.gokonya.com). Yedi yada sekizinci yüzyılda yapılmış olan bu yapı, giriş kısmı, mezar odası ve sunak odası gibi bölümlerden oluşmaktadır. Şapelin karşısında kaya oyularak iki kattan oluşan bir yapı bulunmaktadır. Bu odanın keşiş odası olduğu düşünülmektedir (konyakultur.gov.tr).

Resim 127: Haçlı (Kaya) Planlı Şapel

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

3.3.4.3. Konya Aziz Pavlus Kilisesi

Alaaddin Tepesi'nin güneyinde yer alan yapı Konya'da bulunan Fransızların dini ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla, Fransız rahiplerce yaptırılmıştır (Mimiroğlu,2013:130). Eser'de yapım malzemesi olarak sille taşı kullanılmıştır. Kilise'nin yapımı 1910 senesinde tamamlanmıştır. Cephesi gotik tarzda olduğu için ilgi gören bir yapıdır. Kilise ismini Aziz Pavlus'tan almaktadır. Hristiyanlar tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir. Bu kilise günümüzde Konya'daki sağlam kalan ve işlevini yitirmeyen tek kilisedir (www.gokonya.com.tr). Kilisenin iki tane kapısı bulunmakta olup ana giriş güneydoğuda, diğeri ise batı taraftadır. Girişte yer alan iki çan kulesi, dört cepheli ve sivri külah örtülüdür. Naos, dikdörtgen planda tasarlanmış, Apsis ise kuzey batı'da yer almaktadır. Kilise'nin iç kısmı oldukça sade planlanmıştır. Kilise bugün İtalyan kilisesine bağlı olup iki rahibe bulunmaktadır (Mimiroğlu,2013:130).

Resim 128: Konya Aziz Pavlus Kilisesi Dıştan Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

Resim 129: Konya Aziz Pavlus Kilisesi İçten Görünüm

Kaynak: Araştırmacı tarafından çekilmiştir.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMA YÖNTEM VE BULGULARI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amaçları, araştırma problemini incelemek için neyin ve nasıl ölçüleceğini, tam olarak neyin hedeflendiğini ve bu hedefe ulaşmak için nelerin yapılacağını ifade etmektedir (Walliman, 2006, 71). Bu bağlamda araştırmanın amacı, Konya ilinin mevcut inanç turizmi potansiyelinin ortaya konulması, bu potansiyelin tam olarak kullanılıp kullanılmadığı konusunda tespitlerde bulunulması; bilinen inanç merkezlerinin yanında az bilinenlerinde araştırılarak Konya'nın inanç turizmine katkı sağlanmasıdır.

Araştırmada Konya'da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine yönelik bakış açılarının tespit edilmesi amaçlanarak mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, turist rehberleri üzerinde inanç turizmine yönelik yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmadığı görülmüştür. Yapılan çalışma bu açıdan önem taşımakta ve bundan sonra yapılacak olan bilimsel çalışmalar için yol gösterici olabilecektir.

3.2. Araştırmanın Problemi

Araştırma yapılması planlanan konuyla ilgili olarak literatür taraması yapıldıktan sonra, uygulama alanında yaşanan sorunların tespit edilmesi ve araştırmacının deneyimleri dikkate alınarak araştırmanın konusu veya sorunu ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 85). Bu bağlamda araştırmanın problemi Konya'nın inanç turizmi potansiyelinin tespit edilerek, Konya'da aktif olarak görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açılarının ortaya konulmasıdır. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Konya'nın inanç turizmi potansiyeli nedir?
- Konya ili inanç turizmi potansiyelinden yeteri kadar yararlanıyor mu?
- Konya'daki turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açıları nasıldır?
- Konya'da fiilen ikamet eden aktif turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açıları, Konya şehrinin inanç turizmini etkilemekte midir?

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Evren, araştırma sonucunda elde edilen bulguların genellendiği bütünü temsil etmektedir. Evrenin büyüklüğü, çalışma alanının genişliği, evrenin bütününe ulaşacak imkan ve zamanın

olmayışı gibi nedenlerle evrene ulaşım sınırlı düzeyde gerçekleşebilmektedir. Evren büyüdükçe evrenin tamamına ulaşarak veri toplanması zorlaşacaktır (Strauss & Corbin, 2014). Ayrıca geniş bir alan olan evrenin tamamının incelenmesi maliyetli olacağı için veriler evreni temsil ettiği düşünülen bir bölümden elde edilir (Liamputtong, 2013). Araştırma evrenini temsil etmek amacıyla daha küçük oranda evren içinden seçilen kümeye “Örneklem” denilmektedir (Ekiz,2015:103). Örneklemen amacı, evrenin tamamını araştırmaya gerek kalmadan belirli bir oranı üzerinde çalışarak genelleme yapmayı sağlamaktır (Coşkun vd. 2019:159).

Nitel araştırmalarda örneklem büyük alınırken, nitel araştırmalarda daha küçük örneklem ile çalışılır (Gürbüz ve Şahin,2017). Nitel araştırmada örneklem büyüklüğü için kural yoktur. Örneklem büyüklüğü bilmek istediğiniz şeylere, araştırmanın amacına, neyin faydalı olacağına, mevcut zaman ve kaynaklarla nelerin yapılabileceğine bağlıdır. Bir araştırmacı belli bir dizi deneyimi genişlik arayışı içinde ise daha fazla sayıda kimseden; derinlik arayışı içinde ise daha az sayıda kişiden elde edebilir. Az sayıda kimseden sağlanan derinlemesine bilgi çok daha değerli olabilir (Quinn Patton,2018). Örneklem büyüklüğü belirlenirken alanyazında genellikle karşılaşılan yanlış, daha büyük örneklemelerin daha çok ayrıntı vereceği ve evreni daha iyi temsil edeceğidir (Mertens, 2014). Halbuki nitel araştırmalarda örneklemen niceliği değil niteliği önemlidir (Baltacı, 2017).

Nitel araştırmalarda örneklem sayısı kesin olarak belirlenemediğinden büyük gruplar yerine, araştırmanın amaçlarını karşılayan, detaylı veri alınabilecek örneklemelerin belirlenmesi gereklidir (Coyne, 1997). Küçük bir grup insandan elde edilen derinlemesine bilgiler, çok sayıda örneklemde elde edilen kısıtlı bilgiden daha değerli olabilir (Bryman, 2007). Bu bağlamda; Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nden 25.05.2023 tarihinde alınan verilere göre; Ankara Turist Rehberleri Odasına kayıtlı, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’ne bağlı aktif olarak 65 turist rehberi görev yapmakta, bu turist rehberlerinden 17 tanesi Konya’da ikamet etmektedir (www.konyakultur.gov.tr). Konya’da ikamet etmekte olan turist rehberleri aktif olarak inanç turizmi turlarına katılmaktadırlar. Araştırma konusu ile ilgili bilgi ve tecrübeye sahip oldukları düşünüldüğünden örneklem olarak belirlenmişlerdir. Araştırmanın evrenini Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapmakta olan 65 turist rehberi oluşturmaktadır. Evreni temsil eden bu 65 turist rehberinden Konya’da ikamet etmekte olan 17 turist rehberi ise araştırmanın örneklemine oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nitel Araştırma, araştırmacının bireylerin tecrübe ettiği olayların özelliklerini açıklamak amacıyla döküman analizi, görüşme ve gözlem gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanarak, olayların oluşma sürecini bütüncül biçimde ve doğal mekanlarında inceleyerek sağladığı verileri açıkladığı veya yorumladığı bir araştırma sürecidir (Baltacı, 2018:233; Yıldırım ve Şimşek,2016:41). Çalışmada öncelikle turizm kavramı, turizm çeşitleri, alternatif turizm kavramı ve çeşitlerinden ayrıca inanç turizmi kavramlarından bahsedilmiştir. Daha sonra Dünya'daki inanç turizmi ve Türkiye'deki inanç turizmi konularına yer verilmiştir. Konya iline ait genel bilgiler verildikten sonra çalışmanın asıl konusu olan Konya'nın inanç turizmi potansiyeli ile ilgili; kitaplar, kültür envanterleri, ansiklopediler, internet siteleri, yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, broşürler gibi çeşitli araçlar kullanılarak araştırmalar yapılmıştır.

Konya'da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine yönelik bakış açılarını ortaya koymak üzere mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mülakat, iki yada daha çok sayıda insan arasında belirli bir amaca yönelik olarak yapılan ve bir düzen içerisinde gerçekleştirilen “soru-cevap” şeklinde gerçekleştirilen söyleşilerdir (Coşkun vd., 2019:113). Mülakat esnasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu yaklaşımı hem zaman esnekliği hem de farklı bireylerden benzer ya da farklı bilgiler alarak durum analizi yapmayı sağlayan bir yaklaşım türüdür (Buluç,2007:10). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sağladığı esneklik ve istenilen konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması sebebiyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek olmayıp tam ortada yer aldığı (Altunay vd., 2014:64) için araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme tekniğini uygulamadan önce görüşme formları üzerine literatür taraması yapılmış olup önceden yapılmış olan bazı çalışmalardan (Rzazade vd.,2018, Demir, 2022; Demircan,2014) yararlanılarak yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan görüşme formu ile ilgili amaca uygunluk, soruların anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğinin tespiti için uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak 17 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örnekleme, sınırlı kaynakların etkin bir şekilde kullanılarak bilgi bakımından zengin vakaların belirlenmesi ve seçilmesi amacıyla yaygın olarak

kullanılmaktadır (Holloway & Galvin, 2016). Nitel araştırmalarda zengin bilgi elde edilmesi önemli bir konu olduğu için araştırmaya en fazla katkı sağlayacağı düşünölen katılımcıların belirlenmesi (Fossey vd., 2002); araştırma konusu hakkında bilgili ve deneyimli birey ya da grupların araştırmaya dahil edilmesi gerekmektedir (Palinkas, Horwitz, Green, Wisdom, Duan & Hoagwood'den akt. Yağar ve Dökme, 2018). Bu doğrultuda, Konya'da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine yönelik bakış açılarını ortaya koymak üzere yüz yüze ve telefon aracılığı ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakat esnasında Ek1'de yer almakta olan sorular kullanılmıştır.

Araştırmanın örnekleme oluşturulurken katılımcılarla ilgili araştırmanın amacına bağlı olarak, araştırmacı ve uzman görüşü ile oluşturulmuş bazı ölçütler kullanılmıştır. Bu ölçütler; Katılımcılar turist rehberi olmalı, katılımcılar aktif olarak mesleğini icra ediyor olmalı, katılımcılar Konya ilinde ikamet ediyor olmalı ve Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapıyor olmalı şeklindedir. Amaçlı örneklem yönteminin alt türü olan ölçüt örneklemesinin amacı; gözlemin konusunu oluşturan birim yada birimlerin belirli niteliklere sahip olan kişilerden, nesnelerden, durumlardan, olaylardan seçilmesidir (Büyüköztürk vd., 2016'dan akt., Eren, 2020). Bu bağlamda yukarıda belirtilmiş olan ölçütler kullanılarak katılımcılar belirlenmiştir.

Araştırma amaç ve yönteminin ifade edildiği görüşme formu görüşmeler öncesi katılımcılara gösterilmiş ve kimliklerinin gizli kalacağı konusunda kendilerine bilgi verilmiştir. Katılımcılara açık uçlu sorular sorulmuş ve kendilerinden konu hakkında daha detaylı ve derinlemesine cevaplar alınmaya çalışılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler belirlenen amaç doğrultusunda yaklaşık 15-40 dakika kadar sürmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular Betimsel Analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bunun yanında araştırmacı tarafından inanç turizmi merkezleri ziyaret edilmiş son durumları hakkında gözlemler yapılmış ve fotoğraf çekimleri gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından bir tanesi nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniğidir. Konya'da görev yapan turist rehberlerinin inanç turizmine olan bakış açılarını ortaya koyabilmek için yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması sonrasında oluşturulan görüşme formları alanında uzman kişilerin görüşüne sunulmuş, olumlu dönüş sağlandıktan sonra turist rehberlerine

ulaşılarak 05.07.2023-15.07.2023 tarihleri arasında mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara 8 tane açık uçlu soru sorularak detaylı ve derinlemesine bilgi alınması sağlanmıştır. Mülakatlar gerçekleştirilirken yüzyüze görüşme tercih edilmiş, ancak farklı sebeplerden dolayı yüzyüze görüşmek istemeyen 15 katılımcı ile telefonda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde Konya'nın inanç turizmi değerleri, inanç turizminde farklı inanç merkezleri, İnanç turizminin yeterliliği, inanç turizmini geliştirme stratejileri, ulusal ve uluslararası nitelikteki etkinliklerin inanç turizmine katkısı, Mevlana Türbesinin Konya'nın uluslararası tanınırlığındaki rolü, İnanç turizmi varlıklarına karşı kurumların ve bölge halkının tutumu konularında turist rehberlerinin görüşleri alınmıştır. Bu şekilde Konya ilinin inanç turizmi potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik fikir, düşünce ve tavsiyeleri alınarak, turist rehberlerinin inanç turizmi bakış açıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı doküman incelemesi'dir. Konya'da bulunan camiler, türbeler, mescitler, medreseler, alim ve evliyalar, kiliseler, manastırlar ve şapeller hakkında literatür taraması yapılmıştır. Konya İl Merkezi Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri, İşlam Ansiklopedisi, Türk Kültür Varlıkları Envanteri, Konya Ansiklopedisi, Konya, Aksaray, Karaman Vakıf Eserleri kitabı, Konya Alimleri ve Velileri kitabı; Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yayınladığı Sille, Kilistra ve Mevlana broşürleri; Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri; makaleler ve internet siteleri (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Konya Valiliği, İlçe Kaymakamlıkları, Konya Büyükşehir Belediyesi ve ile belediyelerine ait internet siteleri) aracılığıyla veri toplamak amacıyla araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Analiz Yöntemi

Araştırmada elde edilen veriler Betimsel Analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminde araştırmada elde edilmiş olan veriler önceden belirlenen temalar aracılığıyla özetlenerek yorumlanmaktadır. Görüşme yapılan kişilerin görüşleri yada gözlenen kişilerin tecrübeleri çarpıcı biçimde yansıtılmaktadır (Yıldırım ve şimşek,2013:256). Betimsel analizin en temel amacı ham olarak toplanan verilerin anlaşılabilecek düzeyde aktarılmasıdır. Bu nedenle veriler belli bir sıraya konulmakta, betimlemeler ise bu sıraya göre yorumlanarak sonuca ulaşılmaktadır. En son aşama ise ulaşılan sonuçlar bağlamında gelecek zamanlarla alakalı öngörülerde bulunmaktır (Coşkun ve ark.2015:324). Yıldırım ve şimşek'e göre

Betimsel analiz; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması olarak dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Araştırmada veri analizi için öncelikle temalarla bir çerçeve oluşturulmuş, bu çerçeveye göre elde edilen veriler düzenlenmiş; veriler açık ve net bir şekilde tanımlanarak, doğrudan alıntılarla desteklenmiş; son olarak ise tanımlanan bu veriler yorumlanmıştır.

Araştırmaya ilişkin nitel verilerin analizi Ok ve Erdoğan (2010:307) tarafından önerilere dayandırılarak uyarlanan çözümleme, güvenilirlik analizi, verilerin kodlanması, tema ve kategoriler, sonuçlar ve yorumlama olmak üzere beş aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasında yüz yüze mülakatı tercih eden turist rehberleri ile önceden görüşülerek randevu alınmış olup zamanı geldiğinde görüşmeler yüzyüze yapılmıştır. Diğer katılımcılar yüzyüze görüşme için vakitlerinin olmadığını belirterek telefonda mülakat yapmak istemişlerdir. Yüzyüze ve telefonda yapılan mülakatlarda kişilere araştırma konusu ile ilgili sorular yöneltilmiş olup verilen cevaplar görüşme formuna işlenmiştir. Yapılan görüşmeler sonrası 34 sayfa ham veri elde edilmiştir.

Verilerin güvenilirlik analizi aşamasında tutarlılık incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu tekniğin amacı araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılması ve araştırmacının etkinliklerini baştan sona kadar tutarlı bir biçimde gerçekleştirip gerçekleştirilmediğinin ortaya konmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 245). Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formları alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşüne sunulmuş, vermiş olduğu tavsiyeler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formunda öncelikle katılımcılara ait bilgilere yer verilmiştir. Daha sonra Konya’da görev yapmakta olan turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açılarını tespit etmek üzere 8 açık uçlu soruya yer verilmiştir. Verilerin kodlanması aşamasında elde edilen bulgular kodlanmıştır. Tema ve Kategoriler aşamasına gelindiğinde önceden belirlenen temalar doğrultusunda veriler gruplandırılmıştır. Sonuçlar ve yorumlama aşamasında ise nitel araştırmanın iç geçerliliğini artırmak için uzman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırmacı tarafından değerlendirilmiş olup ulaşılan sonuç ve öneriler, turizm fakültesi turizm rehberliği bölümünde öğretim üyesi olan bir uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmardan alınan geri bildirimler araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğine katkıda bulunmuştur.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında bu başlık altında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular ve yorumları sunulmuştur. Araştırma verilerinin toplanmasında katılımcılar ile mülakat tekniği kullanılarak görüşmeler yapılmış olup bu görüşmeler esnasında kimlik bilgilerinin gizli kalmasını istemeleri sebebiyle katılımcılar; “K1, K2, K3, ...” şeklinde kodlanmıştır.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesine geçmeden önce aşağıda yer alan tabloda katılımcılara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler dahilinde 17 turist rehberi ile görüşme yapıldığı; katılımcılardan üçünün kadın diğerlerinin erkek olduğu, yaş aralıklarının ise 35-65 arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışma süreleri 8 ile 30 yıl arasında değişiklik göstermektedir. Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden alınan bilgiler dahilinde katılımcıların aktif olarak Turist Rehberliği görevini icra ettiği bilinmektedir.

Tablo 6. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Sıra No	Yaş	Meslek	Çalışma Yılı	Rehberlik Dili
K1	37	Turist Rehberi	18	İngilizce
K2	40	Turist Rehberi	17	Almanca
K3	54	Turist Rehberi	14	Arapça
K4	42	Turist Rehberi	12	İngilizce-Japonca
K5	39	Turist Rehberi	15	İngilizce
K6	42	Turist Rehberi	17	İngilizce-Rusça
K7	38	Turist Rehberi	17	İngilizce-Türkçe
K8	54	Turist Rehberi	8	İngilizce-Almanca
K9	65	Turist Rehberi	30	Almanca
K10	38	Turist Rehberi	10	İngilizce
K11	35	Turist Rehberi	10	İngilizce
K12	46	Turist Rehberi	15	Japonya
K13	37	Turist Rehberi	16	İngilizce
K14	49	Turist Rehberi	15	Farsça
K15	37	Turist Rehberi	4	İngilizce
K16	52	Turist Rehberi	30	Almanca
K17	36	Turist Rehberi	18	İngilizce

Araştırmada katılımcılardan elde edilen bulgular; inanç turizmi değerleri, inanç turizminde farklı inanç merkezleri, inanç turizmi yeterliliği, inanç turizmini geliştirme stratejileri, ulusal ve uluslararası nitelikteki etkinliklerin inanç turizmine katkısı, Mevlana Türbesinin Konya’nın uluslararası tanınırlığındaki rolü, inanç turizmi varlıklarına karşı halkın ve kamu kurumlarının tutumu başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Turist Rehberleri'nin İnanç Turizmi Değerlendirmeleri aşağıda tablolar halinde verilmiştir. Araştırmada “Konya’nın inanç turizmi değerleri sizce nelerdir?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 7: Konya’daki “İnanç Turizmi Değerleri” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	Hız. Mevlana Müzesi ve Sufizm
K2	Kilistra, Sille, Hız. Mevlana Müzesi ve tarihi camiler
K3	Hız. Mevlana Müzesi, Şem-i Tebrizi Türbesi, Cami ve Medreseler
K4	Hız. Mevlana Müzesi-Mevlevilik, Tasavvuf turizmi, Şems-i Tebrizi, Sadreddin Konevi Cami
K5	Hız. Mevlana Müzesi, Şem-i Tebrizi Türbesi ve Sadreddin Konevi cami ve türbesi, Hristiyanlık için önem arz eden Sille Aya Eleni kilisesi, Kilistra antik kenti ve buradaki kiliseler’dir.
K6	Hız. Mevlana Müzesi, Çatalhöyükteki Kibele, Silledeki kiliseler
K7	Hız. Mevlana Müzesi, Alaaddin Cami, Sille Aya Eleni Kilisesi(Müze)
K8	Hız. Mevlana Türbesi, Selçuklu Sultanlar Türbesi,Nasreddin Hoca Türbesi,Şems-i Tebrizi Türbesi, Sadreddin Konevi Türbesi,Tavusbaba Türbesi, Ateşbaz-ı Veli Türbesi, Gömeç Hatun Türbesi, Tahir ile Zühre Türbesi; Alaaddin Cami, İplikci Cami,Şerafeddin Cami,Sahibata Cami, Konevi Cami, Aziziye Cami, Kapu Cami, Şems-i Tebrizi Cami, Piri Mehmet Paşa Cami, Tavusbaba Cami, Beyşehir Eşrefoğlu Cami, Hacıveyiszade Cami, Selimiye Cami; Karatay, İnce Minare,Sırçalı Medreseler ve Sahibata Hankahı; Meram Hasbey Mescidi,Sırçalı Mescit,Beyhekim Mescidi; Sille Aya Eleni kilisesi, Sille mağara kiliseleri, Ak Manastır, Konya Azizi Pavlus Kilisesi
K9	Konya’nın inanç turizmi açısından 2 tane temel değeri bulunmaktadır. Konya öncelikle bir Türk İslam Kültür merkezidir, ayrıca hristiyanlar içinde önemli bir kültür merkezidir. İslamiyete ait camiler, mescitler ve medreseler; Hristiyanlığa ait dini yapılar bulunmaktadır. İslami dönemde Şems-i Tebrizi ve Mevlana Hazretleri yetişmiş, hristiyanlık döneminde ise Azize Thekla ve Aziz Thimeteus gibi şahsiyetler yetişmiştir.
K10	Hız. Mevlana, Şems-i Tebrizi, Ateşbaz-ı Veli, Sadreddin Konevi
K11	Hız. Mevlana Müzesi, Alaaddin Cami, Selimiye Cami, Kapu Cami, Aziziye Cami, Şerafeddin Cami, Sille ve Kilistra Kiliseleri
K12	Hız. Mevlana Müzesi ve Şem-i Tebrizi Türbesi
K13	Mevlana ve Çatalhöyük bölgesidir.
K14	Mevlana, Sadreddin Konevi, Selçuklular döneminde yaşamış alimler ve evliyalar
K15	Mevlana, Şems-i Tebrizi Cami, Ateşbaz-ı Veli Türbesi, Sille, Kilistra
K16	Mevlana, Sille ve Kilistra
K17	Mevlana,Şems-i Tebrizi, Ateşbaz-ı Veli, Sadreddin Konevi, Tavusbaba,Abdullah Bosnevi

İnanç turizmi değerleri bağlamında turist rehberleri Konya'nın inanç turizmi değerlerinin başında Mevlana ve O'nun felsefesinin geldiği görüşündedirler. Bunun yanında katılımcıların çoğunluğu Şems-i Tebrizi Türbesi, Sadreddin Konevi Cami ve Türbesi, Ateşbaz-ı Veli Türbesi, Alaaddin Cami, Selimiye Cami, Kapu Cami, Aziziye Cami, Şerafeddin Cami; Sille Aya Eleni kilisesi ve diğer kiliseler, Kilistra antik kenti ve buradaki kiliseleri inanç turizmi değerleri olarak belirtmişlerdir. K8 diğer katılımcılardan farklı olarak Selçuklu Sultanlar Türbesi, Nasreddin Hoca Türbesi, Tavusbaba Türbesi ve Cami, Gömeç Hatun Türbesi, Tahir ile Zühre Türbesi; İplikci Cami, Sahibata Cami, Piri Mehmet Paşa Cami, Beyşehir Eşrefoğlu Cami, Hacıveyiszade Cami, Karatay Medresesi, İnce Minare Medresesi, Sırçalı Medrese, Sahibata Hankahı, Meram Hasbey Mescidi, Sırçalı Mescit, Beyhekim Mescidi, Ak Manastır, Konya Aziz Pavlus Kilisesi cevabını vermiştir. K14 Selçuklular döneminde yaşamış alimler ve evliyalarından söz etmiş; K6 ve K13 verilen cevaplara Çatalhöyük bölgesini de eklemişlerdir.

Araştırmada “Konya’da bulunan farklı inanç merkezleri yeterince ziyaret ediliyor mu? Konya’da farklı inanç türlerinde ziyaretçi çekebilmek için neler yapılmalıdır?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 8: Konya’da “İnanç Turizminde Farklı İnanç Merkezleri” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	Mevlana müzesi inanç turizmi açısından ziyaret edilmektedir fakat diğer inanç merkezleri ziyaret edilmemektedirler. Farklı inanç merkezlerine ziyaretçi çekebilmek için reklam ve tanıtım faaliyetleri yapılmalı; film çekimleri, klipler gibi tanıtım araçları kullanılmalıdır.
K2	Mevlana müzesi inanç turizmi açısından ziyaret edilmektedir fakat diğer inanç merkezleri ziyaret edilmemektedirler. Ziyaretçi çekebilmek için Kilistra ve Sille’deki kiliselerde ayınların düzenlenmesine izin verilmelidir.
K3	İnanç merkezleri yeterince bilinmemektedir, özellikle Sahibata türbesi çoğu kesim tarafından bilinmemektedir. Paket turlara medreseler alınmamaktadır. Paket programlara farklı inanç merkezleri de eklenmelidir. Konya ili Kudus’e gidecekler için hac yolu üzerinde yer almaktadır. Kiliselerin restorasyon çalışmaları yapılarak reklam ve tanıtım faaliyetlerine önem verilmelidir.
K4	Mevlana müzesi inanç turizmi açısından ziyaret edilmektedir. Diğer inanç merkezleri yeterince ziyaret edilmemektedir. Sille bölgesi az oranda ziyaretçi almakta, Kilistra ise ziyaretçi çeken bir yer değildir. Sosyal medya, televizyon, dergi gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır.
K5	Mevlana Müzesi, Şem-i Tebrizi Türbesi, Sille Aya Eleni Kilisesi inanç turizmi açısından ziyaret edilmekte; Sadreddin Konevi Cami ve Türbesi, Kilistra Antik Kenti ve diğer inanç merkezleri ise yeterince ziyaret edilmemektedir. Konevi cami’nin etrafında park sorunu bulunmakta, bu sorunun çözülmesi gerekmektedir. Kilistra antik kenti için çevre düzenlemesi yapılmalı, ayrıca yönlendirme tabelaları sağlanmalıdır.
K6	Konya’da bulunan farklı inanç merkezleri yeterince ziyaret edilmektedir. Özellikle kendi turlarında kiliseler de yer almaktadır. Ziyaretçilerin gelmesi için öncelikle kurumların ve halkın turiste olan bakış açısının değişmesi gerekmektedir.

K7	Sille Aya Eleni Kilisesi yeterince ziyaret almaktadır. Sille Aya Eleni kilisesinin yılda bir ya da birkaç gün hristiyanlar için önem arz eden yortu günlerinde sembolik olarak ibadete açılması, sembolik ayinlerin düzenlenmesi gerekmektedir, bu sayede daha çok ziyaret gerçekleşecektir.
K8	Konya'daki farklı inanç merkezleri çok fazla ziyaret edilmemektedir, daha çok tanıtım yapılması gerekmektedir. Konya'ya gelen turist grupları genellikle Kapadokya'dan Antalya veya Antalya'dan Kapadokya yönüne giderken kısa süreli Mevlana ziyaretinden sonra yollarına devam etmektedirler. Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü kalabalık turist gruplarını en az bir gün Konya'da konaklatmak için farklı etkinlikler yapması gerekmektedir. 5-10 kişilik küçük gruplar Konya'da birkaç gün kalmakta bu da ekonomiye çok katkı sağlamamaktadır. Konya'ya daha fazla ziyaretçi çekebilmek için yurt dışı fuarlarda tanıtım yapılması; sema törenlerinin hergün düzenlenmesi gerekmektedir. Aya Eleni kilisesinde belli dönemlerde ayinler yapılmasına izin verilmelidir. Sille bölgesinde bulunan Ak Manastır askeri bölgede yer aldığı için ziyarete kapalı idi ancak 2022 yılında askeri bölge statüsünden çıkarılmış olduğu için Ak Manastır bölgesinde düzenlemeler yapılmalı, bu bölge ziyarete açılmalıdır. Aziz Pavlus ve Barnabas üç kez Konya'ya gelmiştir. Konya hristiyanlar için hac yolu üzerinde olduğundan önemli bir merkezdir.
K9	Mevlana müzesi ülkemizin en çok ziyaret edilen müzelerindendir. Hristiyanlık açısından yeterince tanınırlığı yoktur. Diğer inanç merkezleri yeterince ziyaret edilmemektedir. Konya'nın bir hristiyan inanç merkezi olduğunu kabul etmek gerekir. Buna ilişkin konuları araştırmak gerekir. Konya'yı aynı zamanda bir biblo kent olarak sunmak gerekir.
K10	Konya kültür çeşitliliği olan bir şehirdir fakat farklı inanç merkezleri gereken değeri görmemektedir. Tanıtım çok önemlidir. Turlarda rehber yönlendirmesi de önem arz etmektedir.
K11	Konya'da bulunan farklı inanç merkezleri yeterince ziyaret edilmemektedir. Antalya'dan, Kapadokya'dan gelen turistler tarafından Mevlana müzesi ziyaret edilmektedir. Acentaların konaklama süresini uzatmaları gerekmektedir. Konya'ya gelen turistlerin burada konaklamalı birkaç gün kalarak başka inanç merkezlerini de ziyaret etmeleri sağlanmalıdır. Semazen gösteri süreleri uzatılmalıdır.
K12	Diğer inanç merkezleri yeterince ziyaret edilmemektedir. Farkındalık uyandırmak gerekmektedir. Sille ve Kilistra için tanıtım yapılması gerekmektedir. Ziyaretler rehber eşliğinde yapılmalıdır.
K13	Farklı inanç merkezleri ziyaret edilmemektedir. Turizmi çok yönlü düşünüp her dine uygun turizm ürünleri geliştirmek gerekir. Reklam ve tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır.
K14	Sadece Sille'de bulunan Aya Elena Kilisesi ziyaret almakta, diğer inanç merkezleri ziyaret almamaktadır. Kilistra bölgesi turizme kazandırılmalıdır. Bu bölgede tesisler kurulmalı, alt yapı faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
K15	Yeterince ziyaret edildiğini düşünmüyorum. Çok iyi tanıtım yapılmalıdır. Çoğu insana göre Konya denilince akla sadece Mevlana müzesi gelir, Konya sadece Mevlana müzesinden ibaret değildir. Konaklama yerleri ve turizm yatırımları artırılmalıdır.
K16	Sille ziyaret edilmekte, Kilistra ise ziyaret edilmemektedir. Farklı inanç merkezleri müze olarak kullanılmaktadır. Öncelikle onları ibadete açmak gerekmektedir. O şekilde ziyaretçi gelmesi sağlanabilir.
K17	Sille otantik yapısı nedeniyle yeterince ziyaret edilmektedir. Kilistra bölgesi tanıtım eksikliğinden dolayı bilinmeyen bir yerdir, alt yapı hizmetleri mevcut değildir o nedenle ziyaret alan bir yer değildir.

İnanç turizminde farklı inanç merkezleri bağlamında, katılımcılar genel olarak farklı inanç merkezlerinin yeterince ziyaret edilmediğini belirtmişlerdir. Diğer cevaplardan farklı olarak

K6 kendi turlarında kiliselerin de yer aldığını, ziyaretçi geldiğini, K7 ve K14 Sille Aya Eleni Kilisesinin yeterince ziyaret aldığını, K4, K16 ve K17 Sille bölgesinin ziyaret edildiğini ifade etmişlerdir.

Farklı inanç merkezleri ile ilgili önerilere bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu tanıtım faaliyetlerinin daha etkin olarak yapılmasından bahsetmişlerdir. Sosyal medya, televizyon, film çekimleri, klipler, dergiler vb. araçlarla tanıtımların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K2 Bu cevaplardan farklı olarak ziyaretçi çekebilmek için Kilistra ve Sille'deki kiliselerde ayinlerin düzenlenmesi ve ayinlere izin verilmesi gerektiğinden söz etmiş, K3 Paket programlara farklı inanç merkezlerinin de alınması gerektiğini ifade etmiştir. K5 Kilistra antik kenti için çevre düzenlemesinin yapılması ve yönlendirme tabelalarının asılması gerektiğinden bahsetmiştir. K6 Ziyaretçilerin gelmesi için öncelikle kurumların ve halkın turiste olan bakış açısının değişmesi gerektiğini ifade etmiş, K7 ise Sille Aya Eleni kilisesinin yılda bir ya da birkaç gün hristiyanların yortu günlerinde sembolik olarak ibadete açılarak, sembolik ayinlerin düzenlenmesi gerektiğinden, bu sayede daha çok ziyaret gerçekleşeceğinden bahsetmiştir.

K8 ve K11 Antalya'dan Kapadokya'ya giden turist kabileleri tarafından Mevlana müzesinin kısa süreli ziyaret edildiğini; turistlerin Konya'da konaklamalı birkaç gün kalarak başka inanç merkezlerini de ziyaret etmelerinin sağlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Sema gösteri sürelerinin uzatılması gerektiğinden bahsetmişlerdir. K8 Daha fazla ziyaretçi çekebilmek için yurt dışı fuarlarda tanıtım yapılması, Aya Eleni kilisesinde belli dönemlerde ayinlerin düzenlenmesine izin verilmesi, Sille bölgesinde bulunan Ak Manastır bölgesinin ziyarete açılması gerektiğinden söz etmiştir. K9 Konya'nın bir hristiyan inanç merkezi olduğunu kabul ederek buna ilişkin konuları araştırmak gerektiğinden; hem hristiyanlık hem müslümanlık bakımından Konya'yı bir biblo kent olarak sunmak gerektiğinden bahsetmiştir. K10 ve K12 Turlarda rehber yönlendirmesinin öneminden bahsetmiş, K14 ile K17 Kilistra bölgesinde alt yapı faaliyetlerinin tamamlanarak turizme kazandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K16 Farklı inanç merkezlerinin müze olarak kullanıldığını, öncelikle onları ibadete açmak gerektiğini ve bu şekilde ziyaretçi gelebileceğini söylemiştir.

Araştırmada “Konya inanç turizmi açısından değerlendirildiğinde yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 9: Konya’da “İnanç Turizminin Yeterliliği” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1- K6	Konya inanç turizmi bakımından yeterlidir ancak potansiyel tam anlamıyla kullanılmamaktadır. Mevlana müzesi dışındaki inanç merkezleri çok ziyaret almamaktadır.
K7	Konya’nın inanç turizmi açısından yeterli düzeye ulaşabilmesi için Mevlevi ayinlerinin, sema törenlerinin her gün düzenlenmesi gerekmektedir. Uluslararası tanıtımlar yapılmalıdır. Kilistra bölgesi hristiyanlar için önem taşımaktadır ancak bu bölgenin bakımsız ve ihmal edilmiş durumdadır.
K8	İnanç turizmi açısından yapılan çalışmalar yetersizdir. Sadece yılda bir kez 7-17 Aralık tarihleri arasında Şeb-i Arus kutlamaları yapılmakta, sema törenleri ise haftada 3 gün olarak düzenlenmektedir. Sema törenleri haftanın hergünü düzenlenmelidir.
K9	Soruya cevap vermek istememiştir.
K10	Ülkemizin güneydoğu bölgesinde inanç turizmi bakımından birçok etkinlik yapılmakta, bunun yanında alışveriş imkanı da bulunmaktadır. İnsanlar o bölgeye sadece ziyaret amaçlı gitmemektedirler. Konya iline ise insanlar sadece ziyaret amaçlı gelmektedirler. O nedenle yeterli değildir.
K11	Konya inanç turizmi bakımından yeterlidir ancak kültür ve turizm pazarlaması iyi yapılmalıdır.
K12	İnanç turizmi bakımından yeterlidir ancak kültür ve inanç turizmi varlıklarından yeterince faydalanılmamaktadır.
K13	İnanç turizmi bakımından yeterlidir.
K14	İnanç turizmi bakımından yeterli potansiyele sahiptir.
K15	İnanç turizmi açısından değerlendirildiğinde zengin olduğunu düşünüyorum. Çünkü Konya ve ilçelerinde birçok farklı turistik noktanın olduğunu biliyoruz.
K16	İnanç turizmi açısından değerlendirildiğinde yeterli değildir. Hristiyanlığın başlangıcı olan Kilistra’ya gereken önem verilmemektedir. Kaderine bırakılmıştır. Mevlana müzesi bile istenen hedefe ulaşamamıştır.
K17	Konya inanç turizmi bakımından yeterli bir şehirdir. Mevlana bu yeterliliği sağlamaktadır.

İnanç turizmi yeterliliği açısından bakıldığında, katılımcıların çoğunluğu Konya’nın inanç turizmi bakımından yeterli olduğunu ancak potansiyelin tam anlamıyla kullanılmadığını; Mevlana müzesi haricindeki inanç merkezlerinin yeterince ziyaret edilmediğini belirtmişlerdir. K7 Konya’nın inanç turizmi açısından yeterli düzeye ulaşabilmesi için Mevlevi ayinlerinin, sema törenlerinin her gün düzenlenmesi gerektiğini; Kilistra bölgesinin bakımsız ve ihmal edilmiş durumda olduğunu ifade etmiştir. K10 ve K16 ise inanç turizminin yeterli düzeyde olmadığından bahsetmişler, K16 farklı olarak Kilistra’nın kaderine bırakıldığını, Mevlana müzesinin ise arzulanan hedefe ulaşamadığını söylemiştir.

Araştırmada “Konya’nın inanç turizmini geliştirmek için sizce ne gibi stratejiler belirlemek gerekir?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 10: Konya’da “İnanç Turizmini Geliştirme Stratejileri” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	Tanıtım yapılmalıdır.
K2	Bölgede Hristiyanların ayin yapmalarına izin verilmelidir.
K3	Pazarlama, tanıtım, reklam faaliyetlerine önem verilerek Kamu kurumları, belediyeler ve üniversiteler gerekli çalışmaları yapmalıdırlar.
K4, K5	Tanıtım ve reklam faaliyetleri yapılarak gelen grupların konaklaması sağlanmalıdır.
K6	Öncelikle insanlar farklı türdeki inançlara saygı duymalıdır. Daha sonra tanıtım ve reklam gibi faaliyetler yapılmalıdır.
K7	Hristiyanlık dini mensubu din adamları Konya’ya davet edilmeli, temel amacın turizm değil de insanlar arasında sevgi ve hürmet bağının kuvvetlendirilmesi olduğu organizasyonlar düzenlenmelidir. Bu şekilde farklı inançlara mensup kimselerin Konya’yı, Sille Aya Elena Kilisesini ziyaret etmeleri sağlanmalıdır.
K8	Mevlevî ayinlerinin, sema törenlerinin her gün düzenlenmesi ve uluslararası tanıtım yapılması gerekmektedir.
K9	Öncelikle turizme önem verilmesi ve turizm konusunda hassasiyeti yüksek olan yapıların gelmesi gerekmektedir. Mevcut yapıyla herhangi bir gelişme sağlanması mümkün değildir.
K10	Öncelikle Konya denildiğinde akla gelen imaj değişmeli, daha geniş kapsamda tanıtımlar yapılmalıdır.
K11	Pazarlama stratejisine önem verilmeli, potansiyelin tam anlamıyla kullanılabilmesi için ürün pazarlaması iyi yapılmalıdır.
K12	Halk inanç turizmi varlıkları hakkında bilgilendirilmeli, bölgeye turlar düzenlenerek, tanıtım ve reklam faaliyetleri yapılmalıdır.
K13	İnanç turizmini geliştirmek için bütüncül projeler oluşturmak gereklidir. Tüm inanç merkezlerini kapsayacak projeler yapılmalıdır.
K14	Kilistra bölgesi turizme kazandırılmalıdır. Tanıtım faaliyetleri yapılmalıdır.
K15	Mevlana ve Mevlevilik kültürü tanıtılmalıdır. Farklı dönemlere ait kültür varlıkları turizme kazandırılmalıdır. Turistik mekanların restorasyonu sağlanmalıdır.
K16	Tanıtım yapılmalıdır. Bu yıl Mevlana yılı ilan edilmesine rağmen bunu kimse bilmemektedir.
K17	Gelen turistlerin Konya’da konaklaması sağlanmalıdır. Bu yönde turizm politikaları hazırlanmalıdır.

İnanç turizmini geliştirme stratejileri bağlamında, katılımcıların çoğunluğu tanıtım faaliyetlerinin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K2 Bölgede hristiyanların ayin yapmasına izin verilmesi gerektiğini, K4 ve K5 ise turistlerin konaklamasının sağlanması gerektiğini söylemişlerdir. K6 Öncelikle farklı türdeki inançlara saygı duyulması gerektiğini, K9 turizme önem verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. K8 Mevlevî ayinleri, sema törenlerinin her gün düzenlenmesi gerektiğini, K11 Ürün pazarlamasının iyi yapılması gerektiğini, K13 ise tüm inanç merkezlerini kapsayacak projelerin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmada “Konya’da inanç turizmi kapsamında yapılan ulusal ve uluslararası nitelikte etkinlikler sizce inanç turizmine katkı sağlamaktadır?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 11: Konya’da “Ulusal ve Uluslararası Nitelikteki Etkinliklerin İnanç Turizmine Katkısı” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	İnanç turizmi kapsamında yapılan ulusal ve uluslararası etkinlikler Konya’nın inanç turizmine katkı sağlamaktadır.”
K2	Şeb-i Arus Törenleri ve Mistik müzik festivalleri inanç turizmine katkı sağlamaktadır.”
K3	Konya’da sufi müzik günleri, spor olimpiyatları düzenlenmekte, konferans ve toplantılar yapılmaktadır; ancak yeterli düzeyde değildir.”
K4	Katkı sağlamaktadır. Her yıl mistik müzik festivali, Şeb-i Arus törenleri yapılmaktadır. Bunların yanında sema gösterileri ve sufi sinema günleri düzenlenmektedir. Konya Türk tasavvuf topluluğu tarafından farklı ülkelere sema gösterileri için gidilmekte, Üniversite Mevlevi araştırmalar grubunca desteklenmektedir.”
K5, K6	Katkı sağlamaktadır.
K7	Katkı sağlamaktadır. Bu katkı sadece İslam dini ve tasavvuf bakımından gerçekleşmektedir.”
K8	Uluslararası tanıtımlar dünyanın her yerinde yapılması gerekmektedir.”
K9	Bir zamanlar Konya’da çok etkin bir turizm derneği vardı. Mevlana Törenlerini uluslararası boyuta taşımayı başaramıyordu ancak daha sonra üniversite ve belediye sema gösterilerini üstlendikten sonra uluslararası düzeyden ulusal düzeye düştü. Günümüzde Mevlana törenleri bölgesel bir etkinlik haline getirildi, törenlerin kısmen siyasallaşması bunda önemli bir rol oynamıştır.”
K10	Az miktarda katkısı bulunmaktadır. Herhangi bir etkinlik yapıldığında Konya’nın bile haberi olmamaktadır.”
K11	İslam dini açısından katkı sağlamakta ancak diğer dinler açısından bakıldığında katkı sağlamamaktadır. Rehberler inanç turizmi bakımından gerektiği gibi bilgiye sahip değildirler.”
K12	İnanç turizmi kapsamında yapılan ulusal ve uluslararası etkinlikler Konya’nın inanç turizmine katkı sağlamaktadır.”
K13	Mevlana Şeb-i Arus törenleri inanç turizmine katkı sağlamaktadır.
K14	Evet katkı sağlamaktadır.
K15	Büyük katkı sağladığını düşünüyorum. Özellikle uluslararası etkinlikler bakımından
K16	Hayır sağlamıyor. İslami olimpiyatlar yapılmaktadır. Sadece şehir turu yapılmıştır. Turizme katkı sağlamamaktadır.
K17	Evet özellikle İrandan bu etkinlikleri görmek için ziyaretçiler gelmektedir.

Ulusal ve uluslararası nitelikteki etkinliklerin inanç turizmine katkısı açısından bakıldığında,

Katılımcıların çoğunluğu inanç turizmi kapsamında yapılan ulusal ve uluslararası etkinliklerin; Şeb-i Arus Törenlerinin, Mistik müzik festivallerinin, Sufi sinema günlerinin, Mevlevi ayinlerinin ve Sema gösterilerinin Konya'nın inanç turizmine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. K3 farklı olarak bu katkının yeterli düzeyde olmadığını söylemiştir. K7 İslam dini ve tasavvuf bakımından katkı sağladığını, K10 ise çok az katkısının olduğunu belirtmiştir. K9 Günümüzde Mevlana törenlerinin etkisinin azalarak bölgesel bir etkinlik haline geldiğini, törenlerin siyasallaşmasının buna sebep olduğunu söylemiştir. K16 ise katkı sağlamadığını, İslami olimpiyatlarda bile sadece şehir turu yapıldığını ifade etmiştir.

Araştırmada “Bir inanç merkezi olarak Mevlana türbesi Konya'nın uluslararası tanınırlığına nasıl etki etmektedir?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 12: Konya'daki “Mevlana Türbesinin Konya'nın Uluslararası Tanınırlığındaki Rolü” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	Mevlana Türbesi Konyanın uluslararası tanınırlığında etkin rol almakta, çok sayıda turist gelmektedir.”
K2	Etkin bir rol oynamakta, Mevlana Müzesi turizm geliri sağlamaktadır. Mevlana Mesnevisinin 32 dilde çevirisi yapılmıştır.”
K3- K7, K13, K14 K16	Etkin bir rol oynamaktadır.”
K7	Farklı olarak “Türkiye’de Topkapıdan sonra en çok ziyaretçi alan ikinci müze Mevlana Müzesi’dir.”
K8	Mevlana’nın Konya’nın tanınırlığında katkısı tartışılmazdır. Gelen ziyaretçilerin büyük kısmı Mevlana için gelmektedir.”
K9-K12	Konya’nın tanınırlığında etkin rol oynamaktadır. Mevlana ve onun felsefesi çok sayıda ziyaretçi çekmektedir.”
K15	Evet, katkı sağladığını düşünüyorum ama bu konuda yeterince tanıtım yapılırsa daha çok insan çekebileceğinin kanısındayım.
K17	Evet, katkı sağlamaktadır. ABD’de bile Sufizm yayılmaya başlamıştır. İnsanlar sufizmin kaynağını araştırarak Mevlana müzesine ziyaretler gerçekleştirmektedirler.

Mevlana Türbesinin Konya'nın uluslararası tanınırlığındaki rolü bağlamında, katılımcıların tamamı etkin bir rol aldığını ifade etmişlerdir. Mevlana'nın felsefesinin Konya'ya çok sayıda ziyaretçinin gelmesini sağladığı görüşü hakimdir. K2 Mevlana Mesnevisi'nin 32 dilde çevirisinin bulunduğunu da eklemiştir. K7 Türkiye’de Topkapıdan sonra en çok ziyaretçi alan ikinci müzenin Mevlana Müzesi olduğunu belirtmiş, K17 ABD’de bile Sufizmin yayılmaya başladığını, insanların sufizmin kaynağını araştırarak Mevlana müzesine ziyaretler gerçekleştirdiğini aktarmıştır.

Araştırmada “Bölgede bulunan inanç turizmi varlıklarına karşı bölge halkı ve kamu kurumlarının tutumu nasıldır? Söz konusu turistik değerler yeterince korunmakta mıdır?” sorusuna dair görüşler şu şekilde ifade edilmiştir.

Tablo 13 : Konya’da “İnanç Turizmi Varlıklarına Karşı Tutum” Kategorisine İlişkin Bulgular

Katılımcı	Açıklama
K1	Kamu kurumları gereken önemi vermemekteler, restorasyon çalışmaları yeterince yapılmamaktadır.
K2	Bölge halkı hristiyanlık dinine ait inanç merkezleri hakkında bilinçli değildir, bölgede yer alan kiliselerde ayinlerin düzenlenmesine izin verilirse yerli halk bu duruma alışarak zamanla bilinç oluşacaktır.
K3	İnanç turizmi varlıkları korunmamaktadır, özellikle iplikci caminin şadırvanı kaderine bırakılmıştır. Kamu kurumları yeterince bakım ve restorasyon çalışmaları yapmamaktadır. Halk inanç turizmi varlıkları ile ilgi yeterince bilinçli değildir, Z kuşağına tarih ve kültür programları ile bilgilendirmeler yapılmalıdır.
K4	Kamu kurumları 2015 yılından sonra ciddi önem vermiş; Sille’deki kilise ve camiler Selçuklu belediyesi tarafından turizme kazandırılmış, onarım ve restorasyon çalışmaları yapılmıştır.
K5	Halk ve kurumlar tarafından gereken önem verilmekte; türbe ve dini yapıların son 10 yılda bakım ve restorasyon çalışmaları, çevre düzenlemesi yapılmıştır.
K6	Halk ve kurumlar tarafından inanç turizmi varlıklarına gereken önem verilmememektedir.
K7	Gereken önem verilmektedir ancak Mevlana müzesinde bulunan Kubbe-i Hadra’nın restorasyonunun zamanlamasında ciddi sorunlar bulunmakta, restorasyon çalışması yıllarca sürmüştür. Bu çalışmalar turizm döneminde de devam etmiştir. Hafriyat çalışmaları, çevre ve gürültü kirliliği gibi sorunlar ziyaretçileri rahatsız etmiş, huzur için Mevlana müzesine gelen ziyaretçiler huzursuz olarak geri dönmüşlerdir. Restorasyon çalışmaları bir plan dahilinde doğru zamanlama ile yapılmalıdır. Yerel halkın “virane” olarak gördüğü bazı turizm varlıkları bakım ve onarımdan sonra turizme kazandırılarak ziyarete açılmalı; buralar ziyaret edildikçe ekonomi ve halkın sosyal hayatına katkı sağlayacak, bu şekilde halk daha duyarlı ve bilinçli hale gelecektir. Bölgeye yapılan turizm yatırımları halkın daha korumacı bir hal almasına neden olacaktır.
K8	İnanç turizmi varlıkları yeterince korunmakta, Vakıflar Bölge Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından bakım ve onarım çalışmaları yapılmaktadır.
K9	Yeterince önem verilmemektedir.
K10	Konya’nın çeşitli bölgelerinde farklı inanç merkezleri bulunmakta, halk tarafından bu merkezler bilinmemektedir. Halk inanç merkezlerine karşı daha duyarlı olmalıdır.
K11	Kamu kurumları gereken önemi vermekte, bakım ve onarımlar yapılmaktadır. Halk açısından bakıldığında ise inanç turizmi varlıklarına karşı yeterli bilinç düzeyi mevcut değildir. İnanç turizmi varlıklarının yanında sadece resim çekinilmektedir.
K12	Mevlana müzesi haricindeki inanç merkezlerine gereken önem verilmemektedir.
K13	Kamu kurumları ve bölge halkı kısmi olarak inanç turizmi varlıklarına önem vermektedir. Sadece İslamiyete ait eserler önemsenmektedir.

K14	Kamu kurumları inanç turizmi varlıklarına önem vermemektedir. Şeb-i Arus döneminde bile Mevlana müzesinde restorasyon çalışmaları devam etmiştir. Bazı restorasyon çalışmalarında zamanlama hatası vardır. Bazı eserler hiç restorasyondan geçmemektedir.
K15	İnsanlarımızın yeterince bilinçli olduğunu düşünmüyorum. Bu konuda gereken çalışmalar yapıp halka hassasiyet kazandırılmalıdır.
K16	Kamu kurumları restorasyon çalışmaları ile turizm varlıklarına önem verdiğini göstermiştir. Silile'de bulunan Aya Elena Kilisesi müze olarak hizmete açılmış, Tepe şapeli zaman müzesine çevrilmiştir. Bakım onarımlar yapılmaktadır.
K17	Bölge halkında koruma bilincinin olduğunu düşünmüyorum. Ama belediyeler ve Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restorasyonların yapıldığını biliyorum. Kamu kurumlarının inanç varlıklarına gereken önemi verdiğini düşünüyorum

İnanç turizmi varlıklarına karşı halkın ve kamu kurumlarının tutumu açısından bakıldığında, K4, K5, K7, K8, K11, K16 kamu kurumlarının inanç turizmi varlıklarına gereken önemi verdiğini, restorasyon çalışmalarının yapıldığını ifade etmişlerdir. K8 önem verildiğini ancak Mevlana müzesinde bulunan Kubbe-i Hadra'nın restorasyonunun zamanlamasında ciddi sorunlar olduğunu, restorasyon çalışmasının yıllarca sürdüğünü; bu çalışmanın turizm döneminde de devam ettiğini; hafriyat çalışmaları, çevre ve gürültü kirliliği gibi sorunların ziyaretçileri rahatsız ettiğini ifade etmiştir. K1, K3, K6, K9, K14 ise kamu kurumlarının inanç turizmi varlıklarına gereken önemi vermediğini ifade etmişler; K1 restorasyon çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığını, K3 İplikci caminin şadırvanın kaderine bırakıldığını, K14 Şeb-i Arus döneminde Mevlana müzesinde restorasyon çalışmaları yapıldığını, zamanlama hatası olduğunu ve bazı eserlerin hiç restorasyon görmediğini söylemişlerdir. K12 Mevlana müzesi haricindeki inanç merkezlerine gereken önemin verilmediğini, K13 İslamiyete ait eserlerin önemsendiğini ifade etmişlerdir. K17 Kamu kurumlarının inanç varlıklarına gereken önemi verdiğini, bölge halkının ise koruma bilincinin olmadığını söylemiştir. K2, K3, K11 ve K15 Bölge halkının inanç turizmi varlıklarıyla ilgili yeterince bilinçli olmadığını ifade etmişlerdir. K11 Ayrıca inanç turizmi varlıklarının yanında sadece resim çekimi için gidildiğini belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada inceleme alanı olarak belirlenen Konya, İnanç turizmi ile ön plana çıkan bir kenttir. Hz. Mevlana ve Onun felsefesi ziyaretçileri buraya çekmektedir. Konya Selçuklu Devletine de başkentlik yapmış olması nedeniyle, Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu zamanına ait çok sayıda cami, türbe, medrese bulunmaktadır. Bunun yanında Selçuklular zamanında farklı ülkelerden Anadolu'ya göç ederek Konya'ya yerleşmiş ve burada yaşamış birçok alim ve evliya zatlar bulunmaktadır. Dünya'nın en eski yerleşim yerlerinden birisi olan Çatalhöyük Konya'da yer almaktadır. Konya birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olduğu için kültürel miras bakımından oldukça zengindir. İnanç turizmi amacıyla Konya'yı ziyaret eden kişiler aynı zamanda kültür turizmi faaliyetlerine de katılabilmektedirler. İnanç turizmi ve Kültür turizmi etkinlikleri bir arada yürütülebilmektedir.

Konya hristiyanlık dini açısından da önem arz eden bir kenttir. Hristiyanlığın ortaya çıktığı ilk zamanlarda Aziz Pavlus ve Barnabas Konya'nın Kilistra bölgesine gelmişler, belli bir dönem burada yaşamışlardır. Bu bölgede kayalıklar oyularak yapılmış olan kiliseler, manastırlar ve yerleşim yerleri bulunmakta olup bugün ziyarete açık durumdadır. Selçuklu ilçesine bağlı Sille Mahallesinde Aya Elena Kilisesi, Tepe Şapeli gibi hristiyanlık açısından önemli yapılar bulunmaktadır.

Konya'nın inanç turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ve Konya'daki turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açılarını tespit etmek üzere yapılan bu araştırmada, öncelikle literatür taraması yapılmış, Konya'da bulunan inanç turizmi çekim unsurları tespit edilmiştir. Bu unsurlarla ilgili gerekli araştırma yapıldıktan sonra inanç turizmi varlıklarının güncel durumlarını gözlemlemek üzere ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Konya'da görev yapmakta olan turist rehberlerinin inanç turizmine bakış açılarını tespit etmek üzere, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak mülakat tekniği ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak 8 açık uçlu soru yönlendirilmiştir.

Araştırmada katılımcılardan elde edilen bulgular incelendiğinde, Konya ilinin inanç turizmi potansiyelinin yeterli olduğu, fakat bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılmadığı; Konya'da inanç turizmi bakımından en önemli değerin ise Mevlana olduğu anlaşılmaktadır. Yerli ve yabancı turistler Mevlana müzesini ziyaret etmekte, bazı turist kabileleri Mevlana Müzesinden sonra Şems-i Tebrizi türbesini de ziyaret etmektedirler. Bunun yanında Sadreddin Konevi Cami ve Türbesi, Nasreddin Hoca Türbesi, Eşrefoğlu Cami, Ateşbaz-ı Veli Türbesi ve Konya

Aziz Pavlus Kilisesi yeterli düzeyde olmamakla beraber ziyaret alan yerlerdir. Ayrıca Sille mahallesinde bulunan Aya Elena Kilisesinin az sayıda ziyaret aldığı, ancak Kilistra bölgesinin inanç turizmine herhangi bir katkısının olmadığı, bu bölgenin ziyaret edilmediği anlaşılmaktadır. Sille ve Kilistra bölgesine inanç turizmi kapsamında ziyaretçi çekecek etkinliklerin yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında inanç turizmi varlıklarının güncel durumlarını gözlemleme maksadıyla yapılan ziyaretlerde Kilistra’da herhangi bir yönlendirme tabelasının olmadığı; Sille’de ise eski zamanlarda kayaların oyulması ile yapılmış olan kiliselerin duvarlarının boyalarla yazılmış olduğu, içeriye girildiğinde ise çöpler atıldığı, bakımsız olduğu görülmüştür. Ayrıca il merkezinde bulunan bazı türbelerin camlarının kırılmış olduğu, yapının duvarlarına yazılar yazılmış olduğu, temizlik ve bakımının yapılmamış olduğu görülmüştür. Yerli halkın inanç turizmi varlıklarına karşı yeterli bilince sahip olmadığı; özellikle farklı inançlara ve inanç merkezlerine karşı yeterince duyarlı olmadığı anlaşılmaktadır. Dini ve tarihi yapılarla ilgili kamu kurumları ve yerel yönetimler tarafından yapılması gereken onarım ve restorasyon çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.

Konya’ya yapılan ziyaretlere bakıldığında Mevlana müzesi ilk sırada yer almaktadır. Konya inanç turizmi denilince akla Mevlana ve O’nun felsefesi gelmektedir. Mevlana haricindeki inanç turizmi değerleri aktif olarak turizme hizmet etmemektedir. Turizm faaliyetleri Mevlana müzesi üzerinden yapılmaktadır. Mevlana müzesini ziyarete gelen turistler kısa süreli ziyaretler gerçekleştirmektedirler. Antalya’dan Kapadokya’ya giden yada Kapadokya’dan Antalya’ya giden turlar Konya’da Mevlana müzesini ziyaret etmekte ve tur kapsamında olan yerlere gitmektedirler. Nadiren Sille bölgesindeki kilise ve camilerde ziyaret edilmektedir. Konya’da inanç turizmi faaliyetleri arzulanan seviyeye ulaşmamıştır. İnanç turizmi varlıkları yeterince turizme kazandırılmamıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde Konya ilinde bulunan turist rehberlerinin inanç turizmine olan bakış açıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Turist rehberlerinin bir destinasyonun turistlere tanıtılmasında önemli rolleri bulunmaktadır. Tur öncesinde tur esnasında ve tur sonrasında turu yöneten, tura liderlik eden turist rehberleri (Öter ve Sarıbaş, 2018), kültür turları, inanç turizmi turları gibi farklı alanlarda rehberlik hizmeti sunabilmektedirler.

Turist rehberleri bilgi ve deneyimini turistlere aktardığı süreç içerisinde eksikliklerin de farkındadır ve diğer destinasyonlarla karşılaştırma yaparak bilgi aktarımında bulunur. Bu durum ise onun bakış açısında farklılıklar oluşmasını sağlar. Bu bakımdan turist rehberlerinin Konya kentinin inanç turizmine yönelik algıları turizm açısından önemli bir konu olarak kabul edilebilir.

Araştırma bulgularına göre turist rehberlerinin Konya'nın inanç turizmine yönelik algıları cinsiyet ve yaşlarına göre farklılık göstermemektedir. Ancak meslekte geçirmiş olduğu süreler baz alındığında uzun yıllar Konya'da inanç turizmi kapsamında turist rehberliği görevini icra etmiş olanların bilgi düzeyinin daha çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Turist rehberlerinin tamamı Konyanın yeterli inanç turizmi potansiyeline sahip olduğu görüşündedirler. Ancak;

- Sadreddin Konevi Türbe ve Camisinin etrafındaki park yeri sorunu,
- Kilistra bölgesinin alt ve üst yapı sorunları,
- Yerel halkın turizmi yeterince benimsememesi,
- Turizm faaliyetlerinin sadece İslam dini çekim merkezleri üzerinden yapılması gibi

bazı eksikliklerin tamamlanması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu tür eksikliklerin giderilmesi için kamu kurumlarının gereken önemi vermesi gerektiği görüşündedirler.

Öneriler bağlamında, yerel yönetimler ve kamu kurumları inanç turizmi hakkında daha etkili çalışmalar yapmalıdırlar.

- İnce Minare müzesinin restorasyon çalışmaları tamamlanmalıdır.
- Sille ve Kilistra'da bulunan kayalara oyularak yapılmış olan kiliselerin ve manastırların üzerine yazılmış olan yazılar silinmeli, bu yapılar koruma altına alınmalıdır. Ayrıca bu bölgelerde yönlendirme tabelaları kullanılmalı; kiliseler ve manastırlarla ilgili bilgilendirme tabelaları düzenlenmelidir.
- Hristiyanlık için önem arz eden Sille ve Kilistra'da bulunan dini yapılarla ilgili faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Hristiyanlık için önemli olan günlerde bu bölgelerde programlar yapılmalıdır. Kiliselerde ayinler yapılmasına izin verilmelidir. Bu şekilde yerli halk tarafından farklı inançlara ve inanç merkezlerine olan bakış açısı değişebilir.
- Konya'da yaşamış olan alim ve evliyaların hayatları, tavsiyeleri ile ilgili programlar düzenlenmelidir. Konya'da yüzyıllardır oluşan kültür ve inanç yeni nesillere

sempozyum, panel ve konferans gibi programlarla aktarılmalıdır.

- Seyahat acentalarının Konya'yı ziyaret eden turistlerin burada ikamet etmesini sağlaması ve kaldıkları süre zarfında diğer inanç merkezlerini de ziyaret etmesi sağlanmalıdır. Konya'da geceleme yapacak şekilde turlar düzenlenmeli; bu turlara Sille mahallesindeki camiler, kiliseler, Kilistra bölgesindeki kiliseler, Beyşehir ilçesindeki Eşrefoğlu Cami, Konya merkezde bulunan tarihi yapılar da eklenmelidir.
- Mevlana müzesi dışındaki tezde incelenen inanç turizmi merkezleri de turizme kazandırılmalı; ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan Konya iline daha fazla katkı sağlanmalıdır.
- Konya'nın inanç turizmini geliştirmek amacıyla kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör işbirliği içinde olmalıdır. Üniversiteler ve acentalar da kendilerine düşen görevi yerine getirmelidirler.
- Sadreddin Konevi Cami ve Türbesini ziyaret edenler park sorunu yaşamaktadır. Tur otobüsleri için yeterli düzeyde park alanları oluşturulmalı, inanç çekim unsurlarının çevre düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Halkın inanç turizmi varlıklarına karşı koruyucu tutum sergilemesini sağlamak amacıyla faaliyetler gerçekleştirilmelidir. Tarihi ve dini yapıların, kültürel mirasın hem kurumlar hem de bölge halkı tarafından korunmasını sağlayacak önlemler alınmalıdır.
- İnanç turizmi çekim unsurlarının google map'ta bulunan konum adresleri güncellenmelidir.
- Konya'da bulunan inanç çekim unsurlarının yönlendirme ve bilgilendirme tabelaları eskimiş olanlar yenilenmelidir.
- Kitle iletişim araçları, sosyal medya, fuar ve festivaller aracılığı ile daha etkili tanıtımlar yapılmalıdır.
- Kare kod uygulaması kullanılarak turistlerin telefonlar aracılığıyla ziyaret edilecek yerler hakkında bilgi sahibi olması sağlanmalıdır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Turist Rehberleri Birliğinin ortaklaşa düzenlediği eğitim faaliyetlerinde Konya'da daha az bilinen inanç turizmi değerleri ile ilgili konulara yer verilerek turist rehberlerinin mesleki eğitimine katkı sağlanmalıdır.
- Tarihi ve dini yapıların tahrip olduğunda yerine aynısının konulamayacak olmasından dolayı bu yapıların korunması gerekmektedir. Burada sürdürülebilir bir politika gereklidir. Kamu kurumları tarafından restorasyon çalışmalarının

yapılması, inanç turizmi değerlerinin kamera ile izlenmesi gibi çeşitli önlemler alınması gerekmektedir.İnanç turizmi çekim unsurlarının öneminin turistler tarafından kavranabilmesi ve uluslar arası bir bilincin oluşabilmesi için rehberlere çeşitli seminerler veya kurslar verilmelidir.

- Yapılan bu çalışma, inanç turizmi konusunda önde gelen şehirlerde ve Türkiye genelinde yapılacak çalışmalara yol gösterici olabilir.

5.KAYNAKÇA

Adak, Y. (2018). *Aksaray ilinde kültürel bir değer olarak inanç turizmi potansiyelinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Düzce Üniversitesi.Düzce

Akbulut Özpay, G. (2017). Türkiye’de inanç turizmine yeni bir örnek: Kutsal Balıklı Göl (Malatya). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Eylül 2017 21(3):937-951.

Akdemir, N. (2018). “Doğa Temelli Alternatif Turizm Türleri” “Kent Turizmi”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.70-91,254-274 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Akkuş, Ç. (2018). “Toplum Temelli Turizm”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s. 157-176 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Akkuş, G. (2018). “Gönüllü Turizm”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.177-193 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Aksoy, M. (1998). *Türkiye ’de inanç turizmi ve seyahat acentelerinin inanç turizmine olan ilgilerine yönelik bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi) Gazi Üniversitesi.Ankara.

Aksoy, M. (2002). Türkiye’de inanç turizmine genel bir bakış ve hristiyanlığın seyahate verdiği önem. Dinler Tarihi Araştırmaları Sempozyumu-III. Ankara: Dinler Tarihi Yayınları.

Akşehir Belediyesi,2023, Nasreddin Hoca Şenliği - Akşehir Belediyesi (aksehir.bel.tr) Erişim Tarihi: 06.07.2023.

Albayrak, A. (2013). *Alternatif turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Altınay, M. (1996). Alternatif Turizm. *Türsab Dergi*, 151, 60.

Altun A. (2011). “Bulgur Tekkesi” M Birekul (Ed) Konya ansiklopedisi Cilt 2 s.194-195 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya

Altun, E. ve Çınar K. (2019). İnanç turizmi kapsamında Mevlana müzesi'ni ziyaret eden turistlerin seyahat motivasyonları üzerine bir araştırma. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt.1; Sayı.1

Altunay, E. ve Oral, G. ve Yalçınkaya, M. (2014). “Eğitim kurumlarında mobbing uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma”, *Sakarya University Journal of Education*, 4 (1), 62-80.

Arduç Yetiş, Ş. ve Çullu Kaygusuz, N. (2017). İpek yolu turizm projesi kapsamında kapadokya’da yer alan kervansarayların turizme kazandırılması. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*

Aslanova, K. (2013). Türkiye’de sağlık turizmi ve sağlık turizmi hukuku. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* Cilt:2, Sayı:3

Avcı, E. (2011). İzmir’in inanç turizmi potansiyelinin seyahat acentaları açısından değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi.Aydın.

Atçeken, İ. H. (2011). “Büyükkörükçü, Tahir” M Birekul (Ed) Konya ansiklopedisi Cilt 2 s.217-218 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya

Aygör, E., Tokay, K., Baykal, Ş., Türkmen, A., Yörekli, Y., İpek, R. ve Doğan, N. (2010). Konya il merkezi taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları envanteri. Konya Büyükşehir Belediyesi, Bahçıvanlar Basım, Konya.

Aygör, E. (2013). “Karataş Camii” M A Orak(Ed) Konya ansiklopedisi. Cilt 5 s.103-104 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:209 Konya

Bahar, M. (2015). İnanç turizmi açısından kilis ilinin değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Konya.

Baki, Ü, (2008). Sürdürülebilir kalkınma kapsamında kars ilinin ekonomik kaynaklarının değerlendirilmesi: turizm sektörü örneği.(Yüksek Lisans Tezi) Kafkas Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kars.

Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3(1), 1-15.

Baltacı, A. (2018), Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274

Başar, M. E. (2012). “Hoca Hasan Mescidi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.238 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Bayraktar, Y. (2018). “Kumar Turizmi”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.236-253 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Bayram, M. (2010). “Ahi Evran”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.51-53 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Bekleyiciler, N. (2012). “Halife Sultan”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.155 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Bekleyiciler, N. (2012). “Gömeç Hatun”. M. A. Orak (Ed), Konya Ansiklopedisi. Cilt 4 s.20 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Bekleyiciler N. (2012). “Fahrünnisa Mescit, Zaviye ve Türbesi”. M. A. Orak (Ed) Konya ansiklopedisi. Cilt 3 s.289 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:178 Konya.

Boran, A. (2012.) “Lala Mustafa Paşa Külliyesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.291-293 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Boran, A. (2012). “Hacı Ali Efendi Darülhuffazı/Muallimhanesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.74-75 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Boran, A. (2012). “Didiği Sultan Mescidi ve Türbesi”. M. A. Orak (Ed,) Konya ansiklopedisi.

Cilt 3 s.94-95 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:178 Konya.

Boran, A. (2015). “Turgutoğlu Türbesi (Kuşlu Kümbet)”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.349-350 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Bozkurt, T. (2012). “Handevi Kandeve Zaviyesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.289-290 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Bryman, A. (2007). Barriers To İntegrating Quantitative And Qualitative Research. *Journal of MixedMethods Research*, 1(1), 8-22.

Buluç, B. (2007). İlk ve ortaöğretim kurumlarında okul yöneticilerinin bilgilendirme işlevini gerçekleştirme düzeyleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.

Cengiz, G. ve Akkuş,  . (2012). Kırsal turizm kapsamında yöre halkının kalkındırılması: erzurum  rneği. Karaman. *K.M. . Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14 (23), 51-57

Cohen, E. (1987). “Alternative Tourism”-A Critique. *Tourism Recreation Research*.

Coşkun, R. & Altunışık R & Bayraktaroğlu S. & Yıldıırım E. (2015), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Spss Uygulamalı*, Sakarya, Sakarya Kitabevi

Coşkun, R. & Altunışık R. & Yıldıırım E. (2019), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Spss uygulamalı*, 10. Baskı Sakarya Yayıncılık, Sakarya

Coyne, I. T. (1997). Sampling in Qualitative Research. Purposeful And Theoretical Sampling; Merging Or Clear Boundaries?. *Journal of AdvancedNursing*, 26(3), 623-630.

Çalışkan, O. (2013). Destinasyon rekabetçiliği ve seyahat motivasyonu bakımından gastronomik kimlik. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*. 1/2, 39-51

 amlıca, K. (2018). “Kültür Temelli Alternatif Turizm Türleri”. ř. Aydın(Ed), Alternatif Turizm. s.22-43 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Çapar, G. ve Yenipınar, U. (2016). Somut olmayan kültürel miras kaynağı olarak yöresel yiyeceklerin turizm endüstrisinde kullanılması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 4/1, 100-115

Çaycı, A. (2014). “Mehmet Bey Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 6 s.280 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Çaycı, A. (2015). “Seyyit Harun Veli Külliyesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.60-67 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Çelik, A. (2008). Kültür turizmi çerçevesinde inanç turizmi Diyarbakır ili örneği. (Uzmanlık Tezi) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü.

Çelik, A. (2012). “Hacı Mükremin Efendi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.88-89 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Çelik, A. (2014). “Muhammed Bahaeddin Efendi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7s.3-4 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Çelik, A. (2014). “Muhammed Kutsi El Bozkırı (Memiş Efendi)”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7, s.4-5 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Çelikkıran, S. (2012). Turizm ve ekonomik büyüme: Türkiye örneği. (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Niğde.

Çetin, B. ve Kaymaz, Ç.K. (2013). İnanç turizminde kutsal mağaralar: türkiye’deki ashab-ı keyf mağaraları (İzmir, Mersin, Kahramanmaraş-Diyarbakır). *Uluslararası İnanç Turizmi ve Hoşgörü Konferansı*. Konya.

Çetinkaya, N. (2018). “Sağlık Turizmi” “Spor Turizmi”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.44-69,92-112 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Çetinkaya, Y. (2019). İnanç turizmi destinasyonu olarak Kastamonu Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli örneği, (Yüksek lisans tezi) Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.

Çetinaslan, M. (2012). “Hacı Veyis Camii”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.93
Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Çetinaslan, M. (2012). “Hacı Veyiszade Camii”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt
4 s.97 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Çetinaslan, M. (2013). “Kapı Camii”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 5 s.52-54
Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:209 Konya.

Çevik, B (2012). “Fakih Dede Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 3 s.293

Çoban, Ö. (2018). “Etkinlik Turizmi”. Şule Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.134-156 Atatürk
Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Çoban, Z. (2015). Kocaeli ilinin turizm potansiyeli ve karşılaşılan sorunlar. (Yüksek Lisans
Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kocaeli.

Çolak, O. (2009). Turistik ürün çeşitlendirme kapsamında kırsal turizm ve kırsal turizm
işletmeciliği: Şirince örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Turizm Anabilim Dalı, Aydın.

Demir, A. (2022), Kastamonu’nun inanç turizmi açısından çekim gücü oluşturan değerlerinin
araştırılması ve sınıflandırılması, (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İnanç Turizmi Bilim Dalı.

Demircan, Ş. (2014), İnanç turizminin yerel kalkınmadaki önemi: Midyat Örneği, (Yüksek
Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm
işletmeciliği Anabilim Dalı, Muğla.

Deveci, B. vd. (2013). Kırsal turizm ile gastronomi turizmi ilişkisi: Bigadiç örneği.
Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 3 (2), 2934

Deniz, T. (2016). Yeni umutların ışığında tarihi ipek yolu coğrafyası. İstanbul. *Marmara
Coğrafya Dergisi*. 34, 198-202

Doğanhisar Kaymakamlığı, <http://www.doganhisar.gov.tr/doganhisar-camileri> Erişim Tarihi: 25.01.2023

Duran, R. (2010). “Aziziye Camii”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.377-378 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Dursun, M. (2018). “Yavaş Turizm”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.213-235 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Dursun, N. (2014). “Sahip Ata (Tahir İle Zühre) Mescidi ve Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7 s.269-270 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Dursun, N. (2015). “Söylemez Zaviyesi ve Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.135 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Dülgerler, O. N. (2010). “Ak Cami-Sille”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.84-85 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Dülgerler, O. N. (2012). “Hasbeyoğlu Darülhuffazı”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.198-199 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Ekiz, D. (2015), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* 4. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık

Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59, İzmir.

Eravşar, O. (2012). “Halkabegüş Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.161 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Erbaş, A. (2002). İslam dışı dinlerde Hac. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (5), 97-121.

Erdemir, Y. (2010). “Abdülaziz Mescidi”. “Ak Cami”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi.

Cilt 1 s.16-84 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Erdemir, Y. (2010). “Aslanlı Kışla (Saray) Camii”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.269-270 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Erdemir, Y. (2011). “Sırçalı Medrese (Bedreddin Muslih Medresesi)” “Köşk Cami”. M Birekul (Ed) Konya ansiklopedisi. Cilt 2 s.67-123 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya.

Erdemir, Y. (2012). “Eşrefoğlu Seyfeddin Süleyman Bey Camii”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 3 s.272-274 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:178 Konya.

Erdemir, Y. (2012). “Gühertaş (Gevhertaş) Türbesi” “Gömeç Hatun Türbesi” İplikçi Cami” “İnce Minareli Medrese”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.21-349 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Erdemir, Y. (2013). “Karatay Medresesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 5 s.111-114 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:209 Konya.

Erdemir, Y. (2014). “Nasuhbey Darülhuffazı” “Sahip Ata Külliyesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7 s.67-269 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Erdemir, Y. (2015). “Şerafeddin/Şerefeddin Camii”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.222-226 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Ereğli Belediyesi, <http://www.eregli.bel.tr/tr-407946456-a407955056/Ulu-Cami> Erişim Tarihi:15.11.2022

Eren, A.K. (2020). Sokak Lezzetleri Girişimcilerinin Formal ve İnformal Eğitim Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Çalışma: İzmir Örneği, (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Balıkesir

Eren, D. (2018). “Alternatif Turizmde Yeni Eğilimler”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif Turizm, s.275-296 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum

Eroğlu, T. ve Kılıç, H. (2005). Türk inançları ve inanışları. *DergiPark Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. 49, 750-770

Evliyaoğlu, S. (1989). *Genel turizm bilgileri*. Ankara.

Evliyalarımız, (<http://www.evliyalarimiz.com/evliyalar/konya>) Erişim tarihi:25.01.2023

Evliyalar.net, <https://www.evliyalar.net/konya-evliyalari/> Erişim Tarihi:25.01.2023

Eykey, İ. (2013), İnanç turizmi açısından Antakya'nın değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Muğla.

Foley, M. ve Lennon, J. (1999). Interpretation of the Unimaginable: the U.S. Holocaust Memorial Museum, Washington, D.C., and Dark Tourism. *Journal of Travel Research*, 38(1): 46-50.

Fossey, E., Harvey, C., Mcdermott, F. & Davidson, L. (2002). Understanding and Evaluating Qualitative Research. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 36(6), 717-732

Genç, İ. & Bilgin, G. (2017). *Konya, Aksaray, Karaman Vakıf Eserleri*, Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü Yayımı, Konya

goKonya, <https://gokonya.com/tr/kiliseler> Erişim Tarihi:26.01.2023

Göktaş, L.S. (2016). Şanlı Urfa ve Konya illerinin inanç turizmi potansiyelleri ve halkın inanç turizmine bakışı açısından iki ilin karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Gümüş, M. & Kulakoğlu Dilek, N. (2018) *Genel turizm bilgisi*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, s.21-29

Güzel, F. Ö. (2010). Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında yeni bir dinamik: inanç turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2, 90-92.

Gürbüz, S. ve Aydın, B. O. (2018). İslami inanç destinasyonlarının tanıtımında youtube videolarının kullanımı. Gümüşhane. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 6/1 539-568

Gündüz, Ş. (2007). Dinin anlam ve önemi, Ş. Gündüz (Ed.), Yaşayan dünya dinleri (2. Baskı). (s. 21). Ankara: DİB Yayınları.

Gündüz, Y. (2016). *Kültürel miras açısından inanç turizmi: Türkiye örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Griffin, K. ve Raj, R. (2017). The importance of religious tourism and pilgrimage: reflecting on definitions, motives and data. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 5 (3).

Hacıgökmen, M. A. (2015). “Taceddin Pervane (Tacülvezir)”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.256 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Harunoğulları, M. (2016). Kilis’in inanç turizmi potansiyeli ve kutsal mekânları, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/21 Fall*, P. 177-210

Holloway I & Galvin K. (2016). Qualitative Research İn Nursing And Healthcare: John Wiley & Sons, Hoboken. Journal of Behavioral and Brain Science 10/10.

İlgin Kaymakamlığı, <http://www.ilgin.gov.tr/lala-mustafa-pasa-kulliyesi> Erişim Tarihi: 26.01.2023

İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/buyukkorukcu-tahir> Erişim Tarihi: 23.01.2023

İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/iplikci-camii> Erişim Tarihi: 26.01.2023

Kaya, H. (1999). *Üçüncü bin yıla girerken anadolu’da inançların buluşması, inanç turizmi*. Özsan Matbaacılık. Bursa

Karapınar, E. ve Barakazı, M. (2017). kültürel miras turizminin sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi: Göbekli Tepe ören yeri. *Güncel Turizm Araştırma Dergisi*. 1/1, 5-18

Karatay Belediyesi, <https://karatay.bel.tr/haberdetay/2524/seyfettin-karasungur-turbesine-cevre-duzenlemesi> Erişim Tarihi 23.01.2023

Karpuz H, 2009, *Türk kültür varlıkları envanteri Konya*, Cilt 1. Ankara

Karpuz, H. (2010). “Ayabakan Türbesi”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.354
Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Karpuz, H. (2015). “Tacülvezir Külliyesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.257
Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Kılıç, B. ve Akyurt, H. (2011). Destinasyon imajı oluşturmada hüzün turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan tarihi milli parkı, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1): 209 - 232.

Konya Aktüel, Cennet Çukuru, <http://www.konyaaktuel.com/2016/04/cennet-cukuru-nerede.html> Erişim Tarihi: 25.01.2023

Konya Bülteni, <https://konyabulteni.com/kiriakon-hizir-ilyas-kilisesi/> Erişim Tarihi: 26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023, Broşürler, https://konyakultur.gov.tr/index.php?route=modules/items&item_id=11 Erişim Tarihi: 26.04.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Turizm İstatistiği, https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=24, Erişim Tarihi:26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kongre ve Fuar, https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=17 Erişim Tarihi:26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Hz. Mevlana'nın hayatı ve şahsiyeti,
https://sebiarus.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=44 Erişim Tarihi:
26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Tarihçe,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=1 Erişim Tarihi:
25.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafi Konum,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=2 Erişim Tarihi:
25.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Müze ve Ören Yerleri,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=10 Erişim Tarihi:
26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İnanç ve Kültür,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=15 Erişim Tarihi:
26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sağlık,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=18 Erişim Tarihi:
26.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Avcılık, Doğa, Spor,
https://www.konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=19 Erişim Tarihi:
25.01.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,
https://konyakultur.gov.tr/index.php?route=modules/news&new_id=192 Erişim Tarihi:
07.07.2023

Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Unesco Dünya Miras Listesinde Konya,
<https://konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&pageid=28> Erişim Tarihi:07.07.2023

KonyadaYatırım,[https://www.konyadayatirim.gov.tr/konya/kultur-ve-turizm#:~:text=Sille%20\(Siyata\)%2C%20Aya%20Elena,k%C3%BClt%C3%BCr%20turizmi%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20potansiyelini%20g%C3%B6stermektedir](https://www.konyadayatirim.gov.tr/konya/kultur-ve-turizm#:~:text=Sille%20(Siyata)%2C%20Aya%20Elena,k%C3%BClt%C3%BCr%20turizmi%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20potansiyelini%20g%C3%B6stermektedir). Erişim Tarihi: 25.01.2023

Kozak, N., Kozak, M. A., & Kozak, M. (2014). *Genel turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kuyucu, S. (2017). *Kültür turizmi kapsamında inanç turizminin yerel halk tarafından algılanması: Bilecik örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Küçükaşçı, M. S. (2012). “Hacı Veyiszade Hacı Mustafa Sabri Efendi (Kurucu)”. M. A Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.99-102 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Küçükdağ, Y. (2010). “Ahi Evran Zaviyesi”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.53-54 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10173/inanc-turizmi.html> Erişim Tarihi:26.01.2023

Kültür ve Turizm Bakanlığı, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9952/inanc-turizmi-ve-illerde-yer-alan-onemli-eserler.html> Erişim Tarihi:26.01.2023

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Turizm Stratejisi 2023, <https://www.kultur.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0> Erişim Tarihi:13.07.2023

Liamputtong, P. (2013). *Qualitative Research Methods (4th ed.)*. South Melbourne: Oxford University Press.

Marshall, B., Cardon, P., Poddar, A. ve Fontenot, R. (2013). Nitel araştırmada örneklem büyüklüğü önemli midir?: IS araştırmasında nitel görüşmelerin gözden geçirilmesi. *Bilgisayar bilgi sistemleri dergisi* , 54 (1), 11-22.

Mertens, D. M. (2014). *Research AndEvaluation in Education AndPsychology: Integrating Diversity With Quantitative, Qualitative, AndMixedMethods*. New York: Sage.

Mimiroğlu, M. (2010). “Ak Manastır” “Aya Elena Kilisesi”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.86-354 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Mitchell, K. (1997). Different diasporas and the hype of hybridity. *Environment and Planning D: Society and space*.

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti UAM, <https://www.erbakan.edu.tr/selcuklukultur/duyuru/35651/sahip-ata-konferanslari-1-22-ekim-cuma-gunu-basliyor> Erişim Tarihi:10.07.2023.

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti UAM, <https://www.erbakan.edu.tr/sel%C3%A7ukluk%C3%BClt%C3%BCrvemedenyetiuygulamaveara%C5%9Ft%C4%B1rmamerkezi/haber/500971/sadreddin-konevi-konferanslari-basladi> Erişim Tarihi:10.07.2023.

Ok, A. ve Erdoğan, M., 2010, Prospective Teachers’ Perceptions on Different Aspects of Portfolio: *Asia Pacific Education Review*, 11(3), 301-310.

Olçay, A. ve Albuz, N. (2016). İnanç turizmi ve Türkiye’nin tanıtımına katkısı, *Uluslararası tanıtımda medya ve Türkiye*. (s.197-229) M. Özdemir (Ed) Bursa Dora Basım-Yayın.

Oğun, U. (2004), Krizlerin Antalya turizmine etkisi (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Isparta.

Oğuzsoy, C. M. (2008). Turizmdeki yeni eğilimler ışığında turizmin çeşitlenmesi ve gelişiminde bölgesel turizm planlaması: Dalaman turizm kenti örneği. (Uzmanlık Tezi). Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü.

Oruç, O. (2004). Bir alternatif turizm türü olan doğa-atlı spor turizminin Kastamonu örneği üzerinde irdelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi) Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Qunin, B. (2009). Festivals, events and tourism. dublin institute of technology. School of Hospitality Management and Tourism.

Quinn Patton, M. (2018), Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri (Bakla vd, Çev.) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. 3. Baskı.

Öter, Z. ve Sarıbaş, Ö. (2018). *Turist Rehberlerinin Görevleri ve Rollerini*. İçinde Turist Rehberliği, (Editörler: S. Eser, S. Şahin ve C. Çakıcı) (Der.). Ankara: Detay Yayıncılık, s. 101-116.

Ötoker, B. G. (1999) Gençlik turizmi pazarlaması ve Türkiye uygulamaları. (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Malatya.

Özgen, N. (2012). Siirt'in inanç turizmi mekanları: ziyaret (Veysel Karani) ve tillo (Aydınlar) örnekleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 17/27, 251-272

Özgül Katlav, E. (2018). "Alternatif Turizm Kavramı ve Kapsamı". Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.4-21 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Özönder, H. (2010). "Abdülümün (Meğaribe) Mescidi" "Afakan Tekkesi". M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi Cilt 1 s.22-34. Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Özönder, H. (2011). "Beyhekim Mescidi" "Beşare Bey Mescidi". M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 2 s.87-92. Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya.

Özönder, H. (2012). "Didiği (Dediği Sultan)". M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 3 s.93-94. Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:178 Konya.

Pamir, Y. H. (1997). *Turizmin sosyal yapıya ve sosyal değişmeye etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Pew Research Center, <https://www.pewresearch.org/religion/2015/04/02/population-projections-by-religious-group/> Erişim Tarihi:12.07.2023

Rinschede, G. (1992). Forms of religious tourism. *Annals Of Tourism Research*,19,51-67

Ritche, B. W., & Adair, D. (2004). Sport tourism-Interrelationships, Impacts and Issues. Clevedon: Channel View Publications.

Rzazade, H. & Guzel, Ö. & Ehtiyar, R. (2018), Azerbaycan'da inanç turizminin mevcut durumunun değerlendirilmesine yönelik nitel bir araştırma, *Journal Of Awareness*, Cilt:3, Sayı: Özel, 2018 Vol:3, Issue: Special (S.427-446) E-ISSN: 2149-6544

Sak, İ. (2012). “Hadimi (Ebu Said Muhammed B. Mustafa El-Hadimi)”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi Cilt 4 s.135-139 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Samur, T. (2010). “Hasan Paşa (İmaret) Cami”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.132-133. Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Sargın, S. (2006). yalvaç'ta inanç turizmi. Elazığ. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16/2, 1-18

Sarı, F. (2007). *Türkiye'deki turizm eğitiminin turizm sektöründeki istihdama etkisi ve anadolu otelcilik ve turizm meslek liseleri üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.İzmir.

Scheyvens, R. (2007). Poor cousins no more: valuing the development potential of domestic and diaspora tourism. *Progress in Development Studies*

Semazen-Mevlana Müzesi, <http://muze.semazen.net/content.php?id=00027> Erişim Tarihi: 25.01.2023

Sezer, M. S. (2010). Türkiye turizm sektöründe müze turizminin payının değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Sezgin, O. M., (1995), *Genel turizm*, Ankara: Tutibay Yayınları.

Shuval, J. T. (2000). Diaspora migration: Definitional ambiguities and a theoretical paradigm. International migration

Strauss, A. & Corbin, J. (2014). *Basics Of Qualitative Research Techniques*. New York: Sage Publications.

Şafak, Y. (2011). “Cemaleddin Çelebi”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 2 s.243 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya.

Şafak, Y. (2012). “Hemdem Çelebi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 4 s.222-223 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Şahin Perçin, N. (2018). “Gastronomi Turizmi”. Ş. Aydın(Ed), Alternatif turizm. s.113-133 Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Erzurum.

Şahiner, T. (2012). İnanç turizmi potansiyeli ve halkın inanç turizmine bakış açısından Karaman. (Yüksek Lisans Tezi), Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Karaman.

Şaman, E. (2009). Mersin ili inanç turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi: Mersin’de inanç turizmine katılanların profili üzerine bir araştırma. (Yüksek Lisans Tezi) Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Mersin.

Şimşekler, N. (2014). “Selahaddin-i Zerkup”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7 s.332-335 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Şimşir, Z. (2015). “Sırçalı Mescit”. Şeyh Şücaeddin Türbesi” “Şeyh Halili Türbesi” M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.77-244 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Tekeli, H. (2001). *Turizm Pazarlaması ve Planlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Tekin, Y. M. (2019). Tasavvuf kültüründe Şeyh Şaban-ı Veli’nin yeri ve önemi, Kastamonu inanç turizmine katkısı, (Yüksek lisans tezi), Kastamonu Üniversitesi.

Toskay, T. (1989). *Turizm olayına genel yaklaşım*. İstanbul Der Yayınları

Travel+Leisure, <https://www.travelandleisure.com/attractions/worlds-most-visited-sacred-sites> Erişim Tarihi: 13.07.2023.

Turan, E. (2012). Türkiye’de yabancı turizm talebini artırmada inanç turizminin yeri ve önemi. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara.

Tunç, A., Saç, F. (1998), *Genel turizm gelişimi-geleceği*, Detay Yayıncılık, Ankara

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr> Erişim tarihi: 25.01.2023

Türker, A. ve Çelik, İ. (2012). Somut olmayan kültürel miras unsurlarının turistik ürün olarak geliştirilmesine yönelik alternatif öneriler. *Aydın Yeni Fikir Dergisi*. 9, 86-98

Uygur Meydan, S. ve Çelik, A. (2010). Etkinlik turizminin algılanan sosyoekonomik etkilerini belirlemeye yönelik istanbul destinasyonunda bir araştırma. *İşletme Fakültesi Dergisi*. 11/1

Uz, M. A. (2010). “Abdülaziz Sultan”. M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.17 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya.

Uz, M. A. (2011). “Cemaleddin Çelebi”.M Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 2 s.243 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:165 Konya.

Uz, M. A. (2014). “Ladikli Hacı Ahmet Ağa”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 6 s.237 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Uz, M. A. (2014). “Nalıncı Baba Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 7 s.59 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:232 Konya.

Uz, M. A. (2015). “Şeyh Halili”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.238 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Uz, M.A. (2015). *Konya alimleri ve velileri*. Meram Belediyesi Kültür Yayınları Bahçıvanlar Basım, 2. Baskı. Konya.

Uz, M. A. 2017, *Tarihi konya mahalleleri*. Hasan Ya ar (Ed) Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:454 Konya.

Uzunpostalcı, M. (2010). “Ahmet Kutsi Efendi (Topba zade)” M. Birekul (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 1 s.74 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:155 Konya

 remi , A. (2014). “K se  Ahmet Efendi” M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 6 s.162 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:189 Konya.

Walliman, N. (2006). Social research methods. Sage Publications, Londra.

Wearing, S. and Neil, J. (2009). Ecotourism: Impacts, Potentials and Possibilities, 2nd Edition, Oxford: Elsevier, Butterworth-Heinemann.

Wright, K. (2008). Religious tourism: A New Era, A Dynamic Industry.

Ya ar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları,  rneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), ss:1-9

Yaylı, A. ve Sürücü,  ., 2016,  zel İlgi Turizmi, Ankara, Detay Yayıncılık.

Yenipınar, U. (2002). İnanç turizmi ve Anadolu. II. turizm  urası bildirileri (12-14 Nisan 2002), II. Cilt, Ankara, s. 73-91.

Yıldırım, A. ve  im ek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve  im ek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, A. ve  im ek, H. (2013), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 9. Baskı.

Ankara: Seçkin Yayınları

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016), Nitel Araştırma Yöntemleri.10. baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, Z. vd. (2015). Kara turizm, terör turizmi ve türkiye potansiyeli. Karabük. *Karabük Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Fakültesi İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergileri*. 4/2, 390-407

Yılmaz, A. Y. (2015). “Şerafeddin Türbesi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.227 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Yılmaz, G. (2017). Gastronomi ve turizm ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*. 14 (2), 171-191

Yıldız, Ş. (2015). “Hacı Abdullah Efendi”. M. A. Orak (Ed), Konya ansiklopedisi. Cilt 8 s.236-237 Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No:247 Konya.

Yörük, G. (2010). *İnanç turizmi potansiyeli açısından Demre'nin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Isparta.

Yuill, S. M. (2003). Dark tourism: understanding visitor motivation at sites of death and disaster, (Yüksek Lisans Tezi), Texas: A&M University

Yüksel, Y.F. (2019). İzmir ilinin inanç turizmi potansiyeli ve değerlendirmesi (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi.

Zell, L. (2003). A guide to the kimberley coast wilderness-North Western Australia. KTA, Broome.

Zengin, B. (2011). Yayla turizmi, turistik ürün çeşitlendirmesi. N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Ed), Ankara: Nobel Yayıncılık. (s.137-162).

6.EKLER

6.1. GÖRÜŞME FORMU

1.Bölüm-Katılımcıya Yönelik Sorular

- 1-Cinsiyetiniz?
- 2-Yaşınız?
- 3-Mesleğiniz?
- 4-Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?
- 5-Rehberlik Kokart Alım Şekli (Bakanlık, MYO, Lisans)
- 6-Hangi dilde rehberlik yapıyorsunuz?
- 7-Nerede İkamet ediyorsunuz?

2.BÖLÜM-MÜLAKAT SORULARI (İNANÇ TURİZMİNE YÖNELİK SORULAR)

- 1-Konya'nın inanç turizmi değerleri sizce nelerdir?
- 2-Konya'da bulunan farklı inanç merkezleri yeterince ziyaret ediliyor mu?
- 3-Konya'da farklı inanç türlerinde ziyaretçi çekebilmek için neler yapılmalıdır?
- 4-Konya inanç turizmi açısından değerlendirildiğinde yeterliliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 5-Konya'nın inanç turizmini geliştirmek için sizce ne gibi stratejiler belirlemek gerekir?
- 6-Konya'da inanç turizmi kapsamında yapılan ulusal ve uluslararası nitelikte etkinlikler sizce inanç turizmine katkı sağlamaktadır?
- 7-Bir inanç merkezi olarak Mevlana türbesinin Konya'nın uluslararası tanınırlığında etkin bir rol aldığını düşünüyor musunuz?
- 8-Bölgede bulunan inanç turizmi varlıklarına bölge halkı ve kamu kurumları tarafından gereken önem veriliyor mu? Söz konusu turistik değerler yeterince korunmakta mıdır?

6.2.TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı: Kamile GÜRDAL		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası

